

EX LIBRIS PUBLII
HANNIBALIS SCICLUNA
NON STEMMA SED VIRTUTE

MICHAELIS ANTONII VASSALLI MYLSEN

PHOENICO-PUNICUM

SIVE

GRAMMATICA MELITENSIS

ROMAE MDCCXCI.
SUMPTIBUS AUCTORIS

APUD ANTONIUM FULGONI
Praesidum Facultate

RHODES
7 DEC 1937
LIBRARY

ELENCHUS TOTIUS OPERIS.

Praefatio Hiſtorica Pag. 1
Iſagoge ad Orthographiam 59
Alphabetum Melitenſe 70
LIBER I. De Elementis 79
Cap. I. De Litteris, earum ſonis, & uſu ordine alphabetico ibid.
Cap. II. De quarumdam litterarum affinium Differentia. 92
Cap. III. De Mutatione ſonorum, & cauſſa mutationis eorumdem 95
Canon Generalis conſulendus in dubiis 96
Cap. IV. De Vocalibus 97
Cap. V. De Mutatione Litterarum 101
Cap. VI. De Methodi adhibitae Rationibus 105
LIBER II. De Dictionibus 107
PARS I. De Nomine ibid.
Cap. I. De Qualitate Nominis 108
Cap. II. De Specie Nominis 109
Cap. III. De Genere Nominis 111
Cap. IV. De Numeris Nominum 113
De Numero Duali 115
De Numero Plurali 118

De Plurali Irregulari 119
Primus Ordo Pluralium Irregularium 120
Secundus Ordo Pluralium Irregularium 122
De Nominibus quae habent plures Pluralium Classes 125
De Pluralium Differentia 128
Cap. V. De Formatione Nominum 129
De Formatione Appellativorum, Nominum actionis & vicis 130
De Formatione Possessivorum, Gentilium, & Adjectivorum 131
De Formatione Mymmatorum 132
De Formatione Agentis 134
De Formatione Comparativi 135
De Formatione Superlativi 136
De Formatione Diminutivi 137
Cap. VI. De Casibus 138
De Articulo ibid.
De Casuum Particulis 139
Cap. VII. De Declinatione 140
Cap. VIII. De Numeralibus 143
PARS II. De Pronomine 145
Cap. I. De Pronomine Separato 146
De Pronomine Personali ibid.
De Demonstrativo ibid.
De Relativo 147
De Interrogativo 148

Cap. II. De Pronomine Conjuncto ibid.
PARS III. De Verbo 150
Cap. I. De Accidentibus Verbi 151
Obfervatio ibid.
Typus Conjugationis 153
Cap. II. De Verbo Radicali 156
I.ª Claffis Verborum Radicalium 157
Paradigmata XIII. Formarum Primae Claffis Verborum Radicalium 160
II.ª Claffis Verborum Radicalium 167
III.ª Claffis Verborum Radicalium 168
IV.ª Claffis Verborum Radicalium 170
V.ª Claffis Verborum Radicalium 173
VI.ª Claffis Verborum Radicalium 176
VII.ª Claffis Verborum Radicalium 178
VIII.ª Claffis Verborum Radicalium 179
IX.ª & Ultima Claffis Verborum Radicalium 181
De Verbo Radicali Vauuato 182
Cap. III. De Verbo Aucto 183
I.ª Species Verborum Auctuum 184
Exempla I. Aucti ibid.
II.ª Specie Verborum Auctuum 187
Exempla II. Aucti. ibid.
III.ª & IV.ª Specis Auctuum 189
V.ª Species Verborum Auctum 190
VI.ª VII.ª Species Auctuum 191
VIII.ª Species Verborum Auctuum 192

IX.ª & Ultima Species Verborum Auctuum 193
Exempla ultimi Aucti ibid.
Cap. IV. De Verbis Anomalis, Defectivis, & Peregrinis 195
De Verbo Anomalo ibid.
De Verbo Defectivo 197
De Verbo Peregrino, seu Barbaro 198
Cap. V. De Accidentibus Impropriis Verborum 199
De Tempore Imperfecto ibid.
De Tempore Plusquamperfecto 201
De Praesenti Transitivorum ibid.
De Futuro Propinquo & Remoto 202
Cap. VI. De Modis 203
Cap. VII. De Significatione Verborum 206
PARS IV. De Particulis 208
Cap. I. De Particulis Conjunctis ibid.
Cap. II. De Particulis Separatis 209
LIBER III. De Syntaxi 212
Cap. I. De Constructione Nominis cum alio 213
Cap. II. De Constructione Verbi cum alio 215
Cap. III. De Constructione Verborum cum Nominibus, & viceversa ibid.
Cap. IV. De Constructione Pronominis cum aliis partibus 217

De Affixis Nomini 218
De Affixis Verbo 220
De Affixis Particulae 224
Cap. Ultimum. De Phrasibus & nonnullis peculiaribus dicendi Modis a variis partibus conflatis. 225
PRAXIS 230
Taorir fyl ɋari Mâlti i. e. *Exercitatio in lectione Melitensi* 231
Lyl Mâlti li ɋŷned jaɋra i. e. *Lectori Melitensi* 235
Index rerum principalium

Pag.	ERRATA	CORRIGE
3	lin.20. Gualitanos	Gaulitanos
10	l.16. Sŭs ă *tinea*	Sŭsa *tinea*
52	l.5. *ilbro*	*libro*
82	l.ult. ſyllabas quae	ſyllabae quae
84	l. 3. Kha	Hha
114	l.19. Îd *manus* Ǐdejn	Ǐd *manus* idejn
142	l.16. ly mꝗaʒʒa	mꝗaʒʒa
&	l.17. mꝗaʒʒa	ly mꝗaʒʒa
160	l.5. Phoeni-Punicis	Phoenico-Punicis
180	l.12. nsûm	nsŭm
206	l. 2. nâraſt	naraſt
224	l. 3. yn-nyſti	yn-nyſsi
&	l. 5. *amaviſti*	*amaviſtis*

PRAEFATIO HISTORICA

Uod adhuc de superstiti Melitensium Lingua in Republica litteraria, & praesertim apud Orientalium linguarum cultores erat undequaque optatum; nunc tenuibus meis hisce observationibus ac studiis poterit, uti spero, expleri. Hoc equidem orbi litterario proferre non auderem, nisi satis mihi notum esset multos, tum ex nostris, cum ab eruditis variis quamdam

hujus idiomatis dilucidationem vehementer expectare, eandemque non modo exoticarum linguarum maxime Orientalium Studiosis jucundissimam, verum etiam ipsis antiquitatum indagatoribus valde utilem esse, ac saepe necessariam. Quapropter vivae hujus nostrae Melitensis linguae naturam structuramque universam introspiciens, ab eadem ipsa, tanquam a vero ac primigenio fonte praecipua ipsius fundamenta deprompsi ac collegi: quaeque inde ita deprompta atque collecta, in Grammaticae methodum disponere, ac disposita publici juris facere admodum utile existimavi. Id autem, ut clarius quam fieri potest evadat, opportunum esse duxi nonnulla,

in operis vestibulo, quae ad hujus linguae naturam, originem, antiquitatem, progressum, utilitatem, praestantiam, ceterosque characteres spectant, praemittere, ut de ea plenam ac perfectam notionem quisque consequi facile per se possit.

II. Lingua igitur illa, quam tradimus, Melitensis, est quoddam celebre & pretiosum venerandae antiquitatis monumentum ex primaevis & antiquioribus illis Orientis idiomatibus, quod olim ibi, & in objacentibus nostrarum Insularum locis florebat, atque ad haec nostra usque tempora apud Melitenses & Gualitanos mirum in modum retentum atque conservatum: quodque licet in angustis limiti-

bus utriusque dumtaxat Insulae asservetur; inspectis tamen ejus, quas innuimus qualitatibus, atque bene perpensis, locum merito prae celebrioribus ac primariis orientalibus linguis erit plane habendum. Nec est in hac assertione admirationis locus, ut aliquis fortasse credat: quod enim asserui, cuique facile perspicuum fiet, si ad investigandam hujus linguae antiquitatem, & primaevam originem se extenderit.

III. Nam, ut ab investiganda antiquitate exordiamur, certum est Melitensem linguam a Phoenicibus originem trahere; quum hi primi fuerint, qui per plurima finitima loca peragrarint, & primi, qui navibus Melitam per-

venerint, eandemque tum ob portuum commoditatem, tum ob ſpectabilem in alto mari ſitum, tum quoque propter navigationem, atque negotiationis cauſſam ad longum tempus incoluere. Hoc quantum ſit manifeſte exploratum, eruditorum neminem profecto fallere poteſt: quoniam id non ſolum ſcriptores tum veteres tum recentiores unanimi conſenſu comprobant, ſed plurima quoque ac inſignia Phoenicium monumenta diverſis temporibus comperta, atque in variis Melitae & Gauli locis effoſſa. Phoenicium hocce idioma ex Chaldaeorum lingua, veluti ab Orientalium linguarum *Matre* ſua primordia obtinuit: quo Cananaei & Phoenices omnes,

ut & Hebraei, qui dialectu tantum distinguebantur, loquuti sunt. Ut igitur magis clare ac perspicue, quae modo de hujus linguae Melitensis origine diximus, intelligantur, nonnulla ex Chaldaico, Syriaco atque Hebraico excerpta velim adnotemus, ex quibus manifesto constet vetera haec idiomata cum hodierna Melitensi valde convenire, eo ferme pacto quo olim haec cum illis conveniebat: quod comprobari potest innumeris vocabulis, quae in die eodem sensu ac sono ex ore nostro proferuntur.

IV. Et revera est quidem insensibilis differentia illa, quae inter multas dictiones Chaldaicas intercedit, & Melitenses, ut

Armla *vidua* Chald: ܐܪܡܠܬܐ *vidua* II. Reg. 14. 5.

Deheb *aurum* Chaldaic. ܕܗܒ *aurum*. Gen. 24. 53.

Drŷn (ut bene verba Melitensia legas, consule Alphabet. nostrum ad finem Isagog. n. 12. & lib. 1. c. 1.) Drŷn: *brachium* Chald. ܕܪܥܐ *brachium*. Isa. 63. 5.

Kybrit: *sulphur* ܟܒܪܝܬܐ *sulphur* Psalm. 11. 6.

Sykkina: *culter* ܣܟܝܢܐ *culter* Prov. 23. 2.

щemщ: *sol*, Chald. ܫܡܫܐ *Sol* Malac. 4. 2.

щytla *planta* ܫܬܠܐ *planta* Deut. 32. 32.

Kevkba *stella* ܟܘܟܒܐ, & innumera alia tam in radice,

quam in significatione consonantia.

V. Hinc veluti necessaria exoritur Melitensis linguae affinitas cum Aramaea sive Syriaca, quia haec discrepat a Chaldaica in sola accidentali dictionum prolatione, cum qua nonnullos ex Melitensibus in efferendis quibusdam vocibus etiam convenire sæpissime meis auribus audivi. Sic quidam pro LE: *non*, dicunt uti Syri ܠܐ lo: *non*. Pariter Sôm *jejunavit*, & Matt. 4. 2. habet ܘܨܡ u som *&* *jejunavit*; uti etiam idem Matt. 13. 30. ܚܨܕܐ *messis*, & nos ħsôd. Immo nonnullas inflexiones cum Syris in parte communes habemus; ut ܨܡܬ somt *jejunasti*, ܨܘܡ sum *je-*

juna, ܩܘܡ Qûm *surge*, ܡܝܬ myt: *mortuus est*, ܡܝܬܬ mytt: *mortuus es*, ܡܘܬ mût *morere* &c. quae sono, & inflexione omnino conveniunt.

VI. Alia deinde habemus vocabula contractis Syrorum vocibus similia, & ut supra in sono ac significatione congruentia: sic:

Demm *sanguis*, Syriace ܕܡ *sanguis* Matt. 16. 17.

Id *manus*, Syr. ܐܝܕ *manus* Mat. 18. 8.

Rûħ *spiritus*, ܪܘܚ *spiritus* Matt. 27. 50.

Ħajn *oculus*, ܥܝܢ *oculus* Matt. 18. 9.

Ħybt *anethum*, ܫܒܬ *anethum* Matt. 23. 23.

Jûm *dies*, ܝܘܡ *dies*, uti Koljûm vel Kuljûm *quotidie*, & Syri ܟܠܝܘܡ *quotidie* Matt. 26. 55. ßanût *caupona* ܚܢܘܬܐ &c. Nec non alia Chaldaico more prolatâ; ut Sajjem, ſajma *plur.* ſajmin: *jejuno*, *jejunas*, *jejunat*, *jejunamus*, *jejunatis*, *jejunant* in utroque genere: quibus Melitenſium vocibus ſimiles habebis ܨܐܡ ܨܝܡܐ ܨܝܡܝܢ ſi eas Chaldaice proferas. Alia tandem a Syris orientia; ut Sabar *patientia* a Syriaco ܣܒܪ *expectavit*, *ſuſtinuit* Pſalm. 5. 6., Sŭſa *tinea* a Syr. ܣܣܐ *tinea* Iſaj. 51. 8., Tydma *morſus*, & ܡܚܝܕܐ apud Syrorum grammaticos *contractio*; quae quid aliud eſt, niſi ablatio litterarum e dictionibus & quaſi morſus dictionum.

VII. Nec mirari hic debemus, ſi in noſtra Melitenſi loquutione permultas dictiones Hebraicas inveniamus: hoc enim fit ex harmonia illa, quam in loquendo cum Chaldaeis, Cananaeis, Phoenicibus, & Syris habebant Hebraei, ac proinde cum primaevis Melitenſibus; ita

Bŷrek *benedixit*, Hebraice ברך *benedixit* Pſ. 10. 3.

Tbŷrek *benedictus eſt*, paſſive התברך Gen. 22. 18.

Fydæ *redemit*, Hebr. פדה *redemit* Job. 5. 20.

Faȣma *carbo*, Hebr. פחם *carbo* Prov. 26. 21.

ŋynba *uva*, Hebr. ענב *uva* Deut, 32. 14.

Bnŷdem *homo*, Hebr. בנאדם

a בן *filius* & אדם *homo* ſeu *Adam*: unde Melitenſis vox Bnŷdem *homo* filius hominis ſeu Adae valet, quaſi dicitur Byn-Adâm. Phraſes quoque cum Hebraeis communes retinemus; ut עיניכם *oculi veſtri*, & nos ṅajnejkem vel ṅajnejkom. מלא ידו *implevit manum ſuam*, & Melit. = Mylæ idu. עינו לא תשבע *oculus ejus non ſatiabitur*, & nos dicimus: ṅajnu ma tyщbâщ = quod idem valet, ac ṅajnu la tyщbañ. *La* enim ſeu *Le* apud nos negat, quemadmodum in Hebraico לא *non*.

VIII. Quapropter cum Rabbinica lectione communicat Melitenſis loquutio, eique quam maxime eſt affinis; quum Rabbi-

nica lectio non Hebraicis tantum vocibus constet, sed Chaldaicis aliisque orientalibus. Atque ex ipsis quoque Samaritanis dictionibus possidet idioma nostrum; ut זרה *dispersit* Lev. 26. 33. Melit. Derræ *dispersit*, סגרו *clauserunt* Gen. 19. 10. & nos dicimns Ϛaflu *clauserunt*, & aliae, quas vid. postea (XIV.). Haec omnia hactenus exposita vivide demonstrant apud hodiernos Melitenses utique vetus illud idioma superstes conservari, & ad haec nostra usque tempora pervenisse.

IX. Floruit Phoenicium idioma in Melita nitidum & incorruptum ad multa saecula. Nam licet post Phoenices, Graeci,

Carthaginenses, & inde Romani in Melitam successerint; nihilominus Phoenicibus adhuc eam incolentibus illae gentes nihil Phoenicae dialectui officere aut corrumpere potuerunt: quum praesertim Graecorum & Romanorum linguae Phoenico idiomati prorsus essent heterogeneae. Praeterquamquod sciendum est, quod Graeci in Melitam negotii caussa transiebant; Poeni seu Carthaginenses, qui una cum Phoenicibus, ex quibus orti erant, diu Melitam incoluere, linguam communem habebant; & Romani brevi temporis spatio Melitam dominarunt. Unde patet primum Melitense idioma a Phoenicium temporibus per nonnulla saecula post

Romanorum imperium semper nitidum, & incorruptum floruisse.

X. Capta vero a Saracaenis Melita, res non ita se habuit. Etenim quemadmodum inter Saracaenam linguam, quae eadem est ac Arabica, & nostram veterem Melitensem tunc temporis omnino Phoenicam ac Punicam, originis gratia magna inerat affinitas & analogia; ita facile erat Melitensem in Arabicam degenerari. Quod si eam Arabes in eorum Arabicam non permutarunt, ratio per se manifeste evincitur, ex eo quod Melitenses, quamquam mille mala passi, Religioni tamen Catholicae, & patriis ritibus a D. Pauli adventu addictissimi, nunquam

cum Saracaenis consortium aut coalitionem sustinuerunt; sed infensissima & aeterna, ut ita dicam, odia coluerunt, atque Arabum nomen, mores, religionem, ac proinde linguam detestarunt. Haec est princeps caussa, qua idioma nostrum Arabismi audit, revera autem Arabicum non est.

XI. Verumtamen vocabula Arabica, quae nunc apud nos extant Arabum omnium & Arabicae linguae cultorum consensu tanquam per *selectissima* habentur. Nec est dubitandi locus; ipsa enim per se patent, & ex comparatione dignosci possunt. At si quis scire velit, unde hoc evenit, statim probabile, immo rei ipsi valde consentaneum in-

venerit, quod Saracaenorum tempore lingua Arabica omnino nitida erat: propterea quas ipsi reliquerunt in Melita voces nitidae fuerunt ac purae. Sic

Bĭr *puteus*, Arabice بير *puteus*.

Barad *limavit*, Arab. برد *limavit*.

Daɷal *ingressus est*, Arab. دخل *ingressus est*.

Daɷɷal *ingredi fecit* seu *introduxit*, & pariter Arabic. دخّل *ingredi fecit*.

Dâr *domus*, & Arab. دار juxta Algâzel in *exposit. Fid. Sonnit.* & Abu-Ismaelem Togkraj in *poem.* لامية العجم vers. LVII. aliosque *domus* interpretatur, licet apud plerosque Arabum بيت *domus*, quae vox apud nos Melitenses, scilicet Bejt

tectum solare significat, & nunquam pro domo tota accipitur.

Pariter جرة *hydria*, & nos ɼarra *hydria*. ɼenna *paradisus* Arab. جنة stilo coranico *paradisum* quoque significat.

ɼezzæ *tonsura* Arab. جزة *tonsura*.

ȣâreb *cilium* Ar. حاجب *cilium*.

ɸarer *exivit* Arab. خرج *exivit*.

ȣama *limus* Arab. حما *limus* &c.

Nec non inflexiones etiam, phrases, nonnullae dicendi formulae, sententiae, ac proverbia, & alia cum Arabibus communia adservant Melitenses.

XII. Atque hac de caussa habentur quoque in Melitensi

idiomate nonnullae dictiones veteribus Sabaeis ac Aethiopibus affines; ut ዝቅ *uter*, & nos Zaꝗꝗ *uter*. ተሬት *mollis*, & Melitenses Tyræ vocant *terram subtus humidam & mollem*. ቀሲስ *vetus*, *senex* a quo licet inferre ꝗassis Melitensium uti & Arabum قسّيس *sacerdos*, *presbyter*; nempe ea ferme lege qua Latini a Graeco πρεσβυτερον sacerdotem appellarunt *presbyterum*, scilicet senem, ita Melitenses sacerdotem ꝗassis ab Aethiopico Kasis appellasse videtur.

XIII. Hisce clare praemissis legitima veluti exurgit Melitensis linguae affinitas & consonantia quammaxima cum primariis orientalibus linguis, & praecipue cum omnibus dialectis

a Chaldaica ortis. Nam eo pacto quo hae inter se tanquam sorores & filiae innumerabiles voces tum in sono, tum in significatione, tum quoque in inflexionibus, ac maxime in radicalibus litteris communes possident; ita lingua Melitensium hodierna veluti illarum dialectorum soror, & Chaldaicae filia, cum omnibus multa habet communia, & quidem eodem modo, quo illae inter se.

XIV. Nec mea me fallit opinio: quae enim assero ipsa experientia optima rerum magistra docet, ac demonstrat. Quoniam quod Melitenses dicunt. Bykæ *flevit* Chal. ܒܟܐ Hebr. בכה Syr. ܒܟܐ Samar. ࠁࠊࠄ Arab. بكا Aeth. በከየ.

Bynæ *aedificavit*, Chald. & Syr. ܒܢܐ Hebr. בנה Arab. بنا.

Ϩaleb *mulsit*, *lac e mammis extraxit* Chald. & Syr. ܚܠܒ Hebr. חלב Arab. حلب.

Ϥôm *surrexit* Chald. ܩܘܡ Syr. ܩܘܡ Hebr. קום Samar. ࠒࠅࠌ Arab. قام Aeth. ቆመ.

Mŷt *mortuus est* Chald. & Syr. ܡܝܬ Hebr. מת Arab. مات.

Mylæ *implevit*, *hausit aquam* Ch. ܡܠܐ Sam. ࠌࠋࠀ *proprie hausit aquam* Aeth. መልአ.

Ոajn *oculus* Chal. & Syr. ܥܝܢ Hebr. עין Samarit. ࠏࠉࠍ Arab. عين.

Ոaϥad *nodavit* Chaldaice ܥܩܕ Hebr. עקד Arab. عقد.

Ryfes *conculcavit*, *quassavit* Chal.

& Syr. نفس Hebr. רפס vel רפש Arab. رفس.

Rûħ *spiritus* Chaldaic. ܪܘܚܐ Hebr. רוח Arab. روح & alia permulta.

Ex his omnibus modò expositis evidentissime colligitur, quam perspicuitatem, quod magnum lumen affert Melitensis lingua ceteris orientalium antiquioribus, atque inde ex illarum analogia & consonantia cum hac nostra, quammaximas utilitates atque adjumenta nostrates trahere possunt in edocendis scilicet addiscendisque orientalibus linguis.

XV. Nunc bene saltem est per transennam adnotare, hanc eandem consonantiam, & analo-

giam cum orientalibus dialectis, aliosque hujus idiomatis characteres, iis, qui ipsum idioma nostrum, MELITENSE nolunt, aut quod ineptius dedignantur appellare, ansam praebuisse, in varias ac soepe contrarias opiniones abeundi. Etenim qui cognitionem linguae Hebraicae & aliquid luminis nostrae habebant, statim nostram hanc Melitensem esse *Hebraicam*, veluti a tripode Delphico deciderunt, qui Chaldaicae & Melitensis, libere nostram *Chaldaicam* esse adfirmarunt; qui Syriacae, *Syriacam*: alii tandem *Samariticam*, *Aethiopicam*, nonnulli *Mauram*, *Aegyptiacam*, nec non Turcicam, Persicam putarunt, unus-

quiſque ſcilicet juxta captum ſuum: multi vero *Punicam*, multique *Arabicam* omnino eſſe volunt. Quas inter opiniones, duae poſteriores pro unaquaque parte aſſertoribus ac ſectatoribus minime deſunt: quos omnes ad experientiam magiſtram ac talia diſcrimina ſolventem mitto. Ego enim linguam hanc noſtram, & mihi maternam, ac naturalem neſcio, immo nequeo ſecus vocare, niſi *Melitenſem*. Nam quis audet Italum idioma Latinum dicere, aut Graecum, quamvis latiniſmis & graeciſmis plenum? Ita Melitenſe. Congruum eſt potius dicere Italum a Latino Graecoque oriri, & Melitenſe a Phoenico & Punico.

XVI. Quod si quis clariorem ideam linguae hujus habere cupierit, nempe quibus vocibus magis abundet, aut quibus linguis ex enumeratis magis amice uniformetur; in hac occasione velim quisque bene animadvertat: quod licet in hodierno Melitensium Idiomate quamplurima dentur vocabula, quae cum Arabico sermone magnum habeant consensum; nihilominus *ultimam originem & natales a Phoenicibus atque Poenis trahunt*. Magnus est enim in nostra lingua numerus vocum, quae etsi orientales sint, & gutture exprimantur, nullam tamen cum Arabicis dictionibus agnoscunt communionem. Hasce voces quis dubitat Phoeni-

co-Punicas non eſſe, & ad nos a Phoenicibus atque Poenis tranſmiſſas? praeſertim quum innumeras dictiones ac infle-ctendi modos Chaldaicis & Aramaeis ſimiles, vel ſaltem multum affines habeamus, teſtimonium valde clarum ipſas Phoenicas eſſe.

XVII. Quod ſi denique innumera habentur apud nos vocabula Arabicis vocibus ſimilia; ex hoc inde minime infertur eadem ex Phoenicum idiomate haud ortas eſſe; quum veterum orientalium linguarum major pars radicalium vocum cum inflexionibus quoque in Arabicam migrarint, & in ea uti in iſtarum linguarum hodie centro ſedem poſuerint, immo vocabu-

la, quae in illis periere, viva in hac extant. Quae omnia hic aſſerta, eos qui cum hiſtoria linguam Chaldaicam, Hebraicam, Syriacam, Arabicam &c. callent, minime fugiunt.

XVIII. Quocirca non abs re erit obiter in hoc loco indigitare ſuperſtitem hanc linguam variis gaudere dialectulis (quod in Grammaticae proceſſu obſervabimus) conſiſtentibus peculiariter in varia matruum lectionis ſeu vocalium magnarum pronunciatione (11. 25. & ſeq.): multi enim eam ut plurimum Arabicam poſſident, ſed non bene ſartam ac integram ratione dumtaxat pronunciationis litterarum gutturalium ω ɜ & ȼ (Arabicis

ق غ خ respondentium) quas per ȣ ∩ & k quidam abusive ac vitiose pronunciant ; alii efferunt potius Hebraice, nonnulli quiddam habent Syriasmi (V.) ; sed plerique Chaldaico modo proferunt : quorum naturalis, & nil affectata pronunciatio, eo quod ceterarum antiquissima, & Phoeniciae linguae, atque primaevae Melitensi proxime accedat, reliquis omnibus pronunciandi usibus est anteponenda, ac proinde optima dici potest.

XIX. Et ut Lectores nostri hodiernae Melitae & Gauli linguae naturam melius investigent, claramque inde possint effingere ideam, necesse est ad

ultimum ejuſdem loquelae viciſſitudines enucleemus: Quod nempe ejectis e Melita Saracaenis idioma noſtrum in eodem ſtatu, ſcilicet Phoenico-Punicum Arabicis dictionibus, & quidem ex aureis ditiſſimum ad praeſens uſque remanſit, etiamſi ex eo tempore admixtum fuerit exoticis quibuſdam vocibus a linguis ſibi prorſus omnino heterogeneis. Non quod lingua Melitenſium ſuperſtes ex ſe ſterilis ſit, & vocum in omni dictionum genere inops: eſt enim & verborum & elegantiarum ſatis valde plena, &, ſi libet, ad luxuriem magis abunde copioſa, maxime in familiari loquutione, in qua nec quidquam deeſt, quin ex propria ſupellectili acutiſſi-

mos sensus valeamus signanter (1) exprimere, & quidem

(1) Notandum est in vocibus phrasibus ac nativis nostrae linguae sententiis, magnum ut plurimum cum re significata con, sensum reperiri; adeoque soni, ex quibus voces & dicendi modi formantur, omnem affectuum varietatem quam aptissime exprimunt: sunt enim tenuiores, leviores, molliores, acutiores, fortiores, clariores, obscuriores, crassiores, obtusiores, magis striduli &c, ita ut in dicendo & loquendo res ipsae & actiones significandae sono tantum vivide audiuntur descriptae, & soni varietas ac naturalis harmonia easdem veluti pictas innuit atque exprimit. Sic Bart *frigus spirante Borea*, Ksŷʀ *frigus sine vento*, Kŷsaʀ u rŷzaʀ *frigidus & frigore tremens*, Jbaǂaǂ *ebulliit fortiter*, Чaǂчlǂ *fragor*, Faǂǂañ *displosit*, Шytæ *pluvia*, Jbekbek *ingurgitat in se vinum*, Tlaǂlaǂ *glocitat gallina*, Jyzher *hinnit* equus, Jpespes *pipit* pullaster seu avicula, Jfŭr *ad summum plenus evadit* puteus seu vas *emittens aquam*, vel *jus fervendo emittit* olla seu cacabus, Ɋymdæ *taciturnitas*, Skŷt *silentium*, Saʀva *cessatio pluviæ*

ἐμφαλικῶς: ſed partim quod ob varia poſt Saracaenos exterarum gentium commercia, quarum

---

ſeu *tempeſtatis*, & ſimilia. Quare ſono placida, mitia, & jucunda in hoc idiomate invenies verba pro amore aut ſimili affectu excitando; ut Ejja fejni ja hena ta ɉalbi *veni ad me o tu qui es conſolatio cordis mei*; quemadmodum e contra pro indignatione aut ira exprimenda habebis verba ſono ipſo increpantia, ac timorem pavoremque incutientia; ut Ahrab u dûb myn ɉoddŷm ɲajnejja, ɲaɥ jŷk naɐkmek, nɜazzzek u naɲmlek trŷtaɉ: *fuge & abi in nihilum a praeſentia oculorum meorum, quia ſi prehendam te*, irato dente *devorabo te*, *& concidam te in fruſta*. Sic pariter deſcribuntur vehementia, ut in deſcribenda ventorum tempeſtate Ꝗômet zyffæ rĭɐ, bydæ jytꝏâbat jonſoꝏ u joabbat, ylli kŷn donnu jrĭd jarfañ yn-nŷs, jaɉlañ ys-syrar, jrarraf yd-djâr, u jaɉleb yd-dynjæ: *orta eſt tempeſtas venti*, qui *coepit* tanto *agitari* impetu *inflare & agitare, ut videretur velle elev are homines, evellere arbores, diruere domos, & evertere mundum*.

exotica, & idiomate noſtro toto caelo differens loquela, peculiariter in maritimis portuum

---

Eſt praeterea lingua haec Synonymis plena, ut Ysket, yzzŷf, yrzan, oɸnod, tytkellemщ, razzan lsŷneк, âra tytnyffes, tytnyffeщ, yωmed: *ſile*, *tace*. Ita etiam Чaɸlaɸ, ĭsa, yrωĭlhæ, wenwen, ytlaɸ, ytylɸylhæ, rûꞩ, revvaꞩ, hajdar, ymщi, zŭl, mŭr: *ito*, *abi*, Baккar, dŷreк, ꞩyreк, ɸôm кmŷni, ɸabel yl vaɸt, byкri: *mane ante tempus ſurrexit*. Ideoque ad Poeſim aptiſſima, non ſolum quia vocibus modo valde, modo minus ſonoris dulcioribus & emphaticis plena, & omni ſententiarum ac phraſium gratia & venere luxuriens: verum etiam quia loco & tempore ob vocum abundantiam atque copiam voces diverſas ſive proprias ſive figuratas in rebus indicandis adhibere poteſt. Immo in Poeſi utitur quibuſdam vocibus, quas in alio dicendi genere minime adhibet; ut ꞩanĭni *amans meus*, *dilectus meus*, ꞩanĭnti, vel ylꞩanĭna tĭni *amans mea*, *dilecta mea* &c. quae expreſſiones non audiuntur niſi in Poeſi: *Amans* enim in alia oratione ꞩabĭb dicitur &c.

principalium locis ſenſim introducta, aegre potuerit evitari; partim quod nimia innovandi affectatio inordinata prurigine multos irritaverit voces, praeter neceſſitatem peregrinas, ac barbaras adoptandi, conquirendique, qui nihil bene ac eleganter dici poſſe credunt, quod non inſolitum quiddam, aut peregrinum ſonum ſapiat; partim tandem quod noſtrates a Saracaenorum tempeſtate ad praeſens uſque proprium idioma nullius momenti eſſe exiſtimaverint; ſomniantes fortaſſe, ſaltem nonnulli, perplexam & intricatiorem vernaculae linguae rationem, ut aegre poſſit Grammaticae leges ſubire, & grammaticos canones amplecti. Atque

hisce partim mixturis, partim incuriis, partim quoque longiori temporis tractu; qui etiam in aliis linguis magnam solet praestare mutationem factum est, ut naturalis Melitensium lingua ortu & antiquitate tam nobilis, tamque excellens, & natura sua elegans, nonnullis in locis, vel omnino neglecta, vel nihili facta, ac proinde exteris sibique heterogeneis vocibus adulterata evasisset.

XX. Est ne ergo his de caussis nunc quoque negligenda, quemadmodum adhuc neglecta fuit? Nemo sanus hoc asserere audet, nisi qui omnino ignorat qualitatem ejusdem ac naturam, atque inde ipsummet latent utilitates quammaximae, quas ex

ſuperſtiti noſtra lingua expectat litterarum Reſpublica: quoniam haec illius culturam valde optat, poſtulant id non ſolum utilitates, quae ex hoc idiomate exculto trahantur, ſed ipſius loquelae dignitas ac praeſtantia. Nam qualis lingua nobilior dici poteſt illa, cujus ortus a Chaldaica orientalium fere omnium linguarum protoparente? Qualis illuſtrior illa, quae ex Arabica antiqua quamplurimas dictiones aureas ac puras hauſit, atque in latebris ſuis conſervat, ac una eademque veluti eſt cum primaria & vaſtiori inter orientalium linguas? Qualis tandem ſanctior illa, quae cum Hebraica & Syriaca uniformatur, cum duabus ſcilicet linguis ſanctis, prima a

Deo legem dictante consecrata, altera a Deo homine facto & inter homines humiliter vitam degente, familiariterque loquente condecorata?

XXI. Quapropter multi viri clarissimi, praesertim veterum orientis linguarum philologi, antiquitatumq; indagatores, quum vix pauca de nostra lingua degustassent, statim horum desideria de hujus linguae dilucidatione ostendere coeperunt, ad hoc ut primum ejus investigarent qualitatem, ut inde lumina varia ac fere innumera expiscarentur. Et sane: quid inquirere ausus non est cl. Jo. Henricus Majus in suo *Specim. linguae Punicae in hodierna Melitensium superstitis*? Quid ante hunc alii de hac

lingua non opinarunt ? nempe Quintinus Haedus in *Descript. Ins. Melitae ad Sophum*, Philippus Cluverius *Sicul. antiq.* Thomas Fazellus *de rebus siculis Dec.* I., Samuel Bochart. in *Geogr. Sacr. seu Phaleg. & Canaan*, aliique, qui licet linguae Melitensis parum haberent luminis, suas tamen opiniones de ea ediderunt. Quibus addi possunt, praeter nostros varios, innumeri ex Germanis, Anglis, Gallis, Italis orbi litterario noti, uti sunt Burchard Niderstedt, Goyot de la Marne, Hieronym. Megiserius, P. Bonifac. Finetti ceterique, quorum nomina brevitate sileo, qui linguam hanc Melitensem e tenebris erutam atque eruditis omnibus commu-

nem redditam desiderarunt.

XXII. Horum desideria excitavit procul dubio multiplex illa utilitas ac commoda, quae ab hoc idiomate bene elucidato orbis litterarius erat percepturus, etiamsi haec commoda aut nihil, aut nisi confuse ipsi praecognoverint. Nam ex eius antiquitate adhuc vigente, lumina non exigua possunt perhiberi pro interpretationibus veterum monumentorum, antiquarum linguarum, uti monumenta inscripta Phoenicorum (2);

(2) Phoenicorum & Poenorum monumenta eorum characteribus inscripta, non pauca sunt adhuc in variis locis defossa, ubi olim illae gentes inhabitarunt. Ad ea autem explicanda quamplures Eru-

Poenorum, aliarumque gentium; nenon interpretari dilucidarique verba, phrases, &

ditissimi viri desudarunt, quorum tamen interpretationes nonnullae sunt potius ad ingenii libitum effictae. Ista vero monumenta, in quibus Phoeniciae litteraturae rudera adservantur, melius clarius ac magis proprie interpretari possunt per hanc veterem Melitensium linguam, in qua antiqua Phoeniciae & Punicae reliquia adhuc, ut observavimus remanent. Hinc nostri idiomatis lumine valemus potiori ratione interpretari tot illas Phoenicas ac Punicas inscriptiones, quae observantur in nummis regum Syriae, & in aliis Sidoniorum, Tyriorum, Carthaginensium, Melitensium, Panormitanorum Cosyrensium &c. quas quamplurimi cl. viri edidere. Quod de nummorum characteribus dico, dic pariter de ceteris Phoeniciis ac Poenis inscriptionibus, Citiensibus in Cypri insula defossis, Erycinis & Panormitanis in Sicilia, Melitensibus, Gaulitanis, & aliis, quae passim quotidie per Meli-

& alii dicendi modi ſoepe incomprehenſibiles, qui in variis codicum antiquorum locis inveniuntur, in quibus non raro occurrunt dictiones vel nimis

---

tam Siciliam aliaque loca effodiuntur. Et ſane, Melitae in quodam ſubterraneo ſepulcro in loco dicto Tabyn Iſa (Melit. Tabyn Ilisæ) fuit anno MDCCLXI. defoſſa quaedam inſcriptio, cujus characteres ſunt procul dubio Phoenicii. Litterae in ea habebantur XLVII. nempe XV in primo verſiculo, XI vel XII in ſecundo, XI in tertio, & in quarto ſeu ultimo IX. Hanc inſcriptionem omnino interpretatam hic non edidi ob quaſdam difficultates mihi exortas e varietate & diſcrepantia exemplariorum quae penes me ſervantur, & aliorum, quae in quibuſdam libris edita vidi. In ultimo tantum verſiculo cyfrae omnium exemplariorum conveniunt; & ſunt prima Aain, 2, Lamed, 3. Beth, 4. Nun, 5. pariter Beth, 6, Teth, 7. Mem, 8. etiam Lamed, 9, tandem

antiquae & obſcurae, vel obſoletae ac in oblivione jacentes,

Caf. Ex his novem quatuor componuntur dictiones Phoeniciae, uti vides

Quae ſic leguntur

	nAL	BYN	BAT	MALEK
id eſt	Pro	Filio	Bati	Regis.

Nam particula nal apud nos ſignificat *per*, *pro*, *ad*; ut
Dân nal mìn? nalìa: *hoc pro quo? pro me.*
Byn *filius*, ut Byn ola *filius fratris mei* ſeu *nepos ex fratre*.
Bat eſt nomen proprium, & nomina propria eadem ſemper remanent.
Malek *rex*, ſed hodie apud Melitenſes eſt vox inuſitata, & pro ea utimur voce Sultân, quae tam pro rege, ut Sultân tal lhûd *rex Judaeorum*, quam pro quocunque principe ac imperanti accipitur.

& ideo nobis prorſus ignotae ; quae tamen ſive Chaldaicae ſint,

---

Sed olim in uſu fuit, & originem habuit a Phenicibus, qui eam cum Hebraeis aliiſque orientalibus communem habuerunt.

Nam Hebraice מלך eſt Rex *proprie & legitime conſtitutus, & qui certis legibus moderatur* Deuter. c. 28. v. 3. a quo differt סלתאן Sultân ab Arabico سلطان *Dominus, princeps abſolutus, deſpota cum poteſtate abſoluta, a cujus ſola voluntate omnes pendent.*

Haec ergo inſcriptio eſt procul dubio Epitaphium Filii Regis Batti. De hoc Melitenſi Principe ſic cecinit Ovidius Faſt. lib. III.

Fertilis eſt Milite ſterili vicina Coſyrae
Inſula, quam Libyci verberat unda freti,
Hanc petit, hoſpitio Regis confiſa vetuſto,
Hoſpes opum dives, Rex ibi Battus erat.

Totius inſcriptionis interpretationem daturum ſpero, quando ex originali verum exemplar habebo.

ſive Hebraicae aut Samariticae, ſive Saracaenicae ſeu veteres Arabicae, Melitenſibus adhuc ſervatis vocibus, phraſibus, viviſque ſuperſtitis loquutionis uſibus, quos in die conſervamus: valent proprie ac non raro perfecte determinari, commentari (3).

(3) Ne mireris Lector Erudite ſi tanta aſſerere audeo: quae enim ajo firmiſſimis queant corroborari argumentis deductis e ſola tantum analogia & convenientia cum ceteris orientalibus dialectis, uti adhuc jam obſervavimus. Sed ut magis quod aſſero confirmem, mihi viſum eſt in hac adnotatione nonnulla in medium proferre exempla, quibus obiter indigitem, quod per hanc ſuperſtitem linguam optime commentari ac interpretari poſſunt tum quaedam monumenta vetera, ut modo adnotavimus, tum dictiones nonnullae, quarum nos adhuc latet genuina propria ac ra-

XXIII. Item aliae utilitates & commoda ex hujus linguae

---

dicalis significatio. Sic ex. gr. commentari potest vox illa Hebraica יתפרן Genes. cap. 3. v. 7. cui similem vocem invenies in Melitensi sermone nempe Dafru (licet 1. radicalis Dalet sit Tau in Hebraico, quae mutationes in Orientalibus dialectis non raro observantur ac eveniunt) *contexuerunt*, a verbo radicali Dafar jydfor *contexere* ital. *intrecciare*; unde vox Hebraica יתפרן *consuerunt* melius intelligi ac clarius commentari potest *contexuerunt*, ital. *intrecciarono*; & id non solum quia Phoenicia & Hebraica dialectus veluti sorores considerantur, verum etiam quia tunc temporis acus & filum ad consuendum minime erant. Verbum enim Dafar jydfor apud nos proprie significat quando aliquis rusticus herbas & frondes contexit, ac agrestia ligamina componit, ut serta caeparum, alliorum, foliorum surculorumque &c. unde per similitudinem orta est alia significatio *contexendi capillamenti*. Nec commentationi huic

cultura colligentur; quae quaevis lingua, dummodo excolatur,

---

obstant Targ. Onkel; versio Samar. aut Graeca LXX. Nam in interpretando *clarioribus sensuique aptioribus* inniti debemus. Et quidem versio Syr. habet ܕܒܩܘ *composuerunt*; quia verbum ܕܒܩ *componere collecta coaptando* significat. Huic verbo simile est nostrum Tebaꝗ (ܕ in T nostrum converso) *bene claudere*, ita ut aer quasi penetrare nequeat, *filamenta in texendis pannis compaginare*.

Pariter Raca sacrosancti Evangelii. Variant interpretes in assignanda voci huic significatione. Quidam enim eam traxere a voce graeca ῥάκος *pannus*; alii arbitrarunt esse interjectionem indignantis animi motum exprimentem, & alii alias dederunt interpretationes. Sed vis talis expressionis Raca per Melitensem linguam clare patet: nam habetur vox Riꝗ *sputum, saliva* ab inusitato verbo radicali Raꝗ jrŭꝗ *spuere*, cujus auctum Rejjaꝗ *sputo tingere* adservamus. Et in hac sputi seu salivae significatione sumi posse vocem Raca arbitror:

producit. Nam quibus adjumentis in nostris scholis, doctrinis-

scilicet „qui dixerit fratri suo raca,reus erit concilio *Matt.* 5. 22, *id est*, qui fratri suo expuendo contempserit, seu conspuerit ei, reus erit concilio.

Similiter Mammona ex particula Myn: *a*, *ab*, *ex* &. Mŭnæ, quod proprie significat apud Mel. *quidquid reponitur*, nempe frumentum, oleum. vinum, carbones, ligna, sarmenta, & omne cibarium annuum aut menstruale, uno verbo quaeque repositio, & ideo dicimus Mŭnæ tat-tnâm *repositio frumenti*, mŭnæ tal-laham *repositio carnis* &c. Ast hae facultates apud veteres habebantur tanquam divitiae, uti reapse sunt; quocirca per divitias accipiebantur, Quoad particulam Myn *ex*, haec vim majorem praebet voci Mŭnæ, ac si diceres habeo *ex divitiis* pro *divitias*, sunt mihi *ex divitiis* pro *divitiae*. Hi dicendi modi Orientalium proprii sunt & communes. Et ita per linguam Melitensem alia quamplurima verba commentari possunt.

Invenies quoque in hoc idiomate etymologiam & originem nonnullarum di-

que ac ſcientiis ob propriae & nativae linguae inculturam ca-

---

ctionum Graecarum, praeſertim illarum quae a Phoeniciis ortum habuere. Sic Κάδμος Cadmus ille apud Graecos tam celebris, eo quod e Phoenicia in Graeciam litteras primus attuliſſet, dictus fuit Cadmus vel a Phoenicio Cadm (cum Qof nempe Ɋădm) id eſt *portator* a verbo radicali Ɋadem, a quo noſtrum auctum Ɋaddem; jɊaddem; *portare, ferre, adducere ad aliquem*, vel dictus Cadmus a Cadim (cum Qof Ɋadĭm) *antiquus*, quod etiam valere poteſt *primus* uti apud Syros ܩܕܡܝܐ; ideoque Graeci celebris hujus viri memores, illum dicebant Cadmum id eſt *Antiquum* aut *Primum*, quia olim primus iis litteras adduxit. Haec ſignificatio *antiquus* in Melita per vocem Ɋadĭm hodie quoque exprimitur.

Μυστήριον *Myſterium* eſt potius a Myſtŭr quod a Satar *latere, abdere* Phoeniciae originis, quam a μύω *claudo*. Myſtŭr apud nos valet *velatum, tectum, quod latet, celatum, abditum* a Satar jyſtor: *velare, celare, abdere*, quod Hebraeis סתר eſt *latere*.

remus! in docenda nempe erudiendaque juventute? Notum

Βάρβαροι *Barbari* Actor. 28. v. 1, & 3. variam voci huic dedere significationem auctores. Sed magis naturalis ac genuina quoad hunc locum dari mihi posse videtur, si vocis originem inspici amus; quippe quae specialem significatum in sua radice habeat. Barbarus est vox omnino orientalis, ad graecos & latinos tractu temporis migrata. In ejus origine nihil aliud significat nisi *agrestis*, *agricultor*, *habitator deserti*: componitur enim e duobus nominibus, nempe Bar *filius* syriace, & Barr *campus*, *ager*, *sylva*, quae vox Barr remansit quoque apud nos Melitenses, qui dicimus ex. c. Ramŷm yl barr *columbae sylvestres* &c. Ast quemadmodum apud Orientales in efformandis adjectivis usus soepe fuit adhibendae vocis Bar *filius* una cum re adjectivanda, & sic adjectivum indicare; simili ratione ad indicandum agrestem seu habitatorem campi dicebant *filius campi*, *filius agri*, quod proprie significat Barbarus a Barbarr, nempe *agrestis*, *agricola*, *ru-*

eſt ſane cuique, quod communis, recta, ac legitima docendi via ſolet eſſe primum maternam linguam excolere, & inde excultam, tanquam inſtrumentum prae manibus adhibere; & hoc modo unuſquiſque, qui exteras linguas, uti Latinam,

---

ſticus &c. Hinc eſt quod D. Lucas quum noluiſſet alios, niſi agreſtes & ruricolas ſcilicet Mellyhhienſes & finitimos, qui rura & loca maritima, quo naufragus appulit, hyberno tempore colebant, indicare, voce Barbari proprie uſus eſt. Et revera quoſnam alios hiemis tempeſtate potuit D. Paulus in horridulis illis locis invenire, niſi *filios ruris* ſcil. ruſticos, qui arandi paſcendique cauſſa loca illa inhabitabant? Certe cives & Medinenſes (Medina olim princeps urbs Melitæ, quo nomine ad praeſens uſque a Melitenſibus propria dialectu, nempe Mdĭna, vocatur) ſaeviente illa procella, quae Paulum illuc naufra-

Italam , Graecam , Gallicam , aliamve ediſcere cupit, propria lingua, ſaltem in ediſcenda prima , veluti *medio omnino neceſſario* oportet utatur , quemadmodum utitur Itala lingua Italus , Gallica Gallus , Hiſpanus Hiſpana &c. dum exoticas lo-

---

gum adegit , non erant . Ad hanc interpretationem a nobis per linguam Melitenſem datam magis corroborandam accedit Aethiopica verſio , quae ubi vulgata habet *Barbari* , ibi utitur voce ኀቃሊ aut cum ሐ ሐቃሊ *ruſtici , agreſtes , villici* , ſeu *agri colentes , deſerti habitantes* a ሐቅል *deſertum, villa , rus , ager , locus ſolitarius* . Non me fugit vocem *Barbarus* exterum quoque , ac crudelem ſignificare , ſed non in caſu noſtro . Haec per tranſennam hic dicta aſſertionum noſtrarum corroborandarum gratia ſufficiunt ; de ceteris innumeris , quorum hic non eſt diſſerendi locus , alibi fusius agemus .

quelas discit aut docet: secus enim semper in incerta & obscura, tanquam caecus tentabundus necessum est gradiri.

XXIV. Cui ego malo, ut remedium quamcitius ferrem, opus hoc elaborandum suscepi hodiernam Melitensem linguam instaurando atque elucidando triplici tractatione. *Prima* sonos omnes, eorumque varietates investigando, eis cyfras adsignabo; quod fiet in Isagoge orthographica, & postea in *libro primo* ubi de ELEMENTIS. *Altera* dictiones & earum accidentia perpendendo, regulas ac firma praecepta instituam; & haec erunt in *libro secundo*, in quo de DICTIONIBUS agetur. *Tertia* inflectas ac regulis conjuga-

tas dictiones, compactas ordinatasque ac constructas demonstrabo; & hoc in *tertio* & *ultimo ilbro*, ubi de SYNTAXI tractatum instituemus. Nec omittetur post haec Lexicon Melitense jam a nobis incep tum, ubi dictiones omnes ex Melitensium & Gaulitanorum ore expiscatas ad Alphabeticum ordinem reducemus, enucleando proprias & figuraratas significationes: ita ut elucidatis quadruplici labore, D.O.M. dante, praeceptis, observationibus, & omnibus Melitensis linguae fundamentis, alias ea mediante, ipsammet, quod est omnium gentium, excolere valeamus. Scindamus ergo velum hocce adhuc a nemine scissum, ut dispersis tenebris, linguam

hanc veterem Phoenico Punicoque splendore coruſcantem, atque ceteris orientalibus dialectis venuſtiorem, nudam ejus naturâm, phraſes, elegantias ac veneres, quas ipſa in ſuis latebris ignobiliter, ſed ſimpliciter adſervat, clara luce obſervemus. Atque ne tempus in praefando teratur, alia permulta, quae de eadem lingua diſſeri poſſunt, omittamus; haec enim alibi exponi poterunt.

IMPRIMATUR

Si videbitur Rm̃o Patri Sac. Palat. Apost. Magist.

F. X. Passari Archiep. Lariss. Vicesg.

APPROBATIONES

Jussu Rm̃i Patris Sacri Palatii Apostolici Magistri quanto licuit studio expendi opus, cui titulus Grammatica Melitensis *ab eruditissimo viro Michaele Antonio Vassallo Melitensi Orientalium Linguarum Magistro elucubratum, cumque in eo nihil prorsus deprehenderim quod recta orthodoxaeque Fidei, ac bonis moribus adversetur; imo potius complura passim offenderim valde commoda atque utilia ad Melitensem sermonem illustrandum, nec non Orientalium linguarum excolentibus*

gratissima: idcirco publica luce dignum existimo.

Romæ in Carmelo S. Grisogoni de Urbe 14. Septembris 1790.

Fr. Vincentius Ellùl Carmelita Sac. Theologiæ Mag. ac Doctor.

QUod de antiquissima Melitensi Lingua longo jam tempore maxime erat exoptatum, ut ejus natura, origo, antiquitates, analogia, characteres cum ceteris vetustioribus Orientalium Linguis, firmissimis decernerentur argumentis; expletum tandem nunc est ab erudit. Viro Michaeli Antonio Vassallo Melitensi Orientalium Linguarum Magistro, egregio suo Opere inscripto, GRAMMATICA MELITENSIS improbo labore, summoque studio confecto. In eo enim variis, elegantissimisque exemplis ex primaevis Orientalibus Linguis laudabiliter excerptis origines; antiquitates, affinitates, ceterisque hujus Linguae characteres cum antiquioribus clarissime illustrantur, ac firmissime constituuntur. Prae-

cepta quoque, ac principia non arbitrio, aut voluptate more Paedagogorum tradita, sed ex ipsius Linguae natura, & usu sunt deprompta, expiscata, ac mira methodo concinnata, atque exposita. Vitia autem fere omnia per inscitiam in illam subingressa acute sunt detecta, ac felici modo explanata, atque correcta. Quibus vero principiis sic clare, ac firmiter institutis viam quamdam, eamque brevem, & quasi compendiariam, arduo sane conatu, felicissimoque successu ad perfectam hujus Linguae cognitionem maxima omnium voluptate Erudit. Auctor omnino reseravit; per quem Melitensis Lingua hisce principiis, atque exemplis instituta pristinum suum decus, atque splendorem inter antiquiores Orientalium Linguas recuperasse, quis non videt? Quod Opus quum jussu Rm̃i P. Sacri Palatii Apostolici Magistri diligenter evolvissem, atque perlegissem, nihilque in eo, quod sanctissima Religionis Dogmata, vel bonos mores laedere, offendissem, ut in publicam lucem quam citius prodeat, dignissimum censeo. Dabam Romae XIII. Kalend. Octobris CIƆIƆCCLXXXX.

Antonius Simonius Assemanus in Romano Sapientiae Archigymnasio, in Ur-

bano Sacrae Congregationis de Propaganda Fide Collegio, & in Apostolica Bib liotheca Vaticana Linguarum Arabicae, & Chaldaico-Syriacae Professor publicus.

IMPRIMATUR

Fr. Thomas Maria Mamachius Ord. Præd. Sac. Palatii Apost. Magister.

ISAGOGE

Ad instituendam Orthographiam Melitensem

1. Linguae Melitensis rudimenta traditurus, necesse est ab Elementis incipiam. Elementa autem linguarum sunt soni inter se distincti, quibus sermonis dictiones efformantur: sed soni cyfris seu litteris describuntur. In condenda igitur stabiliendaque sermonis nostri Orthographia, oportet primum examinemus omnes Melitensium & Gaulitanorum proprios ac naturales sonos, ut inde iis cyfras assignemus.

2. Sonorum autem hodiernorum numerus apud Melitae & Gauli gentes ad tri-

ginta tres & ultra ascendit:litterae ergo seu cyfrae sonos nostros describentes totidem necessariae erunt; secus male scribemus. Nam scribendi artis officium quid sit aliud? nisi dicta, animique nostri sensa *custodire*, *eaque veluti depositum reddere legentibus*. Igitur, ne deficiens Melitensis, quam instituemus scriptura sit aut mutila, curare debemus, ut *quidque quomodo sonat scribatur*; quemadmodum merito monet Quintil. instit. orat. l. 1. c. 7. videlicet = quisque sonus ab alio distinctus in ore, distincte scriptis consignetur = Haec quum diligenter accurateque peracta fuerint, tunc clara, brevis, facilis, atque perfecta dici poterit Orthographia.

3. Ut igitur veteris nostrae Orthographiae perditioni, & hodiernae Melitensis scripturae confusioni (*) remedium, quod

(*) Antequam ad sonos examinandos & ad litteras assignandas veniam operae pretium esse existimo breviter adnotare, quod nos postquam proprios scribendi characteres perdidimus, quum in tota Melita & Gaulo apud Viros doctos & potissimum apud Praesbiteros latinorum idioma ubique invaluisset, nec non aliquantum nonnullae Europaeorum linguae commercii gratia, uti linguae Italorum, Gallorum, Hispanorum &c. hac

valde necessarium praebeamus, oportet novum Alphabetum triginta trium cyfrarum, quarum unicuique sonus assignabitur, excogitemus. Sed novum instituere, licet possibile sit, iis tamen qui latinae, italae, aliaeve ex Europaeis, linguae vacare cupiunt, & vacant, damni potius quam utilitatis erit. Quid ergo agendum? Adoptetur latinus, quem adhuc usus quasi adoptavit, character, saltem in illis sonis, quos cum Latinis Italisque communes ha-

---

de caussa in scribenda Melitensi lingua nostris hisce temporibus charactere simpliciter latino usi sunt Melitenses, sed male & inordinate, uti ipsimet quotidie profitentur; quia ad Melitensem sermonem, qui est omnino orientalis, describendum, minime sufficiunt cyfrae latinae. Quae antiqui characteris perditio, & latini introductio nonnullis e nostris ansam praebuere scribendi unusquisque privata ratione; unde tanta est orta in nostra Orthographia confusio, ut nemo aliorum scripta vernaculo idiomate exarata per se legere aut interpretare valeret: quo evenit quotidie, ut mortuo auctore, secum omnes ejus lucubrationes pereant. Scio equidem id non scribentium negligentiae imputandum, sed temporum injuriis, quibus ad nos non pervenerunt majorum nostrorum veteres Orthographiae.

Hae vero pro temporibus variae apud nos fuerunt. Nam ex ruderibus in Melita alibique compertis, & ex illis quae quotidie passim effo-

bemus (multi enim dantur ſoni diverſae genti & nationi communes) : ſed hoc fit varia ratione ; nam in illis ſonis , quibus Latini carent , oportet ut ſubſtituentur aliae cyfrae, partim ex antiquis noſtris monumentis productae , partim excogitatae , & utraſque quoad figuram & architecturam latinis litteris concordes congruenteſque reddemus . Id autem fieri poteſt alia & diverſa , ut modo diximus , ratione ; quia illae latinorum litterae , quae vel nullum ex noſtris ſonis , vel ſaepe varium poſ-

---

diuntur, tria fuisse constat hujus veteris linguae Alphabeta , Phoenicum nempe , Poenum , & Kuficum a Phoenicibus , Poenis ſeu Carthaginensibus , & ab Arabibus ibi relicta , quibus illae gentes dum Melitae , aliorumque objacentium locorum dominium tenuerant , usi fuere . Non me latet alios characteres , uti Latinos , Graecos etc. quos alia monumenta ibidem quoque reperta indicant , in Melita et Gaulo fuisse ; de quibus tamen verba minime facio , quum his nunquam idioma Melitenſe majores nostros scripsisse , nec uti potuiſse certum sit .

At his characteribus scilicet Phoeniciis , Punicis, et Kuficis uti modo nequimus multis de caussis , et prae ceteris sat est dicere apud hodiernos Melitenses ſonorum numerum longe majorem esse , quam apud veteres : qua de re ad hujusmodi ſcripturam denuo producendam cogitare vanum est .

ſident, in hac nova Orthographia omitteneur: ut C G, & Q X.

Praeterea nulla littera ſeu cyfra apud nos duplicem ſonum habere poteſt, ſed ſimplex ſonus ſimplici cyfra, duplex duplici, triplicique triplex . . . deſcribendus erit: uno verbo haec Orthographia ab aliis variat, & ut optima fiat, oportet, ut cum lingua quam deſcribit, uniformetur.

4. Cyfrae addendae & ſubſtituendae ſunt hae decem Γ Ч Ȣ Ⲫ Ꞁ Ʒ Ⴖ Ꞓ Щ Ʒ vid. num. 12. & lib. 1. cap. 1. ubi cuique litterae valor aſſignabitur. Hiſce decem in omnibus, quae hic, in Lexico, aut in alio opere, quod proprio ſermone ſcribam, utor, eaſque publicae commoditati exhibeo. Unde qui Melitenſe idioma clare & abſque haeſitationibus, erroribus atque aequivocis ſcribere in poſterum cupit, hac nova libere uti queat Orthographia.

Hactenus de ſcriptura inſtituenda in genere; nunc de ſonis cyfris deſcribendis, id eſt de litteris in ſpecie.

5. Quia ſoni alii ſunt conſoni, alii vocales; ideo litterae ſeu ſonorum cyfrae in conſonas & in vocales dividuntur. Soni autem conſoni ſolent formari per oris organa, quae ſunt Labia, Dentes, Lin-

gua, Palatus, & Guttur: idcirco consonas litteras dividimus in Labiales, Dentales, Linguales, Palatinas, & Gutturales.

Quoad primas scil. LABIALES parum in hoc loco interest verba facere: sat enim scire eas formari occlusis labiis varietate quadam adhibita, uti apud alias gentes, & esse B P F W M V.

DENTALES ac aliquantulum sibilantes sunt soni, quos describo per cyfras S Z Ш & З, Primus nempe S idem est ac S Latinorum, alter scilicet Z editur a spiritu subtili, sibilato, & denso per rimulam protruso, quem si vis bene accipere, audi muscam in aranei ore vagientem, & ab ea naturalem, & proprium litterae hujus Z sonum accipies; ut Zejt *oleum*, Znŷd *ignarium*.

6. Tertius ex dentalibus similis est sono, qui editur ex *sc* latinornm, quum sint ante *e* vel *i*. Unde ne multitudo litterarum, & saepe sonorum inconstantia pariant confusionem, loco litterarum *sc* cum *e* vel *i*, substitui cyfram hanc Ш antiquam, quam ex nostris veteribus Alphabetis produxi; & sic loco scribendi confuse Sciùscià *detecto capite* quod valde prolixum & confusum, clarius faciliusque scribo Шûшa, & hoc modo in

hac ſcribenda dictione, quae quatuor tantum conſtat ſonis, quatuor utar litteris (2.); ſecus neceſſariae eſſent octo, ac proinde nova ſcribendi ratione prolixior, obſcurior, atque moleſtior eſſet haec duplicata, ſive triplicata ſcriptura, uti adhuc quidam ex noſtris fecere. Quod de hoc ſono ac cyfra dicam, dic de ceteris.

7. Ultimus tandem dentalium ſonus, quem per cyfram hanc З deſcribo, habet quid ſimilis cum Z, ſed differt, quia formatur forti ictu in extremitate linguae cum ſtridore, & italice auditur in dictionibus Zampa, zampogna, zampillo, ſed fortius quaſi Tzs uno ſpiritu prolata; ut Зannŭr *cardus*, ʒakak *motacilla* avis nota, *quae habet caudam ſemper trementem, & incedit motu ſubſultanti*. LINGUALES apud nos ſunt quinque, nempe T D L N R, qui illis italorum ſunt ſimiles, ideoque cyfras eaſdem adopto.

8. Pariter quinque ſunt PALATINI ſoni, qui in oris palatu creantur. His cyfras adſigno J K Ч Γ Ί. De J & K nil hic dicam; idem enim valent ac in vocibus Joannes, Kalendas,

Ч vero & Γ ſunt C & G latinorum ante *e* & *i*, & gaudent ſono claro-

acuto: unde loco ſcribendi Ciaula *cornix*. cianſar *increpuit*, giàra *finitima*, ſeu, quod pejus, Caula, canſar, gâra, ſcribitur clarius ac facilius Ꝗaula, ꝗanſar, râra. Hanc Ꞁ alteram e contra adſignavi contrario ſono ſcilicet obſcuro-obtuſo, qui editur ex *g* latino ante *a*, *o*, vel *u*, ſeu cum *h*; ut Ꞁydi *haeduus*, ꞀZejjer *inſulae*.

9. Si quis ſcire vellet, qua de cauſſa pro his ſonis indicandis non utor cyfris C & G adhibendo italum characterem; debet is animadvertere quod C & G apud Italos poſſident unumquodque duos ſonos, ſcilicet claro-acutum, ut in dictionibus *Cicerone*, *gengiva*, & obſcuro-obtuſum, ut in verbis *calcolare*, *guardare*, praeter tertium in *gn*, ac quartum in *gl*, ut *aggiugnere*; *dargliene* &c.

Quae ſonorum inconſtantia, ut antea (3.) obſervavi in lingua Melitenſi, & in bene ordinata ac compoſita Orthographia, præſertim orientali uti noſtra, admitti nequit; ideoque alias cyfras adhibendas pro his C & G ſubſtitui, adeo ut per K & Ꞁ indicentur ſoni obſcuro-obtuſi; ut Karmŭſa *ficus immatura*, Ꞁendùs *taurus*, pro Carmŭſa, ghendûs; & per cyfras Ꝗ & Γ indicentur ſoni

contrarii, scil. claro-acuti; ut Ⴗkejken *parvulus.*, rlûd *pelles, coria,* pro ckejken vel Ϭchejchen seu cichejchen, gilûd.

10. Tandem Melitenses quinque proprie loquendo habent gutturales sonos, in quibus describendis novas quoque cyfras oportet ut adhibeamus; nam his sonis latini italique carent omnino. Quare iis sequentes cyfras adsigno nimirum Ꭱ Ⲫ Ⴖ Ʒ Ⴔ, quibus accedit aspiratum H; & omnes sex in sono aequivalent Arabicis ح خ ع غ ق & ط, ut Ꭱallŷl *latro*, ⲫanzĭr *porcus, sus*, Ⴖajn *oculus*, Ʒant *vagina*, Ⴔaddĭs *sanctus*. Quos sonos quis potest latinis simpliciter cyfris scribere, nisi ridiculo, & aequivoco modo? Sed de his clarius diffusiusque in lib. 1. c. 1.

11. Postquam de sonis consonis necessarias observationes præmisimus; restat nunc nonnulla dicere de vocalibus. Soni vocales qui nullo alio modo possunt formari, nisi ex oris apertura cujus modificationibus variantur, in duas classes distinguuntur, nimirum in vocales *parvas* & *magnas*.

Vocales PARVAE seu *breves* (*) sunt

(*) Vocalium parvitas et magnitudo non cyfrarum seu litterarum figuram respicit, sed tem-

numero sex A E Y I O U . MAGNAE seu *longae* septem enumerantur, & a parvis distinguuntur accentu, praeter ultimam, & sunt â ŷ ĭ ô ŭ û æ. Accentus non solum magnitudinem scil. prolationem & quantitatem longam in sono indicat, sed etiam qualitatem, an nempe clara sit aut obscura vocalis illo gravata: nam accentus *apertus* & ita (ˇ) superpositus denotat longitudinem & claritatem, ita ut vocalis eo signata conservet proprium & naturalem sonum; accentus vero *clausus* (ˆ) cum longitudine obscuritatem & soni mixturam innuit.

12. His principiis firmiter positis, veniamus tandem ad instaurandam novis litteris ac signis Melitensem Orthographiam, ubi omnes litteras ordine disponemus juxta

---

pus soni, an nempe breve celer ac fugax sit, seu longum, et quasi duplicis soni: unde vocalis parva, quae dicitur etiam *motio*, eo quod movendis consonis inservit, valet brevis, ut magna (seu Mater Lectionis juxta veteres) valet longa.

NOVUM MELITENSIS LINGUAE ALPHABETUM

ALPHABETUM

ORDO	NOMEN	POTESTAS FIGURA	M.	MI.	&
1	Alof	*a obſcur.&long.*	Â	â	*ut*
	vel	*a clar. & breve*	A	a	
2	Be	*b latinorum*	B	b	
3	Te	*t latinorum*	T	t	
4	Dal	*d latinorum*	D	d	
5	Ee	*e lat. breve*	E	e	
6	Fe	*f latinorum*	F	f	
7	Gim	*g clar. latinor.*	Γ	г	
8	Cim	*c clar.latinorum*	Ч	ч	
9	He	*h aſpiratum*	H	h	

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT ALPHABETA	CHAL. SYR.	HEBR.	ARAB.
Dâr *domus*	ܐܳ	אָ & אַ	أ
Mara *foemina*	ܳ	ָ	َ
Barka *benedictio*	ܒ	ב	ب
Tyfel *puer*	ܛ & ܬ	ט & ת	ط ث ت
Dlâm *tenebrae*	ܕ	ד	ظ ذ د
Fejn *ubi, quo*	ܶ *vel* ܰ	*rar.* ֶ *sæpe* ֵ	ـَ
Fomm *os oris*	ܦ	פ	ف
Γamra *pruna*			ح
Ϥavla *cornix*			خ
Hek *ita*	ܗ	ה	ه

ALPHABETUM

ORDO	NOMEN	POTESTAS FIGURA	M.	MI. &
10	Hha	*gut. & fort. asp.*	ጸ	ጸ
11	Khot	*guttur. & raucum*	Ꝋ	ꝋ
12	Elif	*ie obscur. & lon.*	Ŷ	ŷ
	idem	*y breve*	Ẏ	y
13	Gam	*gh g obtus. lat.*	ꞁ	ꞁ
14	Gkho	*guttur. & raucis.*	Ȝ	ȝ
15	Aajn	*ex imo gutture*	Ո	ո
16	Ii	*i latin. longum*	Ǐ	ǐ
	idem	*i breve*	I	i
17	Jod	*j conson. latinor.*	J	j

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT ALPHABETA	CHALD.SYR.	HEBR.	ARAB.
Ꞩabel *funis*	ܚ	ח	ح
Ɒarûf *agnus*	[illegible] *finale*	*soepe* ח	خ
Nŷzel *descendens*			
Nyzel *descendit*			
Ꞁamŷma *turtur*	ܓ	ג	گ *perf.*
Ʒôʒa *tumultus*	ܓ *raro*	ע *rarius*	غ
Ωandi *habeo*	ܥ	ע	ع
Sabĭꞩ *pulcher*	[illegible]	[illegible]	يى
Tâni *dedit mihi*	[illegible]	[illegible]	[illegible] *vel*
Jŷk jyri *si veniet*	[illegible]	[illegible]	يا

ALPHABETUM ..

ORDO	NOMEN	POTESTAS FIGURA		M.	MIN. &
18	Kaf	*k*	*ch vel c obt.*	K	k
19	Qof		*epiglotticum acut. & gutturale*	Ф	ф
20	Lam	*l*	*latinorum*	L	l
21	Mym	*m*	*latinorum*	M	m
22	Nun	*n*	*latinorum*	N	n
23	Olaf	ο	*mixt. & lon.*	Ô	ծ
	vel	o	*clar. & brev.*	O	o
24	Pi	*p*	*latinorum*	P	p
25	Re	*r*	*latinorum*	R	r

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT ALPHABETA	CHALD. SYR.	HEBR.	ARAB.
Kybes *accensus est*	ܟ	כ	ك
Φalb *cor*	ܩ	ק	ق
Lvŷn *colores*	ܠ	ל	ل
Mɸâta *acerbitas*	ܡ	מ	م
Nemŭsa *culex*	ܢ	נ	ن
Dôr *conversus est*	ܘ *penult.*	*quasi* אָ	أُ
Tobba *medici*	ܘ	—	—
Ꮒappas *foedavit*			پ
Randa *laurus*	ܪ	ר	ر

ALPHABETUM

ORDO	NOMEN	POTESTAS FIGURA	M.	MIN. &
26	Sin	ſ *latinorum*	S	s
27	Scin	ſce *ſeu* ch *gall.*	Щ	щ
28	Vau	*v mol. & conſon.*	V	v
		u (*clar. & long.*	Ǔ	ǔ
29	Vu	*u* (*ſimpl. & br.*	U	u
		u (*obſc. & long.*	Û	û
30	Vaf	*v lat. ſed durius*	W	w
31	Zajn	*z denſum*	Z	z
32	Tsod	*z. duriſſimum*	Ʒ	ʒ
33	Æe	*ae mixt. & mut.*	Æ	æ

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT ALPHABETA	CHALD. SYR.	HEBR.	ARAB.
Salĭb *crux*	ܣ & ܨ	שׂ *ei* ס	س ص
Ɥevɸa *desideriũ*	ܫ	שׁ	ش
Verver *obvolvit*	ܘ	ו	و
Ꝗŭm *surge*	ܘ̇	וּ	وُ
Duɷɷân *fumus*	ـ	ֿ	ة *fin.*
Kûl *manduca*			
Lwent *dexter*			
Zuɿrâra *trochus*	ܙ	ז	ز
Ʒannŭr *carduus*	*quasi* ܨ	צ	ض
Nydæ *ros*	ܗ̇	ה *final.* *vel* אֶ	ا & ة *seu* ä

GRAMMATICAE MELITENSIS

LIBER PRIMUS

DE ELEMENTIS

Lementa Linguae Melitenſis ſunt numero XXXIII, & totidem literis deſcribuntur; nimirum a b t d e f r ɥ h ȣ ω y ᒣ ɜ ո i j k ɋ l m n o p r s ɰ v u w z ʒ æ.

CAPUT PRIMUM

De Litteris, earum ſonis, & uſu ordine alphabetico.

13. EX litteris omnibus modo adnotatis quaedam eundem habent ſonum, quem poſſident in latino ſermone; aliae eundem modo retinent, modo rejiciunt; &

& aliae nil ſapiunt latini. De ſingulis alphabetico ordine diſſeramus.

A a, *vel* Alof Â â

Sonat abſque accentu *a* latinum breve, ſimplex, & clarum, & tunc ſemper *a* parvum in ſono & pura motio erit (11*); ut Marad *aegrotavit*. Accentu vero ita â gravatum ſonum edit longum & mixtum ab *a* & *o*, potius tamen ad *a* quam ad *o* inclinantem veluti Camezs אָ Hebraeorum; ut Nâr *ignis*, târ *volavit*; & dicitur Alof, ſcil. vocalis magna ſonis vocalium *a* & *o* mixta.

Be B b

In principio & in medio dictionum, dummodo nulla ex litteris T K Ф S Ч illico ei ſequatur, idem valet ac B latinum; ut Bejt *tectum ſolare*. Sed ante T K Ф S & Ч, ac in fine dictionum ſonat P; ut Btâlâ *dies vacationis*, apud hodiernos *dies feſtus*, bkejt *flevi*, bфajt *manſi*, lybſæ *veſtimentum*, bчeuфa *cum deſiderio*, bŷb *janua*. Quae verba leguntur & audiuntur btâla pkejt pфajt lypſæ pчeuфa

bŷb, licet servandae radicis gratia hoc modo scil. cum P non scribantur.

Te T t

Valet T latinum; ut Tylef *perdidit*.

Dal D d

Idem est ac D latinorum: sic Davl *lumen*. At in fine dictionis T profertur; ut Rŷd *voluit*, vŷd *vallis*, vlŷd *soboles*, *proles*. quae leguntur rŷt, vŷt, vlŷt.

Ee E e

Est E clarum simplex & semper breve, quia semper tanquam vocalis & pura motio consideratur: ut Fenek *cuniculus*.

Fe F f

Respondet F latino; ut Fvŷd *jecur*.

Gim Γ r

Nova haec cyfra sonum habet naturalem claro-acutum similem arabico ج & italo

g cum *e* vel *i* : ſic ſequentes ſyllabae ra re ry ri ro ru legendae ſunt già ge gy gi giò giù ; ut

Γamañ	*collegit*	pro	Giàma
Γebla	*petra*		Gebla
Γŷb	*tulit*		Gŷp
Γĭb	*fer*		Gĭp
Γobon	*caſeum*		Giòbon
Γûя	*fames*		Giûя

Quem ſonum poſſidet ubique littera haec г, etiamſi ei praecedat vel ſequatur immediate aliqua conſonans, quae ipſum Gim a vocali disjungit; quod idem valet ac Gim *quieſcere*, *non moveri* (22.); ut Nгamañ *collectus eſt*, sfarгla *cydonium malum*, гlajka *ſtirps*, гzàri *mataxae*, гnŷn *vinea*, *ortus*, гlûd *pelles*, *coria*, nyгmæ *gramen*. Sed in fine ſonat Ч, nempe ut C acutum italorum; ut Zeuг *par*, & legitur Zevч i. e. zeuic.

Cim Ч ч

Eſt *c* italorum ante *e* vel *i* habens ſcil. ſonum claro-acutum, naturalem, & proprium: ſic ſyllabas quae ſequuntur

чa чe чy чi чo чu pronunciantur cia ce cy ci ciò ciù ; ut Чallas *inquinavit* , чekken *minoravit* , чykчûn *parvulus* , mſyччĭn *quaeſiti* , чomb *plumbum* .

Eundem ſonum retinet etiamſi quieſcat (22) uti г ; ſic Чlamĭta *regula* , чkejken *parvulus* , tyчlĭs *inquinamentum* .

He H h

Eſt ſonus aſpiratus aequivalens ܗ Chald. & Syr. , ה Hebr. , ه Arab. , ut Hena *conſolatio* , hek *vel* hekka *ſeu* hekda *ita* , *ſic* , bhĭmæ *beſtia* . In fine dictionum , quum ſit Pronomen Affixum , tunc legitur ȣ ; ſic Meɰɰûh *conducite eum* , ɷallùh *relinquite eum* , fĭh *in eo* , nalĭh *pro eo* , *ſuper eum* , *contra eum* &c. quae leguntur meɰɰûȣ , ɷallûȣ , fĭȣ , nalĭȣ .

Dixi *quum ſit Pronomen Affixum* ; nam ſi aliud H erit, nempe radicale, tunc etiamſi in fine ſit , nihilominus proprium ſonum ſimpliciter aſpiratum retinebit ; ut Гŷh *gloria* , *bonor* , ykreh *deformis* , tbelleh *inſanivit* . Rectam hanc pronunciationem rigoroſe obſervant optimi noſtrae linguae pronunciatores : nec ſunt imitandi , qui H

finale & radicale non Affixum veluti ꝗ efferunt.

Kha ꝗ ꝗ

Novae hujus litterae ſonus editur ex profundiſſima gutturis aſpiratione, & vehementi pectoris ſpiritu, atque idem eſt ac ܚ Chald. & Syr., ח Hebr., ح Arab., ut ꝗaj *vivus*, ꝗymmes *cicer*, ꝗût *piſcis*.

Khot Ꝏ ꝏ

Hoc elementum eſt raucum & gutturale, quia formatur in ſummitate gutturis cum raucedine magna aliquantulum aſpirata, eſtque ſimile Arab. خ, & ܟ Syr. finali; ut Ꝏaſîf *levis*, ꝏydlæ *torpor*, mꝏammer *ſpurcatus*, mꝏꝏbi *abditus*.

Y y, *vel* Elif Ŷ ŷ

Sonus iſte a Melitenſibus tantum naturaliter & proprie effertur; nam alio ore difficulter ab *i*, quod differt ab *y*, diſtinguitur: eſt enim ſonus gravis & medius inter *e* & *i*; ut Bydel *mutavit*, fytel *tepidus factus eſt*, kyteb *ſcripſit*, non bedel, fetel, ke-

teb; nec, quod pejus, bidel, fitel, kiteb &c,

Haec littera si accentum possideat, longa tunc ac vocalis magna erit, & dicitur Elif, scil. Y ex *e* & *i* composita & mixta; eo quod semper, quamvis longa, eodem sono gravi & medio seu mixto gaudeat; ut Blŷd *urbes*, *civitates*, kŷl *manducavit*, klŷb *canes*, nŷkel *manduco*.

Gam Ꞇ ꞇ

Gam noncupamus, ut indicemus quod litteræ hujus sonus ab illo litterae Gim Γ discrepat: haec enim valet *g* latinorum ante vocalem *a* vel *o* aut *u*, seu *gh* cum *e* vel *i*; & aequivalet quoque Chaldaeorum seu Syrorum; quia obscure & obtuse pronunciatur: ita syllabae Ꞇa ꞇe ꞇy ꞇi ꞇo ꞇu legendae sunt ga ghe ghy ghi go gu; ut Ꞇamŷma *turtur*, ꞇem ıûm *querens*, mꞇermed *nigricans*, *subniger*, nyꞇꞇŷzæ *stimulus*. Quem sonum retinet quoque etsi quiescat; ut Ꞇrŷzem *fauces*, ꞇzȷra *insula*.

Gkho Ᏸ ᏸ

Sonum habet inter gutturales rauciorem crassioremque, qui formatur in medio gut-

turis, & valet ج Arab., ut Ƨant *vagina*, ƨylt *error*, baƨal *mulus*, jzŷƨel *allicit*. In fine dictionis pronunciatur Ꝏ, ut fŷraƨ *vacuus*, & legitur fŷraꝏ.

Aajn Ո ո

Hujus litterae fonus fit rafione quadam in medio gutturis, fed difficulter, nifi a natura & viva voce acquiritur, & eft aequivalens ܥ Chal. Syr., ע Hebr. ع Arab. & Perfico, & cuique Aajn orientali: fic fcribis Ոajn *oculus*, *fons*, ոyrf *fapientia*, *fcientia*, nâref *fapiens*, *fciens*, ոïn *adjuva*, mոallem *magifter*, tոâm *frumentum*

In fine dictionum Ո vel filet, & erit reticentiae nota, quae eft haec ո̄ fignatum; ut Bazaո̄ *timuit*, fataո̄ *potuit*: vel tanquam Я effertur; ut Foȹȹŷո *boletus*, dollŷո *cucumis*, quae pronunciantur foȹȹŷя, dollŷя.

Ii Ɨ, feu Ï Ɨ

Sine accentu valet *i* latinum, eftque vocalis parva feu pura motio brevis ubique & clara; ut Vyri *oftenfio*, *demonftratio*,

Li *qui*, *quae*. *quod*. Quando autem accentu ita ĭ semper picto, quem *apertum* (11) nuncupavimus, gravatur, tunc magna ac longa erit nec non clara in sono aperta & simplex remanebit; ut Bĭr *puteus*, rejjĭn *venientes*, ʀmĭr *asini*, ĭlu *jamdudum*, zĭr *urceus aquarius fictilis*.

Jod J j

Valet j latinum, ut in Junius, jecur; sic Jûm *dies*, jŷk *si*, jŷn *ego*, jyqʀad negat.

Kaf K k

Aequivalet k, ut kalendas, seu C ante *a o u* vel *ch* cum *e* & *i*; ut Katŭsa *aquaeductus*, *tubus* proprie *fictilis*; kem *quantum*, ĸŷl *manducavit*, ĸûlu *manducate* (8).

Qof ꝗ ꝗ

Formant elementum hoc ἐπιγλωττὶς & guttur ad instar cornicis vocis, ac proinde sonus cyfra hac ꝗ descriptus, est profundior, asperior, acutior sono litterae k, & similis ܩ Chal. Syr. ק Hebr., & ق

Arab., nec inter palatinos sonos est enumerandus, licet plerique e grammaticis linguarum orientalium saepe inter palatinos enumeraverint; hic enim acutus sonus epiglotticus & gutturalis est, & nil habet palatini; ut ɋabĭl *progenies*, ɋamar *luna*, ɋamʀ *triticum*, ɋjȳs *mensura*, ɋolla *urceus grandis aquarius*, seu *amphorae fictilis* species, ɋŭm *surge*.

Lam Mym Nun, L l M m N n

Eadem sunt ac L M N lat., ut Le *non*, mevt *mors*, nŷdi *humidus*.

O o, *vel* Olaf Ȯ ô

Absque accentu est *o* latinum, sed breve, & ex parvis vocalibus (11); ut Toɋol *gravitas*, ɷodor *virides*, ʀomor *rubei*. Cum accentu vero clauso sic ô semper posito, sonum edit mixtum ab *o* & *a* inclinantem potius ad *o*, & hac de caussa Olaf & vocalis magna tunc dicitur; ut ɋôm *surrexit*, musmôr *clavus*, bzôr *piper*.

Pi Re Sin, P p R r S s

Eadem quoque sunt ac P R S lat. ut jpesfpes *pipit*, ritæ *cuticula*, sema *coelum*.

Scin Щ щ

Valet *sc* ante *e* ve *i*, seu *ch* gallorum aut ܫ Chald. שׁ Hebr. ش Arab.; ut Щabañ *satiatus est*; щebnet *satiata est*, щitân *satan*, *diabolus*, щhyrt *clamavi*, *& ploravi* (6).

Vau V v

Littera haec est consonans, quae licet sono litterae *u* gaudere videatur, tamen *u* pro *v* in nostra dialectu adhiberi nequit; ut Varda *rosa*, verꝗa *folium*, vyzɜa *stellio*, bdŷvæ *agricolae*, non autem uarda &c.

Uu U u, vel U ŭ, aut U û

Si accentum non habet, breve & parvum erit; ut Sukrâna *lolium*. Si habet, tunc longum sonum edit, sed varium, & ideo *u* accentu tam aperto quam clauso signari potest: nam pro sono longo & pu-

ro indicando adhibet apertum; ut Fŭ꞉ *ſupra*, zŭl *abi*, & pro longo, ſed obſcuro utitur accentu clauſo, & erit tunc ſonus mixtus ab *e* & *u*, ad *u* potius inclinans; ut Bûl *minge*, nûm *nata*, rûs *ſpiritus*.

Vaf W w

Conſonans haec habet vim ſoni latini, ut in Venio, avunculus, vivus; ſic Wenwen *vibravit*, Wâwu *infans*: ſed in fine tanquam F pronunciatur.

Zajn Z z

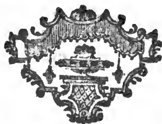
Sibilatum eſt & denſiſſimum, ut Zarañ *ſeminavit*, zebbûr *olivetum*, zejt *oleum*. Sed ante ꞉, t, & in fine dictionis ſonat S; ut Z꞉ŭ꞉ *utres*, hmyzt *alligavi*, oobz *panis*; quae leguntur S꞉ŭ꞉, hmyſt, oobs.

Tsod ʒ Ʒ

Noncupamus Ţsod, quia forte eſt in ſono, & aſperum, ac multum differt a Z; ut Ʒokk *truncus*, zkŭk *trunci*. Sed de hoc, & de antecedenti z clarius differuimus p. 64. n. 5.

Ae Æ æ

Eſt quid medium inter *a* & *e* ut Saegol Hebr. אֶ, & obſcurum ac aliquantiſper mutum. Littera haec apud nos nequit inveniri, niſi in fine dictionum, & maxime nominum foemininorum; ut Meræ *ſpeculum*, nyuıfæ *ſiccitas*, nſevvæ *aequalitas*, bŷdiæ *agricultura*. nyſæ *foeminae*. Sed aequivalet aliquando ا & ſaepe ة Arab., aut ה, raro ܗ vel ܐ Chal. Syr., quum ſint in fine.

CAPUT SECUNDUM.

De quarumdam litterarum affinium Differentia.

UT nonnullarum litterarum affinium in sono melius distinguatur *Differentia*, producamus sequentia

EXEMPLA.

14. Ȣ differt a Ͷ

Ȣajt	*paries*	Ͷajt	*filum*
Ȣall	*solvit*	Ͷall	*acetum*
Ȣadd	*dies dominicus*	Ͷadd	*sulcus*
Ȣabbel	*gravidavit*	Ͷabbel	*confudit*
Ȣazen	*malitia*	Ͷazen	*reposuit, condidit* frumentum, oleum &c.
Taȣti	*sub me*	Taͷti	*culpa* seu *caussa es*.
Maȣrŭt	*aratus*	Maͷrŭt	*fructibus* aut *foliis dolatus*
Ȣjŷna	*recreavit nos*	Ͷjŷna	*astutia*

15. Ո a Յ

Ոâli	*altus*	Յâli	*quod caro venditur*
Ոâr	*vituperium*	Յâr	*invidit*
Ոաշաշա	*coenam dedit*	Յաշաշա	*reddidit animum linquentem, fecit, ut quis deficiat animo*
Ոammar	*habitavit*	Յammar	*in manipulos redegit*
Ոazel	*selegit, divisit*	Յazel	*nevit*
Ոօշաշ	*nidus*	Յօշաշ	*odium internum, malignitas, malevolentia* seu *perversa voluntas in alium.*

16. K a Փ

Karba	*suspirium prodiens ab interno doloris ergo seu lassitudinis,*	Փarba	*appropinquatio*
Ոakar	*faex, amurca olei*	Ոaփar	*ulceravit.*

Joktor *crescit* — Joɸtor *distillat*

Kŷs *calyx, cyathus* — Φŷs *metitus est*.

Haec vox Kŷs *inter obsoletas hodie evasit, & invenitur tantum in quodam vulgari adagio nempe* = Sɸŷni kŷs yl mrâr : *fecit me bibere calycem amaritudinum*.

17. Â ab Ô

Dâr *domus* — Dôr *conversus est*

Tâɸ *instituit* in laborem mente & animo — Tôɸ *praebuit substantiam* cibus, potus &c.

Fâr *mus* — Fôr *emisit* aquam, jus olla

Ƨâr *invidit* — Ƨôr *specus*

Ձmâr *rubeus evasit* — Ձmôr *asinus*.

18. Ŷ ab Ǐ

Bŷn *vendidit* — Bǐn *vende*

Dŷɸ *gustavit* — Dǐɸ *angustia*

Fŷɸu *sanati sunt* — Fǐɸu *sanamini*

Γmŷn *hebdomadae* — Γmǐni *colligere meum*

Ktŷb *liber* — Ktǐb *scriptura, scribere*

Rŷʀ *foetuit*	Rîʀ *ventus*
Snŷn *dentes*	Snîn *anni*

Sic pariter ŭ cum accentu aperto ab û clauso differt, licet raro; ut Dnŭb *peccatum*, & Dnûb *caudae*.

Quas differentias nisi observaverimus, in innumerabiles labimur errores.

CAPUT TERTIUM

De mutatione sonorum, & caussa mutationis eorumdem.

DIximus in variis locis Capitis I., quod litterae B D Γ Ʒ Ո & Z in fine dictionum sonos proprios amittunt, & pronunciantur ac si essent P T Կ Փ Ջ & S: quod fit, ut radicales (35.) litterae conserventur, cognoscanturque significationes, atque easdem dictiones clare ac facile in Lexicis absque ullo errore aut confusione ordinare, & ordinatas invenire possimus. Eadem ratio facit ad B ante t k փ s щ, & ad ո in fine quando silebit scripta hoc modo ո̄.

Ob hanc sonorum, & non litterarum mutationem qui scribit facile in errores incidere poterit, litteram nempe pro littera accipiendo: qua de re quoddam generale principium statuatur oportet, cujus ope errores penitus vitari in scribendo possint; eritque sequens

CANON GENERALIS

Consulendus in dubiis

20.= SI dubium tibi erit, an scribenda sint in fine dictionis B D Γ Ǝ Ռ Z, aut P T Ч Ⴇ Ջ S; statim finali, de qua dubitas, adde quamdam vocalem vel syllabam (quod fit inflexione aut affixione), tumque mutata dictio ob additionem dabit tibi & clare ostendet veram radicalem litteram =.

21. Quam regulam certam ac firmissimam exemplis explanamus ac reddamus clariorem. Vis ex. c. scire quales sint finales litterae radicales dictionum Bŷb *janua*, zŷd *auxit*, tŷΓ *solemnitas nuptialis*, sebaƎ *tinxit colore*, Γmìn *colligere*, oobz *panis* &c. junge unicuique dictioni vocalem aut sylla-

bam affixione vel inflexione, & habebis v.g. Bŷbi *janua mea*. zŷdu *auxerunt*, tyrŷn *solemnitates nuptiales*, sebaзni *tinxit me colore*, ꞅmĭni *colligere meum*, ꙍobzna *panis noster*; & non bŷpi, zŷtu, tyчŷn, sebaꙍni, ꞅmĭʀi, ꙍobſna &c. Igitur per hunc canonem veluti per axioma abditae litterae radicales ac genuinae detegantur. Unde clare fit manifestum dictarum vocum, ceterarumque similium finales litteras esse procul dubio B D Γ З Ո Z, & non alias, quamvis in ore soni litterarum P T Ч Ꙍ Ʀ S audiantur. Hunc ergo canonem in dubiis consule.

CAPUT QUARTUM

De Vocalibus.

22. In duas species divisimus vocales (11). in parvas scil. & magnas, quibus quaeque consonans legi potest ac moveri, & absque iis non potest, licet ipsae vocales per se valeant: idcirco consonans, cui immediate sequitur vocalis dicitur MOTA, cui non, QUIESCENS.

23. Vocales autem parvae seu *simplices* litterarum *motiones*, qûum nulla în iis adsit soñi productio, nec mixtura, nisi naturalis, quando habebitur, ut in y, nullo proinde signo seu accentu gravandae; ideoque omnes ita simpliciter a ĕ y i o u describuntur,

24. Hic lectorem monitum volumus quod vocalis Y magis discrepat ab I in sono, uti in cyfra: est enim sonus medius înter *e* & *i*, sed ab utroque distinctus & gravis, ita ut neutra cyfra describi possit; ut Bydæ *coepit*, dyneb *peccavit*; syder *pectus*: quae dictiones male scribuntur bidæ, dineb,. sider, & pessime bedæ, deneb, seder.; & similia innumera,

25, Iisdem simplicium motionum seu vocalium parvarum figuris utimur quoque in denotandis ac describendis, vocalibus magnis (quae a majoribus nostris Matres Lectionis vocabantur); sed cum accentu aperto vel clauso, praeter *æ*, Vocales igitur Magnae seu *matres lectionis* sunt numero septem â ŷ ĭ ô ŭ û æ: *u* enim pro soni varietate, vario accentu gravatur. Quae accentum apertum (ˇ) habeant, simplices & clare pronunciantur, & tunc accentus super eas ita ˇ positus indicat tantum longitudinem soni seu protractionem,

ac si essent duae vocales; ut Smĭn *opimus pinguis*, sŭf *lana*: quae vero possident clausum (*) praeter protractionem magnarum vocalium semper propriam, mixtae efferuntur, eo quod sonus earum est quasi sonus duarum vocalium, qui in unum mixtum & longum per crasim contrahitur.

26. Contractio autem fit hoc modo

â ŷ ô û	mixtum ab	*a* & *o* *i* & *e* *o* & *a* *e* & *u*	quae crasantur in	â ŷ ô û

Sic târ *volavit*. kŷn *fuit*, dôr *conversus est*, kûl *manduca*, pro taor, kien, doar, keul, & similia.

27. Quum autem dubitetur in scribendo de qualitate vocalium magnarum, an nempe sit â vel ô, & similiter in fine a vel æ &c;, tunc, ut absque ulla hallucinatione secernantur, ab earum origine, nempe a linguis, unde ortus & natales habuerunt, petendae erunt ac deducendae. Quod observandum est in scribendis dictionibus, ne erremus. Nec interest quod apud veteres vocales magnae numero fuerint mi-

nores; nam de paucis ambigi poteſt, &, nunquam de omnibus. Hæc regula utendo quaeque vocalis magna de cujus eſſentia & qualitate ambigitur, ſcribenda videtur juxta dialectum orientalem, ex qua originem duxit, ſervata tamen utriuſque dialectus natura ac proprietate, & ſaepe mutatione: quod fit per thematum clavim; quam porrigit accurata mutationum cognitio. Sed haec maximi momenti difficultas, quam pauci & quidem pauci poſſunt ſuperare, mediante Lexico noſtro diſſolvetur.

28. Praeterea in ſcribendis contractis â & ô poteſt quiſque ad libitum & juxta dialectum nativam adhibere; ut zɜâzaɜ & zɜôzaɜ *juvenes*, daꝕꝕâꝕ & daꝕꝕôꝕ *ſonator*, excepto caſu differentiae (17). Sed omnis vocalis magna nunquam dividitur, nempe ex ea nequit auferri contractio, niſi, quod raro fieri licet, in ſola poeſi. Nec adhiberi poteſt ŷ pro ĭ, aut viceverſa (18.); male enim ſcribis mĭt *mortuus eſt*, rĭd *voluit*, aut ſŷd *hero*, yrrŷd *volo*, ſed ſcribendum eſt mŷt, rŷd, ſĭd, yrrĭd: aliter alia pro aliis accipi confuſe poſſunt, & peſſime legi.

CAPUT QUINTUM

De Mutatione Litterarum.

MUltifariam fieri poteſt litterarum mutatio.

29. Primo. L Articuli yl, quando nomen cui praefigitur incipit a littera ex ſequentibus novem T D Ч N R S Щ Z З, in eam ipſum L convertitur; ut

Yt-trĭꝗ *via*		yl trĭꝗ
yd-debba *equa*		yl debba
yч-чavla *cornix*		yl чavla
yn-nŷs *homines*		yl nŷs
yr-râs *caput*	pro	yl râs
ys-sajf *aeſtas*		yl sajf
yщ-щytvæ *hyems*		yl щytvæ
yz-zmŷn *tempus*		yl zmŷn
yз-зoкк *truncus*		yl зokk &c.

30, Secundo. H pronominis conjuncti ſeu Affixi poſt ȣ, in idem mutatur; ut

Fetaȣȣa *aperuit eam*	pro	fetaȣha
Гeraȣȣom *vulneravit eos*	pro	reraȣhom &c.

Idem H affixum poſt Ռ, mutat se, & Ռ in Ց, & poſt Ⓘ vel Յ, in Ⓘ; ut

Mnaցցa *prohibuit eam*) mnaռha
Гerraցցom *toleravit eos*) pro rerraռhom
Nefaⓘⓘom *turgefecit eos*) nefaⓘhom
Sebaⓘⓘom *colore tinxit eos*) sebaյhom.

31. Tertio. T vel D quando duplicantur, & ea ſequitur immediate littera S, haec & duo T vel D in duo 3 migrantur; ut

Nռaʒʒu *ſternuere facimus*) nռattsu
Nфaʒʒu *ſanctificamus, celebramus*) pro nфaddſu
Nтeʒʒu *aggerimus, coacervamus*) nтeddſu &c.

32. Quarto. T ſervile (116) aut characteriſticum (148) quando praefigitur redicalibus D · Ч S Щ Z 3, tunc addito illi Y in eandem radicalem T mutatur; ut

Yddŭr *converteris*) pro tdŭr
yччaфlaф *motus eſt*,) tчaфlaф

yssŭm *jejunabis*		tsŭm
yɰɰoɸɸ *findis*	pro	tɰoɸɸ
yzzĭd *auges*,		tzĭd
yʒʒakkak *ad instar trunci factus est* senex, arbor.		tʒakkak

33. Quinto. N pariter servile quando praeibit radicalibus L M & R, tunc praefixo quoque y, in ipsas convertitur; ut

Yllyrrmu *fraenamus*		nlyrrmu
ymmorru *imus*	pro	nmorru
yrrĭd *volo*		nrĭd

Similiter N servile quando antecedit, N radicali vult Y praefixum; ut ynnyzzel *descendere faciam*. Sed quando N servile aut characteristicum antecedit B radicali, tunc in M mutatur; ut Mbûs *osculor*, mbynæ *aedificatus est* pro nbŭs, nbynæ.

34. Sexto tandem D radicale quando veniet immediate ante T servile tam in medio dictionis, quam in fine in T migrat; ut

Battejn *duo ova*	)	badtejn
Φnatt *fleti*	) pro	φnadt
Mratt *aegrotavi*	)	mradt &c.

Sic L radicale ante N fervile in ipfum N faepe convertitur ut

Ƞamynna *fecimus*	)	namylna
Ufanna *pervenimus*	) pro	ufalna
Kynna *manducavimus*	)	kylna

De Radicalibus, Servilibus, & Characteristicis litteris clarior idea habebitur, quando de Verbo agetur, ideoque quae in hoc capite intelligi non poffunt, ibi (112) intelligentur ac plana reddantur.

CAPUT SEXTUM

De Methodi adhibitae Rationibus

I.

35. Sonus quarumdam litterarum aliquando ante nonnullas litteras aut in fine dictionis mutatur, & non cyfra, radicis servandae gratia: radicales enim litterae, mutari *ut plurimum* nequeunt (38).

II.

36. Quod si interdum mutentur, id asperitati emolliendae, scribendique facilitati imputandum.

III.

37. Sed vocales magnae mutationibus saepissime solent subjici.

IV.

38. Servandarum autem radicalium litterarum usus invaleat necesse est, ne radicales, & primariae voces expiscari nequire eveniat.

V.

39. Praeterea cave vocales magnas accentibus signare negligas; secus enim errabis: sic Jynqos *deest*, & cum accentu

ita jynqôs *metitur*, tajjar *volare fecit*, tajjâr *gossipium carminatum*, bys *solummodo*, bŷs *falco*, ujyref *stitit se ad januam* vel *fenestram*, ujŷref *durus*, nydæ *ros*, nŷdæ *publicavit*.

VI.

40. Sed in fine dictionis vocalĕs quomodocunque sint nunquam signantur.

LIBRI PRIMI FINIS.

GRAMMATICAE MELITENSIS

LIBER SECUNDUS

DE DICTIONIBUS SEU DE ORATIONIS PARTIBUS

41. Ictiones quae veluti partes Orationem Melitensem conficiunt, sunt numero quatuor, scilicet Nomen, Pronomen, Verbum, & Particula: quare de singulis regulas instituentes in quatuor partes librum hunc partimur.

PARS PRIMA

DE NOMINE

42. NOmini accidunt septem, nimirum Qualitas, Species, Genus, Numerus, Formatio, Casus, & Declinatio.

CAPUT PRIMUM

De Qualitate Nominis

43. QUalitate Nomen diſtinguitur in SUBSTANTIVUM, quod vel Proprium; ut Adâm *Adam*, Mâlta *Melita*, Rŭma *Roma*, vel Appellativum; ut Bnŷdem *homo*, Knĭsjæ *eccleſia*; & in ADJECTIVUM, ut Nadĭf *mundus*, Sabĭʀ *pulcher*.

46. Deinde Appellativum poteſt eſſe vel DETERMINATUM; ut ɷobza *panis* unus, ȹamʀa *triticum* unum, dollŷոa *cucumis* unus; vel INDETERMINATUM, ut ɷobz *panis*, ȹamʀ *triticum*, dollŷո *cucumis*.

45. Ita pariter Adjectivum diſtinguitur comparatione, ut Aȹal vel aȹȹal *ferocior*, ysbaʀ *pulcrior*, aɜnæ vel yɜnæ *ditior*.

46. Utrumque vero (ſubſtantivum & adjectivum) fieri poteſt DIMINUTIVUM; ut zuejmel *equulus*, kl̨ejjeb *catellus*, sbejjaʀ *pulchellus*.

CAPUT SECUNDUM

De Specie Nominis

47. Nomen in ſpecie conſideratum dividitur in PRIMITIVUM & DERIVATIVUM. Hoc ab alia dictione derivatur, illud a nulla, Hinc derivativum oriens a nomine NOMINALE, a verbo VERBALE vocatur.

48. Nomina Nominalia ſunt =

Poſſeſſivum, quod a quovis Subſtantivo provenit, ut Baϰri *nauta* a baϰar *mare*, uti italice marinajo, bydvi *agricultor* a bŷdjæ *agricultura* &c.

Patrium ſeu Gentile, ut Mâlti *Melitenſis*, a Mâlta *Melita*, Ʒavɥi *Gaulitanus* a Ʒavdeɥ *Gaulus*, Sɋalli *Siculus* a Sɋallĭa *Sicilia*; Ոarbi *Arabs* a Ոarb *Arabia* &c.

Locale denotans locum rei, ut Myzblæ *fimetum* a zybel *fimus*, myɥtlæ *ſeminarium plantarum* a ɥytlæ *planta*, mωadda *cervical* a ωadd *gena*, quae dormiendo cervicali fulcitur &c.

49. Verbalia ſunt =

Nomina Agentis ſeu Actoris latinorum participiis activis ſaepe reſpondentia; ut Ոam-

mŷl *faciens* vel *factor* a ſlamel *fecit*, Rôres *custos* a Râres *custodivit*, *aspexit*, Kyĉtŷb *ſcriptor*, *ſcriba* a Kyteb *ſcripſit*, Ɨyddŷb *mendax* a Ɨydeb *mentitus eſt* &c.

Nomina Patientis latinorum participiis paſſivis aequivalentia, ut Maлmùl *factus*, mʀôres *custoditus*,. myktùb *ſcriptus* &c. quae ſunt pariter a namel, ʀâres, kyteb.

Nomina Actionis; ut Ꝗari *lectura*, *legere* a Ꝗara *legit*, ſtâr *prandium* a fatar *prandit*, tybdĭl *mutatio* a byddel, quod a bydel *mutavit* &c.

Nomina Vicis. ut ꝗarja *lectio una* a ꝗara *legit*, ykla *manducatio una* a kŷl *manducavit*, ꝗavma *ſurrectio una* a ꝗôm *ſurrexit*, mavra *iter unum* a mâr *ivit* &c.

Nomina Loci in quo fit actio, ut maoſel *locus lavandi* a oaſel *lavit*, maozen *repoſitorium* a oazen *repoſuit*, merꝗed *cubile* a raꝗad *dormivit* &c.

Nomina Inſtrumenti, quo fit actio; ut moſtŷʀ *clavis* i. e. inſtrumentum aperiendi a fetaʀ *aperuit*, motva *inſtrumentum complicandi* a tyvæ *complicuit*, mʀebbæ *inſtrumentum convolvendi filum* a kebbeb *glomeravit*, *convolvit* filum, maʀrŷt *aratrum* i e. inſtrumentum arandi a ʀarat *aravit* &c.

CAPUT TERTIUM

De Genere Nominis

50. GEnera apud nos proprie loquendo duo ſunt, MASCULINUM & FOEMININUM. Quoniam verò Nomina quaedam, & maxime adjectiva ſub eadem terminatione duplex genus complectunt; ideo COMMUNE per tertium accedit, illud nempe quod utrique generi inſervit.

Genus autem in hac lingua ut cognoſcatur praecipuae ſequentes Regulae occurrunt obſervandae.

REGULA I.

51. = *Genus noſce a ſignificatione* =

Unde marium nomina tum propria, tum quoque illis competentia ſunt maſculina; ac ſimiliter foeminarum foeminina.

REGULA II.

52. = *Genus noſce a terminatione* =

Sic nomina deſinentia in A vel Æ ac ſaepe in T ſunt foeminina; ut baqra

vacca, renna *paradisus*, ꝁnŷnæ *pietas* tyflæ *puella*, *virgo*, bynt *filia*; mevt *mors*. Excipe quae excluduntur a Regula I, cum Semą *coelum*, ɜana *divitiae*, ꝁama *lutum*, ɜanæ *cantus rusticus*, *poesia naturalis*, aliisque nonnullis, quae sunt masculina.

REGULA III.

53. = *Genus nosce ab adjunctis* =
Si adjunctum nomini erit masculini generis, nomen pariter masculinum, si foeminini foemininum erit; ut yɥ-ɥemɥ telnet, u yl ɸamar ɜôb: *sol ortus est*, *& luna occidit*, ubi verbum telnet, quod est foemininum, indicat nomen ɥemɥ esse generis foeminini, ɜôb e contra, quia est adjunctum masculini generis, indicat quod ɸamar masculinum sit: Sic yl myssŷr sabiꝁ, u l'omm mdelllæ: *pater pulcher* est, & *mater delicata*.

REGULA IV.

54. Observa, quod plerumque ad foemininum genus spectant nomina Regionum, Provinciarum, Insularum, & Urbium. Dixi *plerumque*, quia in hisce no-

minum classibus non desunt communia, praesertim Insularum & Urbium.

Sunt quoque foeminina Rûħ *spiritus*, qalb *cor*, dâr *domus*, ħbâr *novitas*, uɥemuɥ *sol*, ĭd *manus*, râs *caput*, najn *oculus*, aliaque usu discenda.

CAPUT QUARTUM

De Numeris Nominum

55. NUmeri Nominum apud Melitenses tres sunt SINGULARIS, DUALIS, & PLURALIS; ut Byɥɥæ *pars*, byɥtejn *duae partes*, byɥɥŷt *partes*, Zerna *semen unum*, zerntejn *duo semina*, zernŷt *semina*, najn *oculus*, najnejn *duo oculi*, enjûn *oculi*,

56. E tribus hisce numeris quaedam Nomina unum dumtaxat, alia duos, & pleraque omnes possident.

57. Unius numeri nempe singularis sunt:

Nomina peregrina metallorum; ut Ꝗomb *plumbum*, râm *aes* &c. dico peregrina, quia nostralia metallorum nomina habent Pluralem; ut

Sing.	(Deheb *aurum* (Fyddæ *argentum* (Ƙadǐd *ferrum*	Plur.	(Dhụbŷt (ſyded (ƙdejjed

Nomina elementorum ; ut Arţ *terra*, ajru *aer*, ylmæ *aqua*. Nâr vero *ignis* habet nyrŷn, & Art quando ſignificat *terrenum* habet artijŷt.

Nomina liquidorum ; ut Naſel *mel*, naḳar *faex*, ƙalǐb *lac*, meraq̈ *juſculum*, lynkæ *atramentum*, naraq̈ *ſudor* &c. Exceptis Mbǐd *vinum*, & zejt *oleum*, quorum pluralia ſunt mbejjed, zjût.

Nomina Verbalia Actionis ; ut Ƙyll *furtum*, ƙylm *ſomnium*, nnâs *ſomnum*, bnǐt *miſſio* &c.

58. Duorum numerorum, nempe ſingularis & Dualis ſunt ſequentia

Id *manus*	Idejn *duae manus*
Ryrel) *pes* Sŷq̈)	ryrlejn) *duo pedes* ſaq̈ajn)
Rkoppa *genu*	rkoptejn *duo genua*
Uydnæ *auris*	vydnejn *duae aures*
Uyrk *femur*	vyrkejn *duo femora*
Oadd *gena*	oaddejn *duae genae*

Sed quando Ɱadd significat aratri sulcum, aut signum illud momentaneum quod instar sulci in aqua relinquit navis, arundo, baculum &c. tunc habet pluralem oddûd *sulci*.

59. Hic monemus nomina omnia plurali numero carentia loco ipsius dualem adhibere; ita dicimus erbañ idejn *quatuor manus*, qatlûhom bidejhom: *interfecerunt eos manibus suis*. Ast sciendum omnia nomina, quae possident pluralem possidere quoque dualem, si non proprium, saltem improprium, uti modo videmus.

DE NUMERO DUALI

60. Dualis numerus duo tantum indicat, ut Singularis unum. Est autem duplex, PROPRIUS qui definit in AJN & EJN; ut Sebnajn *duo digiti*, sentejn *duo anni*, & IMPROPRIUS, qui a plurali per vocem zevr formatur: sic Zevr kotba *duo libri*, zevr yshmæ *duae portiones*, quia proprie non habentur kytbejn, yshmejn.

61. Numerum Dualem Proprium solent habere Nomina:

1.° Rerum natura duplicium, ac proinde quamplurima membrorum corporis nomina; ut

Ȣâreb *cilium*	ȣvyrbejn *duo cilia*
Ոajn *oculus*	najnejn *duo oculi*
Kytf *humerus*	kytfejn *duo humeri*
Mynfes *naris*,	mnyfsejn *duo nares*
Mynkeb *cubitus*	mnykbejn *duo cubiti*

2.° Ætatum & Temporum ; ut

Sŷna *hora*	santejn *duae horae*
Jûm *dies*	jumejn *duo dies*
Lejl *nox*	lejltejn *duae noctes*
Γymna *hebdomada*	rymentejn *duae hebd.*
Щahar *mensis*	щahrajn *vel* ejn *duo menses*
Rebbŷna *ver*	rebbyntejn *duo vera*.

3.° Numerorum , Quantitatum , & Monetarum , ut

Miæ *centum*	mitejn *bifcentum*
Elf *mille*	elfejn *duo millia*
Zevr *par*	zevrejn *duo paria*
Ȣabba *granum*	ȣabtejn *duo grana*
Vфĭa *uncia*	vфitejn *duae unciae*
Rbĭni *quatuor asses*	rbnajjejn *octo asses* ,

Dicitur Rbĭni i. e. *quaternarius* quia quatuor constat partibus , uti tnejni *binarius* ,

tlŷti *ternarius*, voces olim in usu, & uti possunt.

4.° Ponderum & Mensurarum; ut Ratal *libra* continens triginta uncias, ratlajn & ratlejn *duae librae*. Uyznæ *pondus* quinque librarum, vyzyntejn. Ꙁantâr *pondus* centum librarum seu rotolorum, ꙁanṫarajn, ejn, Kejla *mensura* keltejn *duae mensurae* Шyber *spithama* щybrejn *duae spithamae* Ꙁâma *ulna*, ὀργυιά, *mensura utriusque manus extensae*, Ꙁomtajn & ꙁamtejn *duae ulnae*. Ꙁoffa *corbis*, ꙁoftejn *duo corbes* &c.

5.° Rerum quarumdam victui potuique pertinentium; ut

Bajda *ovum*, battajn & battejn *duo ova*
Byttîωa *melo*, byttiωtejn *duo melones*
Dollŷna *cucumis*, dollyntejn *duo cucumeres*
Гobna *casei forma*, гbyntejn *duae casei formae*
Ѻbza *panis unus*, ѻbyztejn *duo panes*
Ꞥaʒʒæ *lens*, naʒtejn *duae lentes* &c.

6.° Tandem quamplurima nomina diversae speciei numerum dualem proprium habent, quae ob specierum diversitatem ad determinatam classem minime reduci pos-

ſunt, ſed ut plurimum ſolent eſſe foemini-
na ſic

Berqa *fulgur*	berqtejn *duo fulgura*
Ferna *ramus*	ferntejn *duo rami*
Nmilæ *natura*	nmiltejn *duae naturae*
Besqa *ſputus*	besqtejn *duo ſputi*
Baqra *vacca*	baqartajn & baqartejn
Verqa *folium*	verqtejn *duo folia*

Balqa *fundus* ſeu *poſſeſſio ſepimento vallata*, balqtajn & balqtejn &c.

Nomina quae carent duali proprio improprium ut diximus (59) adhibent.

DE NUMERO PLURALI

62. Difficile eſt quammaxime in tanta hujus Melitenſis linguae pluralium varietate atque farragine regulas inſtituere. Enimvero ne Lectores noſtri idiomatis arcana mecum inveſtigantes abſque ullo lumine quoad hunc articulum omnino relinquam, numerum Pluralem in Regularem & Irregularem partiar. Regularem voco, qui fixam firmamque ac determinatam terminationem, atque formam habet, & qui vagam & incertam, Irregularem.

63. Pluralis Regularis dici poteſt quando in nominibus maſculinis & communi-

bus definit in IN ; ut qaddisîn *sancti*, kyfîn *crudeles*, ħajjîn *vivi*, mejtîn *mortui*, & in foemininis in ŶT ; ut bnŷt *filiae*, *virgines*, byqqŷt *partes*, rymmynŷt *melogranatae*, vardŷt *rosae*: si secus declinabitur, erit tunc Irregularis.

DE PLURALI IRREGULARI

64. Etiamsi Pluralis Irregularis omni ferme regula destitutus sit, eo quod in varias atque innumeras terminationes defluat; illum nihilominus ad quasdam determinatas classes reducere conabor. Nam Plurales omnes vel in vocalem, vel in consonam desinunt. Hinc habemus duos classium primarios ordines, primus terminans in vocalem, in consonantem alter. Praeterea vocales variae sunt, variaeque inde habentur terminationes. Postea praeter ultimam litteram queunt ante oculos haberi penultimae, & antepenultimae tam vocales sive parvae sive magnae, tam consonae motae aut quiescentes. Praeterquamquod consideranda quoque erit syllabarum quantitas. Qua ex varietate varii, & quidem inter se distincti emergunt Plurales quasi regulares, etsi Irregulares, quos ad

numerum XXII. classium redegi, quaeque perinde classes veluti paradigmata Pluralium Irregularium aliis Pluralibus sibi similibus quotquot in Melitensi sermone inveniuntur, poterunt inservire.

PRIMUS ORDO PLURALIUM IRREGULARIUM

65. Primi ordinis Plurales Irregulares sunt qui desinunt in A, Æ, & I.

Sequentes quatuor desinunt in A.

I.ª Classis est Dissyllaborum brevium quiescente media; ut Kotba *libri*, foqra *pauperes*, ɜonja *divites*, nomja *caeci*.

II.ª Est quoque Dissyllaborum, habentium tamen quiescentem in principio, & in medio â magnum; ut Nsâra *Christiani*, qrâba *consanguinei*.

III.ª Habet tres syllabas, quarum mediae est ŷ magnum post duas litteras similes; ut Damînŷma *collectores gossipii*, sajjŷda *piscatores*, savvŷma *jejunantes*, navvŷma *natatores*.

IV.ª Est tertiae similis, sed loco ŷ habet â vel ô juxta varietatem nostrarum diale-

ctorum ; ut Rabbâta & rabbôta *satellites*, ɑajjâta, vel ɑajjôta *vociferatores*, tallâba vel tallôba *rogatores*, *mendici*, ʁasfsâda vel ʁafsôda *messores*, ɷajjâta vel ɷajjôta *sarcinatores*, Haec nomina pluralia IV.ª similia sunt voci singulari foemininae.

Sequentes tres desinunt in Æ.

V.ª Constat quatuor litteris componentibus duas simplices syllabas; ut Nysæ *foeminae*, *mulieres*, ɯydæ *muscae bovinae*.

VI.ª Eadem est ac antecedens, sed habet mediam quiescentem ; ut Myrjæ *specula*, syrdæ *humiditates nocturno-frigida*.

VII.ª Est similis tertiae, & differt tantum in finali; ut kyttŷbæ *scribae*, *scriptores*, ɿyddŷbæ *mendaces*, ɯebbŷkæ *venatores reti*, *mittentes retia*, verrŷtæ *heredes*.

Sequentes duae classes desinunt in I.

VIII.ª Pluralia nomina classis hujus quae sunt dissyllaba habent primam litteram quiescentem & mediam ŷ magnum, ut Dvŷli *vites*, flŷvi *poledri*, rrŷvi *catelluli*, mlŷvi *mataxae*, klŷvi *renes*, ɯtŷvi *biemes*, ɯvŷni *triremes*.

IX.ª Similis antecedenti, sed loco ŷ adhibet â vel ô; ut Dfâri vel dfôri *comae plectiles*, rzâri vel rzôri *mataxae grandes*, ꝗrâti vel ꝗrôti *curiae*, ꝗsâri vel ꝗsôri *vasa plantarum*.

Observandum est quod Plurales tertiae, quartae, & septimae classis habent singularem foemininum sibi similem, & nomina pluralia ad illas classes spectantia desinentiam quoque regularem in IN possident uti regularia; ut Tyddybbĭn *mendaces*.

SECUNDUS ORDO PLURALIUM IRREGULARIUM.

66. Plurales Irregulares Secundi Ordinis terminant in consonantem cum penultima semper vocali sive magna sive parva, quae modo A, modo E, raro I, saepe Y & O, atque U erit.

Tres sequentes classes habent penultimam litteram A *ex parvis.*

X.ª Nomina hujus classis sunt dissyllaba brevia per duo a parva; ut Baꝗar *bo-*

ves, ramar *prunae*, rarar *hydriae*, ɜamar *manipuli*, labar *acus*.

XI.ª Habet primam quiescentem & tertiam ŷ magnum; ut Bzŷzaф *vesicae*, dvŷlan *costae*, rvŷlaф *sportae*, mzŷlaʀ *scopae*, mtŷraʀ *culcitae*.

XII.ª Est similis antecedenti, sed pro ŷ utitur â vel ô; ut Mnâzaф vel mnôzaф *ligones*, zɜâzaɜ vel zɜôzaɜ *juvenes* aetatis non bene maturae,

Sequentes quinque gaudent penultima E.

XIII.ª Est dissyllaborum brevium, quorum prima vocalis parva est y, raro a; ut Byleh *fatui*, syded *argenta*, ʀyreh *deformes*, nases *custodiae*, syʀeʀ *vomeres*, *ferramenta linguae aratri*, syved *nigri*.

XIV.ª Ut antecedens quiescente prima consona, sed prima vocalis saepe a erit; ut Mselel *acus praecrassae*, mωaded *cervicalia*.

XV.ª Est pariter classis haec dissyllaborum quiescente prima, & habet tertiam ŷ magnum, ut Buȷŷʀel *fiscinae*, bzŷzel *mamillae*, dvŷser *ungues*, kvŷkeb *stellae*, фvŷbel *obstetrices*, фvŷleb *fiscellae*, zvŷmel *equi*.

XVI.ª Antecedenti ſimilis , præter tertiam , quae poteſt eſſe â vel ô ; ut Dꝛâmen vel dvômen *numiſmata* , mꝛâret vel mꝛôret *aratra* , mꝗâdef vel mꝗôdef *remi* , slâten vel slôten *domini abſoluti principes imperantes* , *reges* , ujjâten vel ujjôten *diaboli* .

XVII.ª Habet primam quieſcentem , &. mediam duplicatam ; ut Bhejjem *beſtiae*, ƅꝗejjeꝗ *partes* , ꝛvejjer *res* , ꝋrejjef *fabulae* , ſꝛajjeƅ *nubes* .

XVIII.ª Nomina pluralia hujus claſſis ſolent eſſe monoſyllaba , quorum prima quieſcit , & penultima erit ſemper ŷ magnum ; ut Dvŷb *equae*, ſnŷk *cuniculi*, jjŷm *dies* , klŷb *canes* , ɼɼŷl *maſculi* , *viri* , rjŷꝛ *venti* , sbŷꝛ *pulcri* . At ſciendum eſt quod nomina deſinentia in ŷt cum T finali in plurali , haec ad hanc irregularium claſſem minime ſpectant, ſed ad regulares foemininas (63), ut dvŷt *vermes*, duvŷt *pharmaca*, bnŷt&c. Ad ambas tamen claſſes pertinere poſſunt ſi T finale erit ex ſe radicale ; ut Blŷt *urbes, civitâtes* a belt *urbs* , *civitas* , mvŷt *mortes* a mevt *mors* .

XIX.ª Habet penultimam ĭ magnum ; ut Ꝛmĭr *aſini* . Quae defluunt in ĭ cum N finali ad regulares (63.) , & nunquam ad

hanc classem pertinent ; ut Mejtin *mortui* ,

XX.ª Pluralia hujus classis sunt dissyllaba brevia vel per duo *o* parva ; ut Bojod *albi* , toɋob *foramina* , torok *turcae* , toroɋ *viae* , ꝛomor *rubei* , ꝛosor *scrobes* , oodor *virides* , sodod *cubilia* , *lecti* , vel per *o* & *a* pariter parva, uti quidam pronunciant dicentes Bojad, torak, toɋab &c. Sed pronunciatio cum duobus *o* anteponenda videtur .

XXI.ª Est monosyllaborum habentium primam quiescentem , & penultimam ô magnum ; ut Bjôr *putei*, Tvôl *longi* , ɋsôr *breves* , ꝛfôr, *foveae* , *scrobes* .

XXII.ª Similis antecedenti , sed loco ô possidet U magnum , quod vel ŭ clarum erit ; ut Tjŭn *luta* , tjŭr *volatilia altilia* , rjŭs *capita* , sfŭf *ordines* , vel û obscurum ; ut Djûn *debita* , njûn *oculi* , *fontes* , nuɋûnɋ *nidi* , sjûf *enses* , *gladia* .

DE NOMINIBUS QUÆ HABENT PLURES PLURALIUM CLASSES .

67. Inveniuntur in hac lingua quaedam Nomina quae plures plurales seu plu-

ralium formas possident, scil. duos, tres, quatuor, vel amplius.

Quae possident duos plurales sunt; ut

Anma *caecus*, nomi & nomja *caeci*.
Târi *tener*, torja & torjĭn *teneri*.
Nyrvŷn *nudus*, nrŷven & nyrvynĭn *nudi* &c.
Sed Sodda *lectus* in plurali sodod; si vero faciet syded *lecti*, tunc a singulari syddæ orietur.

Habent quoque duos plurales ea nomina, quae in plurali possident vocem similem foemininae singulari; ut nyrjæ & nyrjĭn *nudi*, cum aliis innumeris quae habent tum regularem pluralem, tum irregularem tertiae quartae & septimae classis.

Quae possident tres plurales sunt; ut Berqŷt, berqât, & berqôt *fulgura* a sing. berqa *fulgur*. Зonja, зoni, зnijĭn *divites* a зani *dives*. Verqŷt, verqât, & verqôt *folia* a verqa *folium*.

Alia quatuor, ut a sing. Fero & feroa *pullus* fiunt plur. frŷo, feroŷt, feroât, & feroôt *pulli*.

Alia quinque, ut Terax, trŷxi, terxât, terxŷt, & terxôt *fasciae* a sing. terxa *fascia*; sic a Ferna *ramus*, frŷn, frŷni, fer-

nŷt, fernât, & fernôt *rami*; a Meloa *racemus* sive *pars botryonis*, mlŷo, mlŷoi, melöât, meloŷt, meloôt *racemi*.

Alia tandem habent quamplures pluralium classes, quas hic determinare nequimus; ut Ꝗŷna *planities glabra ubi frumenta teruntur* ꝗvŷni, ꝗynân, ꝗynôn, ꝗynŷt, ꝗynât, ꝗynôt *planities* seu *areae* terendi frumenta: ita a Syrra *arbor*, syrar, sorar, srâri, srôri, syrrŷt, syrrât, syrrôt *arbores* &c.

68. Nomina quorum pluralia habent penultimam E, I, vel O raro plures pluralium classes possident.

Non raro tamen vocum pluralium variatio variationem in significatu parit, & vim significationis diversam ac quantitatem indicat v.g. a Ꝗasba *arundo* habebis ꝗasbŷt *quaedam arundines* seu *cannae* parva quantitate, ꝗsâbi *tibiae*; ut ꝗsâbi saꝗajk *tibiae pedum tuorum*, & ꝗsôb vel ꝗsôbi sunt pluralia exprimentia magnam arundinum quantitatem: sed haec modo clarius explanantur.

DE PLURALIUM VI, ET DIFFERENTIA

69. Vis ac quantitas significationis pluralium provenit a qualitate singularium nominum, e quibus ipsa pluralia nomina originem trahunt. Hinc nomen plurale vel est Determinatum in significatu, vel Indeterminatum. Primum venit a nominibus appellativis determinatis, & a nomine vicis, atque indicat rem determinatam a duobus ad decem, nisi eam numerale nomen secus determinet. Indeterminatum seu, ut melius dicam *plurificatum* (novum enim non est in linguis orientalibus nomina pluralia *plurificari*) rem in magna quantitate ac indeterminata indicat; uti videre est in sequentibus exemplis.

70. Pluralis Determinatus a singulari determinato; ut Byttĭoât *melones nonnulli* a byttĭoa *melo unus*. Tajrŷt *volatilia nonnulla* a tajra *volatile unum*, Dyllynât *cucumeres quidam* a dyllŷna *cucumis unus*.

71. Pluralis Indeterminatus a sing. indeterminato; ut Btŷtao *melones multi* a byttĭo *melo*, Tjŭr *volatilia multa* a tajr *volatile*, Dlŷlan *cucumeres multi* a dyllŷn *cucumis*.

72 Notandum est tandem quod pro dialectulorum varietate, variant saepe pluralia: unde alii dicunt Byleh *fatui*, syded *lecti*, alii e contra boloh, sodod, alii ꝏfor *foveae*, toꝗob *foramina*, alii vero ꝏfar, toꝗab, & alii multi multa alia, uti observavimus in quibusdam formis; de quibus peculiaribus observationibus, ut & de aliis pluralis irregularis classibus, deque formationis a singulari numero ratione hic regulas texere est omnino supervacaneum: quae omnia singulatim in Lexico commode notari poterunt.

CAPUT QUINTUM

De Formatione Nominum.

73 NOmen Melitense generatim loquendo firma stabilique forma ac desinentia non raro caret; sed quando derivatur sive a nominibus sive a verbis illam ferme regularem tenet. Derivando autem solet formari litterarum *additione*, *ablatione*, vel ambabus.

DE FORMATIONE APPELLATIVORUM NON RADICALIUM, ET NOMINUM QUORUMDAM ACTIONIS ET VICIS.

74 A Nomine Collectivo, ſive ut diximus Indeterminato fit Determinatum additione litterae a vel æ in fine; ſic a Ɵobz *panis*, habetur ɵobza *panis unus*, a щnĭr *hordeum* fit щnĭræ *hordeum unum*.

Ita pariter a nomine actionis, ſeu infinitivo formatur nomen vicis; ut Myщjæ *ambulatio una* a myщi *ambulare*, ꝕarja *lectio una* a ꝕari *legere*: quod vicis nomen valet quoque formari a primaria voce verbi; ut Raꝕda *dormitio una* a raꝕad *dormivit*, vaꝕna *caſus unus* a vaꝕañ *cecidit*.

75. Nomina nonnulla actionis ſolent ſaepe formari additione ſyllabae TA; ut Taɵbĭl *confuſio* a ɵabbel *confudit*, taȣvĭl *plantatio* a ȣavvel *plantavit*. Similiter a numeralibus ex quibus non raro verba quoque formantur, ut vaȣȣad tennæ tellet &c. potes effingere Tavȣidĭa *unitas* a vŷȣed *unus*, tytnĭæ *binitas*, *dualitas*, *duplicitas* a tnejn *duo*, tytlĭa *trinitas*, *triplicitas*, a tlŷtæ *ter* &c. uti etiam tevȣĭd, tytlĭt, terbĭn, &c.

DE FORMATIONE POSSESSIVORUM GENTILIUM ET ADJECTIVORUM.

76. Formantur Possessivum, Gentile seu Patrium, & saepe Adjectivum (quando ab alio derivatur) addendo I in fine nomini primitivo: sic Sajsi *aestivus* a saif *aestas*, ujytvi *hiemalis* a ujytvæ *hiems*, ɋavvi *fortis* a ɋavva *fortitudo*, belti *civis* a belt *civitas*, nasli *habens colorem mellis* a nasel *mel*. Foemininum quoque formatur addendo a vel æ masculino, ut Sajsïa *aestiva*, ujytvïæ, ɋavvïa, beltïæ, naslïæ. Ita etiam formari possunt alia similia nomina, quae licet hodie apud nos desint, olim in usu fuisse sentio, quorum usus ad praesens indigemus; ut Alli *divinus*, allïa *divina* ab Alla *Deus*, bnŷdmi *humanus*, bnydmïa *humana* a bnŷdem *homo*; & hoc modo fiunt innumera alia ad praesens usque in usu; ut Rrŭli *masculinus* rrulïa *masculina* (sed differt a rrulïæ *masculinitas*) a rârel *masculus*, nsŷvi *foemininus*, nsyvïa *foeminina*, seu ad foeminam pertinens; ut Lybsæ nsyvïa *vestimentum foemineum*. Non me latet nomina hujusmodi saepe formari per particulam ta, tal, tel; ut tal sanût *caupo*, tal

mevt *mortalis* &c. sed in hoc non raro ob ambiguitatem errores involvuntur.

77. Praeterea Adjectiva maſculina ſignificantia colorem, vitium, aut aliquam deformitatem formantur a foemininis (quae in hac nominum ſpecie ſunt radicalia) auferendo a vel æ finale, & addendo in principio A vel Y; ut

Abjad *albus*		Bajda *alba*
Aȣmar *ruber*		Ȣamra *rubra*
Aɷdar *viridis*		ɷadra *viridis*
Aɲma *caecus*		Ɲamja *caeca*
Artab *mollis*	a foem.	Ratba *mollis*
Yblek *fatuus*	radicali	Belhæ *fatua*
Yкreh *deformis*		Kerhæ *deformis*
Ysfar *flavus*		Safra *flava*
Yſmar *ſubniger*		Samra *ſubnigra*
Yſved *niger*		Sevdæ *nigra*
Yzraq *caeruleus*		Zerqa *caerulea*

DE FORMATIONE NOMINUM MYMMATORUM.

78. Nomina quae a Verbis per litteram M non radicalem in principio formantur vocamus Mymmata. Haec fiunt additione characteriſtici M, & vocalis juxta ſpeciem

nominis, qua eſſe poteſt Nomen Patientis, Inſtrumenti, Loci, aliquando Agentis & ſimiliter.

79. Nomen Patientis fit a Verbo radicali addito M cum vocali parva ante vocem radicalem, ita ut prima radicalis littera Verbi in nomine patienti quieſcat, & addito U magnum ante ultimam radicalem, ſeu mutata vocali parva in U magnum; ſic

Maȡzûl *ſelectus*		Ƞazel *ſelegit*
Maʒzûl *netus*		Ʒazel *nevit*.
Maꝛꝛŭt *aratus*		Ꝛarat *aravit*
Mehmûz *alligatus*	a	Hemez *alligavit*
Mytlùf *perditus*		Tylef *perdidit*
Myrbûꝛ *victus*		Rebaꝛ *vicit*
Mobrŭd *limatus*		Barad *limavit*.

Nomina vero quae veniunt a radicalibus quorum penultima eſt â magnum, idem retinent: ut Moωtar *electus* a ωtàr *elegit*. Sed ſi veniunt ab aliis Verborum claſſibus, per M tantum formantur; ut

Mbyddel *mutatus*		Bydel *mutavit*
Msemmen *ſaginatus*	a	Semmen *ſaginavit*
Mфassam *diſtributus*		Фaſſam *diſtribuit*
Mfyɰkel *impeditus*		Fyɰkel *impedivit*.

81. Nomina Mymmata Inſtrumenti fiunt pariter a Verbo per M cum vocali parva in principio, & cum ŷ magno ante ultimam; ut Maȣrŷt vel moȣrŷt *aratrum* ſeu inſtrumentum arandi, Myſtŷȣ vel moſtŷȣ *clavis* ſeu iſtrumentum aperiendi.

82. Nomina Loci poſt M characteriſticum volunt *a* parvum & raro *e* in principio, & per penultimam *e* raro *a*; ut

Maωſel		*lavandi*	ωaſel
Maωzen		*reponendi*	ωazen
Maꝗjel	*locus*	*recubandi*	a ꝗŷl
Merꝗed		(armenti	
ſeu Merꝗad		*dormiendi*	raꝗad.

Ad Mymmatorum claſſem ſpectant tot illa nomina quae incipiunt cum M non radicali; ut Mvaȣȣad *ſingularis*, mtenni *duplicatus*, *dualis*, mtellet *triplicatus*, mveſſaꝗ *pluralis* a vysꝗ *plus*, mkattàr *multiplicatus* &c.

DE FORMATIONE AGENTIS.

83. Nomina Agentis ut plurimum fiunt a Verbo mutata penultima in ŷ magnum.

vel in â aut ô juxta dialectum, & duplicata mẹdia radicali, si in Verbo duplicata non erit; ut

Ꝕattŷl *interfector*	)	ꝕatel *interfecit*
Ռammŷl *factor*	) a	namel *fecit*
Sajjâr *coquus*	)	sajjar *coxit*
Lannôb *lusor*	)	lanab *lusit* &c.

DE FOMATIONE COMPARATIVI

84. Comparativum fit a positivo praefixo A vel Y, & mutata penultima in A vel E; ut

Aκbar *major*	)	κbĭr *magnus*
Ytval *longior*	)	Tvĭl *longus*
Aꝕsar, vel	)	
Yꝕsar *brevior*	) a	Ꝕsĭr *brevis*
Ysmen *opimior*	)	Smĭn *opimus*
Yzɜar *minor*	)	Zɜĭr *parvus*.

Ȣazĭn tamen *malus* habet aȢzen & anarr *pejor*, Tajjeb *bonus*, ytjeb, vel aɷjár *melior*.

Positivum desinens in vocalem, in comparatione etiam in vocalem, licet mutetur desinit; ut a Ꝕavvi *fortis* fit Aꝕva *for-*

tior, a ՈâIi *altus* YՈla vel YՈlæ, quidam QՈla *altior* &c.

85. Positiva, quae propriam vocem comparativam vel nequeunt possidere, uti sunt nomina adjectiva, quae formantur a foemininis, de quibus egimus num. 77., vel forma comparativa non utuntur, fiunt Comparativa praemissis vocibus Aktar vel Yzjed *plus*, *magis*; ut Aktar artab *mollior*, yzjed aʀmar *rubrior*, yzjed sabĭʀ (pro ysbaʀ) *pulcrior*, aʀtar nadĭf (pro yndaf) *mundior*.

DE FORMATIONE SUPERLATIVI.

86. Superlativa forma proprie loquendo caremus: unde improprie superlativi vis distinguitur, & exprimitur per particulam Uysɸ *valde*, *maxime*, *nimis*, quae postponi solet positivum; ut Rɸĭɸ vysɸ *subtilis nimis* i. e. *subtilissimus*, ƀnĭn vysɸ *maxime sapidus*, sabĭʀ vysɸ *pulcher nimis* i. e. *pulcherrimus*, nâli vysɸ *altissimus* &c.

87. Fit quandoque Superlativum ex comparativo, & pariter ex particula Vysɸ; ut Aʀbeb vysɸ *amicissimus*, aɷjâr vyɸ pro tajjeb vysɸ *optimus*. Sed haec Superlativi forma majorem vim significationi praebet,

quam prima; indicat enim quid aliud ſuper Superlativum.

Aliquando etiam Superlativum ante particulam vysꝗ poſtulat vocem *byl* ſcil. Byl vysꝗ; ut Sabĭʀ byl vysꝗ *pulcherrimus*, & valet Sabĭʀ kem jyſtañ jkûn: *pulcher quantum eſſe poteſt*, ɷafĭſ byl vysꝗ *leviſſimus* &c.

DE FORMATIONE DIMINUTIVI.

88. Nomen Diminutivum rem minuens, deprimens, atque contemnens fit apud nos quieſcentia primae litterae, & additione litterarum Aj vel Ej in medio dictionis; ut:

Rvajrel *homunculus* a Rarel *vir*
Bíajla *parva caepa* a Basla *caepa*
Blejha *parva fatua* a Belha *fatua*
Ɱnejzer *porcellus* a Ɱanzĭr *porcus*
Ωvejnæ *ocellus* a ɴajn *oculus*
ꟺvajten *daemonium* a ɰitân *daemon*, ɴvejref *ſciolus* a ɴâref *ſciens*, *ſapiens*, *doctus*.

Sed Ĭd *manus* habet diminutivum Vejdæ *parva manus*, ꝗajzu *porcus* ꝗzejꝗez *porcellus*: quod originatum potius videtur a Ꝗazꝗŭs etiam *porcus*, ſed in gradu ſuperlativo.

89. In ceteris formationum modis, aut in aliis peculiaribus formis, quae aliquando erunt ſingulares, uſus potius quam generales regulae eſt conſulendus.

CAPUT SEXTUM

De Caſibus.

90. Caſus ſex enumerantur, & dignoſci valent *Regimine* ſeu exigentia loci, *Articulo*, *Particula*, vel utroque. Et, ut laudabilem Occidentalium uſum ſequamur, vocantur Nominativus, Genitivus, Dativus, Accuſativus, Vocativus, & Ablativus.

DE ARTICULO.

91. Apud nos Melitenſes Articulus unus eſt ſimpliciter, nempe YL, & poteſt inveniri in quocunque numero, genere, & caſu (excepto quinto) tam per ſe ipſo, quam cum aliis particulis. Sed quando nomina, quibus adnectitur Articulus, incipiunt a litteris T D Ч N R S Щ Z З,

tunc duplicata initialis littera ex his, L articuli cadit, seu, quod idem, in initialem convertitur, uti dictum est lib. 1. c. s.

92. Invenitur Articulus non tantum in Substantivis, sed etiam in ipsis Adjectivis Substantivo adjunctis; ut Yl knisja ylkbirae *Ecclesia magna* seu *major*, Ys-smevvyt yl nâlja *caeli altissimi*.

Nomina incipientia a M quiescente transponunt Yl in Ly; ut ly mqaddes *sanctificatus* pro yl mqaddes. Si vero nomen incipit a vocali, tunc y articuli ly excidit, ut L' Art *terra*, l'id *manus*.

DE CASUUM PARTICULIS.

93. Sunt quaedam Particulae, quae sive per se, sive cum Articulo indicant casus nominum quibus praefiguntur = videlicet Ta vel Te inservit Genitivo, L Dativo, & aliquando Accusativo, Ja, & ante vocalem *a* Jo Vocativo, B vel By, F vel Fy, Myn Mynnand, Mañ vel Miñ &c. Ablativo.

94. Particulae per se; ut Ta Mâlta *Melitae*, Temin? *cujus*? L' Mâlta *Melitae*, Lmin? *cui*? Ja Rabib *o amice*, jo Alla

o Deus, Myn Mâlta *e Melita*, Mynnand mĭn? *a quo*? F Mâlta *in Melita*.

95. Particulae cum Articulo componuntur hoc modo Tal tel lyl byl fyl mel myl mynyl nandyl mynnandyl nal ſal ſel &c. quod praxi clarior fiet.

CAPUT SEPTIMUM

De Declinatione.

96. EX hucuſque expoſitis accidentibus Nominum profluit ultimum accidens, ſcil. Declinatio. Eſtque una tantum, quia inflexio primi caſus ſimilis & talis manet in ceteris. Sed nos in varia exempla ratione Articuli, & caſuum illam exponimus.

Exemplum I. Alla *Deus*.

Nom. Alla *Deus*, Gen. t'Alla *Dei*, Dat. l'Alla *Deo*, Acc. l'Alla *Deum* (ut nhob l'Alla *amo Deum*), Voc. Jo Alla *o Deus*, Abl. mn' Alla *a Deo* f'Alla *in Deo*. Sic Mykŷl *Michael*, ta Mykŷl *Michaelis*, l'My-

ĸŷl vel lyl Mykŷl *Michaeli* vel *Michaelem*, ja Mykŷl *o Michael*, mynnand Mykŷl *a Michaele*.

Exemplum II. Γmŷl *pulcritudo*.

N. ŷl rmŷl *pulcritudo*, G. tal rmŷl *pulcritudinis*, D. lyl rmŷl *pulcritudini*, Ac. yl *vel* lyl rmŷl *pulcritudinem*, V. ja rmŷl *o pulcritudo*, Ab. myl rmŷl *a pulcritudine*. Sic yl verqa *folium*, tel verqa *folii* &c. Yl varda *rosa*, tal varda *rosae* &c. Quod dico de n. Singulari, dic pariter de Duali & Plurali, ut demonstrat sequens.

Exemplum III. Lejl *nox*.

Sing. N. Yl lejl *nox*, G. tel lejl *noctis*, D. lyl lejl *nocti*, Ac. yl lejl *noctem*, V. ja lejl *o nox*, Ab. myl lejl *a nocte*.

Dual. N. Yl lejltejn *duae noctes*, G. tal lejltejn *duarum noctium*, D. lyl lejltejn *duabus noctibus*, Ac. yl lejltejn *duas noctes*, V. ja lejltejn *o duae noctes*, Ab. myl lejltejn *a duabus noctibus*.

Plur N. Yl ljŷli *noctes*, G. tel ljŷli *noctium* D. lyl ljŷli *noctibus*, Ac. yl ljŷli *noctes*, V. ja ljŷli *o noctes*, Ab. myl ljŷli *a noctibus*.

Exemplum IV. Dayl *lumen*.

Hoc exemplum dilucidationi nominum pertinentium ad num. 91. inservit, uti V. ad num. 92.

N. yd-davl *lumen*, G. tad-davl *luminis*, D. lyd-davl *lumini*, Ac. yd-davl *vel* lyd-davl lumen, V. ja Davl *o lumen*, Ab, myd-davl *a lumine*. Sic yt-tjŷba *bonitas*, tat-tjŷba *bonitatis* . . . yz-zejt *oleum*, tazzejt *olei* &c.

Exemplum V. & Ultimum.

N. L'Omm ly mȼaʒʒa *mater ſancta*.
G. tal' Omm ly mȼaʒʒa *matris ſanctae*
D. lyll' Omm ly mȼaʒʒa *matri ſanctae*
Ac. l' Omm ly mȼaʒʒa *matrem ſanctam*.
Voc, ja omm ly mȼaʒʒa *o mater ſancta*
Ab. myll' omm mȼaʒʒa *a matre ſancta*
Cetera Nomina ſimiliter, & hac facillima ratione declinantur,

CAPUT OCTAVUM

De Numeralibus.

97. QUoniam Nomina Numeralia Melitensium quaedam peculiaria & observationis digna in se continent; ideo post nominum accidentia tractatum hic lubet adjicere. Sunt autem duplicia, Cardinalia nempe, & Ordinalia.

Cardinalia sunt =

Vŷȣed *&* vaȣda	1	Фmystâɰ	15
Tnejn	2	Syttâɰ	16
Tlŷtæ	3	Sbatâɰ	17
Erbոa	4	Tmyntâɰ	18
Фamsa	5	Ʒetâɰ	19
Syttæ	6	Ոomrĭո *vel* ոyɰrĭո	20
Sebոa	7	Vŷȣed u ոoɰrĭո	21
Tmŷոjæ	8	Tnejn u ոoɰrĭո	22
Dysոa	9	Tlŷtæ u ոoɰrĭո	23
Ոaɰra	10	Erbոa u ոoɰrĭո	24
Ȣdâɰ	11	Фamsa u ոoɰrĭո	25
Tnâɰ	12	Syttæ u ոoɰrĭո	26
Tlyttâɰ	13	Sebոa u ոoɰrin	27
Arbatâɰ	14	Tmŷոjæ u ոoɰrĭո	28

Dysna u nouyrĭn	29	Syttĭn	60
Tlytĭn	30	Sebnĭn	70
Vŷœd u tlytĭn	31	Tmynĭn	80
Tnejn u tlytĭn	32	Dysnĭn .	90
Erbnĭn	40	Mĭæ	100
Oamsĭn	50	Mĭæ u vŷsed	101

Et usque ad Mitejn 200, Tlytmĭæ 300, Arbamĭæ 400, Oamysmĭæ 500, Syttmĭæ 600, Sabamĭæ 700, Tmymmiæ (33.) 800, Dysamĭæ 900, Elf 1000, Elfein 2000, Tlyttelef 3000, Arbatelef 4000, Oamystelef 5000, Syttelef 6000, Sabatelef 7000. Tmyntelef 8000, Dysatelef 9000, Oauyartelef 10000, Rḍâuyylelf 11000 . . . Nouyrĭn elf 20000, Tlytĭnelf 30000. . . . Mytelf 100000, Mitejnelf 200000. *usque ad* Elflelûf 1000000, Elfejnlelûf 2000000 &c.

Praeterea Melitenses loco dicendi Elf u mĭæ 1100, Elf u mitejn 1200, seu Mĭæ u elf, Mitejn u elf &c., saepe dicunt Rḍâuy yl mĭæ 1100, Tnâuy yl mĭæ 1200, Tlyttâuy yl mĭæ 1300; sed raro Nouyrĭn mĭæ 2000. *pro* Elfejn, Tlytĭn mĭæ 3000. *pro* Tlytelef Erbnĭn mĭæ &c.

98. Ordinalia ex cardinalibus componuntur praefixo articulo praeter primum

ut Levvel *primus*, Yt-tŷni *secundus*, yt-tŷlet *tertius*, yr-râbañ *quartus*, yl ɷâmes *quintus*, ys--syttæ *sextus* ys-sebna *septimus*, yt-tmŷnjæ. *octavus*, yd-dysna *nonus*, yl naɰra *decimus*, yl ƨdâɰ *undecimus*, & sic cetera.

99. In numerando numerus minor praemittitur majori interposita particula conjunctiva ɰ; ut vŷƨed u nɑɰrîn XXI.

PARS SECUNDA

DE PRONOMINE.

100. Vitandae repetitionis nominum caussa homines in loquendo utuntur alia orationis parte vices nominis gerente, praebenteque relationes, quam Grammatici Pronomen dixere. Hoc autem apud Melitenses vel SEPARATUM est, vel CONJUNCTUM seu aliis dictionibus *Affixum*: quod quidem cum Nominibus, Verbis, & Particulis potest adnecti.

CAPUT PRIMUM

De Pronomine Separato.

PRonomen Separatum est quadruplex, Personale, Demonstrativum, Relativum, & interrogativum.

De Pronomine Personali.

101. Pronomen Personale quoquo in numero tres personas habet, nimirum Primam Secundam & Tertiam

Sing.
- Yn ŷnæ ŷna jŷn jŷnæ jŷna *ego*.
- Ynt ŷnti *tu*
- Hu hŭæ hŭa *is*, *ille*
- Hi hĭæ hĭa *ea*, *illa*

Plur.
- Aȣnæ aȣna *nos*
- Yntom *vos*
- Hŭma *ii*, *eae*, *illi*, *illae*.

De Pronomine Demonstrativo.

102. Demonstrativum habet tertiam personam solummodo, & distinguitur in

Propinquum & Remotum

Sing. Dân, dâna *hic, iste*. Dâk dâka *ille*
Dĭn, dĭna *haec, ista*. Dĭk dĭka *illa*

Plur. Davn davna *hi, isti*. Davk davka *illi, illae*.

Crebro utrique Demonstrativo praefigitur syllaba Hy hoc modo = Hydân hydâna, hydâk hydâka, hydĭn hydĭna, hydĭk hydĭka, hydavn hydavna, hydavk hydavka; sed ambo eandem significationis vim retinent,

De Pronomine Relativo.

103. Li *qui quae quod* est relativum nostrum, vel ylli, ex articulo yl & relativo li compositum.

104. Ma suffixum dictionibus est relativum, in quo antecedens includitur, & significat *quod, id quod, ea quae*.

105. Kol vel koll *omnis*, est quoque dictio relationis; ut Kolma namyn̄a tajjeb vyṣṣ *omne quod fecimus* est *bonum valde*..

106. Omnia relativa sunt cujuscunque numeri, generis, personae, & casus. Numeri vero in Pronomine Singularis & Pluralis habentur.

De Pronomine Interrogativo.

107. Tria ſunt interrogationis Pronomina nempe Mĭn? *quis*? ut Mĭn hu? *quis eſt*? Lŷma vel lŷmæ? *qualis*? ut Lŷma hu? *qualis eſt*? Щ vel щyn? *quid*? ut Щnŷκlu? *quid manducamus*? щyn hu? *quid eſt*?

CAPUT SECUNDUM

De Pronomine Conjuncto.

108. Pronomen Conjunctum ſive Affixum quando Nomini affigitur, indicat poſſeſſionem, quando Verbo, caſum ut plurimum patientem, & aliquando Dativum; & quando quibuſdam determinatis Particulis valet poſſeſſivum Latinorum (111.).

109. Litterae autem affixionis ſeu affigendae ſunt pro 1. perſona ſing. I vel JA, pro plur. NA raro NÆ, pro 2. ſing. AK vel EK, & pro plur. KEM ſeu KOM, pro 3. maſc. ſing. U vel H, pro foem. HA vel HE, & pro 3. pl. quae eſt comm. gen. HEM vel HOM.

110. Cum Verbis ac Particulis terminatis in N loco I primæ perſ. ſing. adhibemus NI; ut Savvatni *verberavit me*, mynni *a me*. Modi autem affigendi oſtendentur in lib. III: c. 4.

111. Notandum eſt tandem Melitenſes, uti Chaldaei & Syri praeter Affixum cum Nominibus ad indicandam poſſeſſionem uſos ſemper eſſe quodam alio peculiari poſſeſſivo Pronomine, quod ſpeciale eſt, & obſervatione dignum; ſic =

Sing. (Tini *meus mea meum*
Tinak *vel* tinek *tuus tua tuum*
Tinu *ſuus* vel *ejus* maſc.
Tarra (30) *ſua* vel *ejus* foem.

Plur. (Tanna *vel* tannæ *noſter a m*.
Tankom *vel* tankem *veſter a m*.
Tarrom *vel* tarrem *ſui ſuae ſua* vel *eorum earum, illorum illarum*.

PARS TERTIA

DE VERBO.

112. VErbum Melitense est duplex, Radicale nimirum & Auctum. RADICALE illud est ex quo alia verba originem trahunt, vel saltem trahere possunt; & ipsum a nullo nec pendet, nec principium ducere potest. AUCTUM e contra appellamus quod augetur, & ab alio etiam obsoleto aut nobis prorsus ignoto verbo derivatur. Hinc primum litteris tantum *Radicalibus* constat; secundum radicalibus simul & *Characteristicis*, quibus augetur. Utrumque vero una eademque inflexione gaudet: nam quaeque variatio, quae in inflectendis Melitensibus Verbis observatur a diversitate classium, & non a conjugationum quantitate exoritur.

CAPUT PRIMUM

De Accidentibus Verbi.

113. VErbum apud nos inflectitur per Tempora, Numeros, Personas, & Genera, quae hinc inde formantur a litteris SERVILIBUS voces in conjugando variantibus, seu conjugatas reddentibus.

114. Tempora habentur quinque; alia, uti Præteritum Perfectum & Futurum *Propria*, alia *Impropria*; ut Imperfectum & Plusquam Perfectum: Praesens vero Proprium erit in Intransitivis, & in Transitivis Improprium.

Numeri in Verbo sunt duo, Singularis & Pluralis.

Personae tres Tertia Secunda & Prima.

Genera pariter tria Masculinum, Foemininum, & Commune.

OBSERVATIO

115. Priusquam ad Conjugationem Verborum Melitensium veniamus, velim quisque animadvertat me in Verbo, ut in

ceteris Melitensis linguae dictionibus aliam & omnino diversam, quam alii in simili materie sequi solent, viam tenere; non ut novus in hoc scribendi genere videar, sed ut juxta quod linguae nostrae natura essentia & qualitas expetunt, eandem ipsam pertractem. Qua de re nemo mirari debet, si in temporibus a Praeterito, & in personis a tertia masculina incipiam more Chaldaeorum, Hebraeorum, Arabum, aliarumque orientis gentium: quum inter illarum nationum linguas & nostram ἀναλογία & affinitas quammaxima habeatur. Quoniam quemadmodum apud Latinos primaria ac radicalis vox, a qua ceterae oriantur, est prima singularis numeri praesentis indicativi persona, & ab ea proinde Verbum inflectere incipiunt; ita pariter apud nos; quum Verbi radix seu primaria vox in tertia praeteriti persona singulari generis masculini insideat, ab ea consequenter, & nunquam ab alia necesse est Verbi Melitensis Conjugationem exordiamur procedendo ad tertiam foemininam, a qua ad secundam, quae communis est, & inde ad primam similiter communem. Hinc conjugato praeterito servata eadem methodo progreditur ad Futurum, a quo ad Imperati-

vum, qui ab eo formatur, & tandem ad Praeſens, ſi proprium habebitur.

116. Quod autem ſpectat ad formationem Impropriorum temporum, & ad alios cum ceteris linguis uniformandi modos, de hoc poſtea agemus: nunc de Propriis tantum verba facimus. Circa Litteras Serviles (113.) illae ſunt quae inveniuntur in vocibus conjugatis extra radicalem, nimirum extra tertiam maſculinam ſingularem perſonam praeteriti, ut *na* τȣ̃ ɋſamna *diviſimus* a ɋaſam, *j* initiale & *u* finale τȣ̃ joɋondu *ſedebunt* a ɋanad, *n* initiale & *u* finale τȣ̃ nyſhmu *intelligimus* a ſehem.

TYPUS CONJUGATIONIS

117. Tempus Praet. Verbi Ɋaſam *diviſit*.

Sing.	3	*maſc.*	ɋaſam	*diviſit*	ille
		foem.	ɋaſmet		illa
	2	*comm.*	ɋſamt	*diviſiſti*	tu
	1	*comm.*	ɋſamt	*diviſi*	ego
Plur.	3	*comm.*	ɋaſmu	*diviſerunt*	illi
	2	*comm.*	ɋſamtu	*diviſiſtis*	vos
	1	*comm.*	ɋſamna	*diviſimus*	nos

118. Tempus Futurum

Sing.	3	*masc.*	jaqsam	*dividet*	ille
		foem.	taqsam		illa
	2	*comm.*	taqsam	*divides*	tu
	1	*comm.*	naqsam	*dividam*	ego
Plur.	3	*comm.*	jaqsmu	*divident*	illi.
	2	*comm.*	taqsmu	*dividetis*	vos
	1	*comm.*	naqsmu	*dividemus*	nos

119. Imperativus

Num.	Sing.	perf.	2.	*comm.*	Aqsam *divide*
	Plur.		2.		Aqsmu *dividite*

Saepe pro praesenti tempore adhibetur futurum, & peculiariter in Transitivis, quae praesenti proprio carent.

119. Dictum est antea (114) Transitiva Verba Tempus Praesens Proprium haud possidere. Quum autem verbum Qasam sit transitivum, idcirco praesens proprium non habet. Ergo debemus uti pro typo temporis praesentis proprii alio verbo, quod sit intransitivae significationis, ut est Verbum Qanad *stetit*: cujus praesens ad formationem praesentis improprii transitivorum

tanquam auxiliare inservit. Sed verbum ɋanad non adhibui pro toto conjugationis typo, tum quia minus facile, tum quia in Futuro non possidet ubique A, ut ɋasam quemadmodum malebam, tum tandem quia in nonnullis conjugatis vocibus ob ultimam radicalem D mutationibus subjicitur: quibus omnibus pro conjugationis Typo verbum Ɋanad adhiberi nequit.

Tempus Praesens Proprium & Auxiliare Verbi Ɋanad.

Sing. masc. Ɋŷned *sto stas stat*
foem. ɋŷndæ
Plur. *comm.*, ɋyndin *stamus statis stant*

Æquivalet quoque Participio praesenti Latinorum, nempe *ego stans tu stans ille* seu *illa stans*. Pl. *nos stantes* &c.

120. Igitur sex voces habentur in Praeterito; sex pariter in Futuro, duae in Imperativo, & tres in praesenti: quia prima & secunda persona praeteriti, quae sunt communis generis possident semper eandem vocem, uti similiter eadem est in secunda com., & in tertia foeminina Fu-

turi. Ita etiam in tempore praesenti numeri singularis una habetur vox pro masc. genere, alia pro foem., & in plurali pro omnibus personis ac generibus una quoque habetur. Voces, quae similes sunt, sensu vel pronomine personali distinguuntur.

121. Sed ne voces eaedem in inflectendo repetantur, Conjugationem sequenti modo conjugamus:

Conjugatio compendiata.

Praet. sing. Ꝗasam ꝗasmet ꝗsamt. Plur. ꝗasmu ꝗsamtu ꝗsamna.

Fut. sing. Jaꝗsam taꝗsam naꝗsam. Plur. jamꝗsmu taꝗsmu naꝗsmu.

Imp. sing. Aꝗsam. Pl. Aꝗsmu.

Per hanc compendiatam conjugationem facillimum est reliqua verba inflectere.

CAPUT SECUNDUM

De Verbo Radicali.

Verbum Radicale in sua radice scil. in tertia persona praeteriti masculina singularis consideratum, una vel duabus

constat syllabis: qua de re Radicale Verbum est vel MONOSYLLABUM vel DISSYLLABUM. Hoc in quinque; illud in quatuor classes inter se distinctas, quae ad numerum novem ascendunt, dividitur. Sed quoniam Dissyllaba Verba Monosyllabis faciliora sunt ac clariora, a Dissyllabis idcirco, juxta quod methodus postulat, incipiamus.

PRIMA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

123. Prima classis inter tres consonas quiescente ultima duas vocales parvas possidet. At quamvis una Conjugatio tantum quoad Serviles litteras in verbis omnibus observetur; nihilominus in ea inflectenda ex diversitate vocalium inter radicales consonas variae exinde erumpunt diversarum classium formae; quarum paradigmata primum per exempla *variata*, dein per *extensa* locis propriis opportune praebeamus.

124. Formae autem Radicalium Verborum primae Classis sunt sequentes tresdecim & habent in

	Praeterito	*Futuro*	*& Imperativo*
I.	a — a	a — a	a — a , ut
	Ȣarad	jaȣrad	aȣrad *arare*
II.	e — e	e — e	e — e , ut
	Hemez	jehmez	ehmez *alligare*
III.	o — o	o — o	o — o , ut
	Foroɜ	jofroɜ	ofroɜ *vacuū fieri*
IV.	a — e	a — e	a — e , ut
	Ωamel	jaΩmel	aΩmel *facere*
V.	y — e	y — e	y — e , ut
	Nyzel	jynzel	ynzel *descendere*
VI.	a — a	o — o	o — o , ut
	Raɋad	jorɋod	orɋod *dormire*
VII.	a — a	y — a	y — a , ut
	Чaȣad	jyчȣad	yчȣad *negare*
VIII.	a — a	y — o	y — o , ut
	Dafar	jydfor	ydfor *contexere*

IX.	o — o	y — o	y — o, ut
	ɯorob	jyɯrob	yɯrob *bibere*
X.	a — e	o — o	o — o, ut
	Ꝗatel	joɋtol	oꝖtol *interficere*
XI.	e — a	y — a	y — a, ut
	Fetaʀ	jyftaʀ	yftaʀ *aperire*
XII.	e — a	y — o	y — o, ut
	Sebaɋ	jysboɋ	ysboɋ *anteire*
XIII.	e — e	y — e	y — e, ut
	Mener	jymner	ymner *vituperare*

125. Hic decet per transennam, ut ajunt, observare in variis Melitae & Gauli dialectis alias formas quasdam praeter enumeratas audiri; ut jaʀrot, jufraɜ, namil, janmil, nizil, jynzil, ɋaned, joɋnad, juɋnad, jaɋnod, ɋŷnad jutlab, juftar, juzlaɋ, ɯurab, ɋatil, juɋtal, & similes, quas licet pro usitatis formis non enumerem, eo quod apud plerosque, qui recte loqui credantur minime sunt in usu, neque in mea dialectu, quae est in medio

Melitae invenio: illas tamen haud despicio nec omitto, immo hic memoratas, ne pereant, volo: antiquitatis enim quammaxime audiunt, & veteribus Phoeni-Punicis inflectendi formis magis, ni fallor, accedunt.

Quibus per exempla variata praemissis, ad extensa veniamus.

PARADIGMATA XIII. FORMARUM

PRIMAE CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

126. *Paradigma I.* Ꝝarat *aravit*.

Praet. (Sing. Ꝝarat, ꝝartet, ꝝratt
Plur. Ꝝartu, ꝝrattu, ꝝratna.

Futur. (Sing. Jaꝝrat, taꝝrat, naꝝrat
Plur. Jaꝝartu, taꝝartu, naꝝartu

Imper. Sing. Aꝝrat. Pl. Aꝝartu

Sic seq. Ꝝaꝗar, jaꝝꝗar *vexare*
Ꝝaraꝗ, jaꝝraꝗ *urere*
Ꝍalaꝗ, jaꝍlaꝗ *creare*
Ꞃazaꝗ, jaꞃzaꝗ *fodere* ligone
Ʒalaꝗ, jaʒlaꝗ *claudere*
Ꝗabad, jaꝗbad *prehendere*
Ꝗasam, jaꝗsam *dividere* &c.

Lectores moneo quod verba ſubjecta I. *II.* III. & IV. claſſi radicalium in 3. Praeteriti perſona plur., & in tribus perſonis Futuri pluralibus, ac in plurali imperativo quando antepenultima erit L M N vel R, tunc hae litterae volunt vocalem parvam, qua moventur in ſupradictis perſonis: ut jaʒal-ɋu, jehymzu, joɷonɋu, jaxartu jaɋalɴu, juɥaɋylbu, & non jaʒlɋu, jehmzu, joɷonɋu jaxrtu jaɋlɴu, juɥaɋlbu &c.

127. *Paradigma II.* Hemez *alligavit.*

Pr. (S. Hemez, hemzet, hmyzt (20.)
P. Hemzu, hmyztu, hmyzna.

Fut. (S. Jehmez, tehmez, nehmez
P. Jehemzu, & jehymzu, tehemzu & tehymzu, nehemzu & nehymzu.

Imp. S. Ehmez. Pl: Ehemzu & ehymzu.

Sic ſeq. Hebez, jehbez *retrocedere.*

128. *Paradigma III.* Foroʒ *vacuus factus eſt.*

Pr. (S. Foroʒ, forʒot, froʒt
P. Forʒu, froʒtu, froʒna

F. (S. Jofroʒ, tofroʒ, nofroʒ.
P. Joforʒu, toforʒu, noforʒu.

L

Imp. S. Ofroʒ . Pl. Oforʒu .

Praeſens (S. maſc. Fŷraʒ. foem. fŷrʒa .
Pl. comm. Fyrʒin .

Sic ſeq. Kotor , joĸtor *augeri*
Korom , jokrom *inſiſtere*
Ѡonoɸ , joѡnoɸ *ſuffocare*
Ѡoſoɸ , joѡloɸ *creari*
Ʒodos , joʒdos *mergi*
Ʒolob , joʒlob *macreſcere*
ɸorob , joɸrob *appropinquare* &c.

129. *Paradigma IV.* Ŋamel *fecit* .

Pr. (S. Ŋamel , ŋamlet , ŋamylt
P. Ŋamlu, ŋamyltu, ŋamyŋna (34)

F. (S. Jaŋmel , taŋmel , naŋmel
P. Jaŋmlu , taŋmlu , naŋmlu .

Imp. S. Aŋmel . Pl. Aŋmlu .

Sic ſeq. Ȣaleb , jaȣleb *mulgere*
Ȣamel , jaȣmel *ferre*
Ѡaſel , jaѡſel *lavare*
ɸaleb , jaɸleb *vertere* &c.

130. *Paradigma V.* Nyzel *deſcendit* .

Pr. (S. Nyzel , nyzlet , nzylt
P. Nyzlu , nzyltu , nzyŋna

F. (S. Jynzel, tynzel, nynzel
(P. Jynzlu, tynzlu, nynzlu.
Imp. S. Ynzel. Pl. Ynzlu.
Praef. S. m. Nŷzel, f. nŷzlæ, P. c. Nyzlĭn.

Sic seq. Bydel, jybdel *mutare*
Fytel, jyftel *tepidus fieri*
Γybed, jyrbed *attrahere*
Kybes, jykbes *accendi*
Kyfes, jykfes *deficere luna, sol*.
Kynes, jyknes *verrere*
Kyser, jykser *rumpere*
Rykeb, jyrkeb *equitare*
Sybel, jysbel *spicam emittere &c.*

131. *Paradigma VI.* Raɸad *dormivit*.

Praeteritum ut I. (126.) Fut. & Imper. ut III. (128.), & Praesens facit Rŷɸed, rŷɸdæ, ryɸdĭn. Sic seq.

Baram, jobrom *torquere*
Basar, jobsor *praevidere*
ɸatar, joɸtor *distillare*
ɸanad, joɸnod *stare*
Naɸas, jonɸos *deficere*
Rabat, jorbot *ligare* &c.

132. *Paradigma VII.* Ꜭaꝛad *negavit*.

Praeteritum ut I. (126.)

Fut. (S. Jyꜭꝛad, tyꜭꝛad, nyꜭꝛad
P. Jyꜭꝛdu, tyꜭꝛdu, nyꜭꝛdu.

Imp. S. Yꜭꝛad: P. Yꜭꝛdu. Sic ſeq.

Taꝛan, jytꝛan *molere*
Fadal, jyfdal *ſupereſſe*
Faſad, jyſſad *emittere ſanguinem*
Lanab, jylnab *ludere* &c.

133. *Paradigma VIII.* Dafar *contexuit*.

Praeteritum ut I. (126).

Fut. S. Jydfor, tydfor, nydfor
P. Jydfru, tydfru; nydfru.

Imp. S. Ydfor, P. Ydfru. Sic ſeq.

Talab, jytlob *orare*
Taꝑab, jytꝑob *perforare*
Daωal, jytωol *ingredi, intrare*
Fatam, jyftom *ablactare*
Fatar, jyftor *prandere*
Naꞑas, jynꞑos *dormitare*
Saωan, jysωon *caleſieri*
Zabar, jyzbor *putare* &c.

134. *Paradigma IX.* Ꮜorob *bibit*.

Praeteritum ut III. (128.), Fut. & Imp. ut VIII. (133.), & sic sequentia Roꝗos, jyrꝗos *claudicare*, Sorof, jysrof *coire* &c.

135. *Paradigma X.* Ꝕatel *necavit*.

Praeteritum ut IV. (129.), & Fut. ut III. (128.). Sic Ꝍarer, joꝍror *exire* &c.

136. *Paradigma XI.* Fetaꝝ *aperuit*.

Pr. S. Fetaꝝ, fetꝝet, ftaꝝt
P. Fetꝝu, ftaꝝtu, ftaꝝna.

Futurum & Imperativus, ut VII. (132.). Sic seq.

Telaꝗ, jytlaꝗ *dimittere*
Felaꝝ, jyflaꝝ *viribus valere*
Feraꝝ, jyfraꝝ *laetari*
Kesaꝝ, jyksaꝝ *frigere*
Ꝫeraꝗ, jyꝫraꝗ *submergi*
Ꞃeraꝗ, jyꞃraꝗ *sudare*
Rebaꝝ, jyrbaꝝ *vincere*
Seraꝗ, jysraꝗ *furari* &c.

137. *Paradigma XII.* Sebąą *anteivit*.

Praeteritum ut antecedens, Fut. & Imperativus ut VIII. (133.): & ſic

Tebaɷ, jytboɷ *coquere pulmentum*.
Tebaą, jytboą *bene claudere*
Selaɷ, jysloɷ *glubere*
Zelaą, jyzloą *pede lapſari* &c.

138. *Paradigma XIII.* Meɑer *vituperavit*.

Pr. (S. Meɑer, meɑret, mɑyrt, *vel* meɑyrt
(P. Meɑru, mɑyrtu *vel* meɑyrtu, mɑyrnæ *vel* meɑyrnæ.

Fut. (S. Jymɑer, tymɑer, nymɑer
(P. Jymɑru, tymɑru, nymɑru.

Imperat. S. Ymɑer, Pl. Ymɑru.
Sic Teąel, jytąel *gravis fieri*.

Ex dictis quaedam Verba variant in Plurali temporis Futuri additione vocalis parvae, qua tertia conſonans mota reddatur; ut jyleɑbu, jytolbu, joąoɑdu &c. vid. p. 161.

SECUNDA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

139. Secunda Classis radicalium est primae similis silente solummodo ultima radicali littera, quae est Ω, & habet duas formas.

Prima habet duo *a* in pret. fut. & imp. ut Ꝗalañ jaꝗlañ aꝗlañ *eruere*: sic

Pr. S. Ꝗalañ, ꝗalωet, ꝗlajt
P. Ꝗalωu, ꝗlajtu, ꝗlajna.

F. S. Jaꝗlañ, taꝗlañ, naꝗlañ
P. Jaꝗalωu, taꝗalωu, naꝗalωu.

Imp. S. Aꝗlañ, Pl. Aꝗalωu.

Nonnulla ex similibus aliquando deflectunt paullum mutando scil. vocalem quamdam; ut Radañ, jardañ *lac sugere*, quod in 3. foem. habet Redωet pro radωet; & sic in plurali Redωu, nec non in pluralibus Fut. & Imp. Jerdωu, terdωu, nerdωu, erdωu &c. quod usus docebit.

Secunda habet duo *a* in praet., *y* & *a* in fut. & in imperat, ut Talañ, jytlañ, ytlañ *ascendere*.

Pr. S. Talañ, telωet, tlajt
P. Telωu, tlajtu, tlajna.

F. S. Jytlañ , tytlañ , nytlañ
P. Jytylnu , tytylnu , nytylnu

Imp. S. Ytlañ , N. Ytylnu
Praef. S. Tŷlañ , tŷlna , P. tylnĭn .
Sic ſeq. Tamañ , jytmañ *dare ad manducandum . Sperare , confidere* .

Samañ, jyſmañ *audire*
Zarañ , jyzrañ *ſeminare* &c.
Baɋañ vero *remanſit* in 3. foem. habet Baɋnet , & in Plur. Baɋnu uti Φalañ .

Apud nonnullos pro *e* penultimo adhibitur *a* ut temnat , ɋalnat &c. pro temnet , ɋalnet .

TERTIA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

140. Claſſi huic pauca verba ſubjiciuntur, & ſaepe Barbara . Habet mediam quieſcentem , quia ſecunda vocalis finem occupat , & in duas formas conſideratur : prima propriis ac nativis verbis , ſecunda exoticis & barbaris inflectendis inſervit .

Paradigma Primae Formae

Saꝗsa *interrogavit*.

Pr. (S. Saꝗſa , ſaꝗsŷt , ſaꝗſait
(P. Saꝗſav , ſaꝗſajtu , ſaꝗſajna .

F. (S. Jſaꝗſi , yſſaꝗſi (32.) , nſaꝗſi
(P. Jſaꝗſu , yſſaꝗſu , nſaꝗſu .

Imperat. S. Saꝗſi . Pl. Saꝗſu .

Paradigma Secundae Formae

Salpa *diſceſſit* .

Pr. (S. Salpa , ſalpât , ſalpajt
(P. Salpav , ſalpajtu , ſalpajna

F. (S. Jſalpa , yſſalpa , nſalpa
(P. Jſalpav , yſſalpav , nſalpav .

Imp. S. Salpa, Pl Salpav .

Ita inflectuntur Verba Peregrina , & maxime quae ex Italia ad nos ſunt delata .

QUARTA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

141. Classis haec constat quatuor consonis, & duabus vocalibus parvis, quae occupant secundum & penultimum locum, & possidet Formas V. nimirum in

	Praeterito	*Futuro*	*& Imperativo*	
I.	a — a	a — a	a — a, ut	
	ɰandar	jɰandar	ɰandar	*publicare*
II.	e — e	e — e	e — e, ut	
	ɿerbeb	jɿerbeb	ɿerbeb	*globare*
III.	a — e	a — e	a — e, ut	
	ɰaǂleb	jɰaǂleb	ɰaǂleb	*versare*
IV.	e — a	e — a	e — a, ut	
	Zeblaȥ	jzeblaȥ	zeblaȥ	*onerare injuriis*
V.	y — e	y — e	y — e, ut	
	Fyɰkel	jfyɰkel	fyɰkel	*impedire*

Paradigma I. Ɯandar *publicavit*.

Pr. (S. Ɯandar, ɯandret, ɯandart
(P. Ɯandru, ɯandartu, ɯandarna.
F. (S. Jɯandar, yɯɯandar (32) nɯandar
(P. Jɯandru, yɯɯandru, nɯandru.
Imperat. S Ɯandar, Pl. Ɯandru.
Sic seq. Baфbaф, jbaфbaф *bombos edere* olla fervens.
Чaфчaф, jчaфчaф *crepitare*
Чaфlaф, jчaфlaф *movere*
Фarфar, jфarфar *sonum cum murmure edere* venter
Lablab, jlablab *loquitari*
Sarsar, jsarsar *morari* &c.

Paradigma II. Ꞁerbeb *globavit*.

Pr. (S. Ꞁerbeb, ɿerbbet, ɿerbybt
(P. Ꞁerbbu, ɿerbybtu, ɿerbybna
F. (S. Jɿerbeb, tɿerbeb, nɿerbeb
(P. Jɿerbbu, tɿerbbu, nɿerbbu.
Imp. S. Ꞁerbeb, Pl. Ꞁerbbu. Sic seq.
Bekbek, jbekbek *ingurgitare in se*
Ꞁermed, jɿermed *nigrificare*
Mermer, jmermer *labefieri farina*
Seksef, jseksef *sciscitari* &c.

Paradigma III. ɰaꝗleb *verſavit*.

Pr. (S. ɰaꝗleb, ɰaꝗylbet, ɰaꝗlybt
(P. ɰaꝗylbu, ɰaꝗlybtu, ɰaꝗlybna

F. (S. Jɰaꝗleb, yɰɰaꝗleb, nɰaꝗleb
(P. Jɰaꝗylbu, yɰɰaꝗylbu, nɰaꝗylbu.

Imp. S. ɰaꝗleb, Pl. ɰaꝗylbu.

Sic Ꝗarmeɰ; jꝗarmeɰ *dentibus terere* cibum toſtum &c.

Paradigma IV. Zeblaʀ *oneravit injuriis*.

Pr. (S. Zeblaʀ, zebylʀet, zeblaʀt
(P. Zebylʀu, zeblaʀtu, zeblaʀna

Fut. (S. Jzeblaʀ, yzzeblaʀ (32) nzeblaʀ
(P. Jzebylʀu, yzzebylʀu, nzebylʀu

Imp. S. Zeblaʀ, Pl. Zebylʀu

Sic ſeq. Fesdaꝗ, jfeſdaꝗ *folliculo extrahere*
Verzaꝗ, jverzaꝗ *ſtridere* &c.

Paradigma V. Fyɰkel *impedivit*.

Pr. (S. Fyɰkel, fyɰklet, fyɰkylt
(P. Fyɰklu, fyɰkyltu, fyɰkynnæ.

F. (S. Jfyɰkel, tfyɰkel, nfyɰkel
(P. Jfyɰklu, tfyɰklu, nfyɰklu.

Imp. S. Fyɰkel. Pl. Fyɰklu.

Sic Ryɰtel, jryɰtel *carminare* &c.

QUINTA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

142. Possidet duas consonas ambas totidem motionibus motas. Hujus Classis Formae sunt numero sex, & habent in

	Praeterito	*Futuro &*	*Imperativo*
I.	a — a	a — a	a — a, ut
	Ꝗara	jaꝗra	aꝗra *legere*
II.	a — a	y — a	y — a, ut
	Dara	jydra	ydra *assuescere*
III.	a — a	y — i	y — i, ut
	Saꝗa	jysꝗi	ysꝗi *irrigare*
IV.	y — æ	a — i	a — i, ut
	Ꝗylæ	jaꝗli	aꝗli *frigere*
V.	y — æ	y — i	y — i, ut
	Bykæ	jybki	ybki *flere*
VI.	y — æ	y — æ	y — æ, ut
	Bydæ	jybdæ	ybdæ *incipere.*

Paradigma I. Ꝗara *legit*.

Pr. (S. Ꝗara, ꝗrât, ꝗrajt
(P. Ꝗrav, ꝗrajtu, ꝗrajna

Fut. (S. Jaꝗra, taꝗra, naꝗra
(P. Jaꝗrav, taꝗrav, naꝗrav.

Imperat. S. Aꝗra. Pl. Aꝗrav.

Sic Ꙩara, jaꙩra *exonerare ventrem* &c.

Paradigma II. Dara *assuevit*.

Quod flectitur ut antecedens, & in Fut. pro *a* primo habet y; ut jydra tydra &c.

Paradigma III. Saꝗa *irrigavit*.

Pr. (S. Saꝗa, sꝗât *vel* sꝗŷt, sꝗajt
(P. Sꝗav, sꝗajtu, sꝗajna

Fut. (S. Jysꝗi, tysꝗi, nysꝗi
(P. Jysꝗu, tysꝗu, nysꝗu.

Imperat. S. Ysꝗi, Pl. Ysꝗu.

Sic Гara, jyгri *accidere*, *evenire*.

Paradigma IV. Ⴔylæ *frixit*.

Pr. (S. Ⴔylæ, ⱋlŷt, ⱋlejt
P. Ⴔlev, ⱋlejtu, ⱋlejnæ.

Fut. (S Jaⱋli, taⱋli, naⱋli
P. Jaⱋlu, taⱋlu, naⱋlu.

Imperat. S. Aⱋli Pl. Aⱋlu.

Sic seq. Ꙙymæ, jaꙘmi *ignem succendere*
Зynæ, jaзni *divitem reddere*
Rymæ, jarmi *projicere* &c.

Paradigma V. Bykæ *flevit*.

Praeteritum ut antecedens.

Fut. (S. Jybki, tybki, nybкi
P. Jybku, tybku, nybкu.

Imperat. S. Ybki, Pl. Ybku.

Praesens Bŷкi, bŷjæ, Pl. bykjĭn.

Sic seq. Bynæ, jybni *aedificare*
Tynæ, jytni *duplicare*
Гyræ, jyrri *currere*
Fydæ, jyfdi *redimere*
Kyræ, jyкri *locare*
Myщæ, jymщi *incedere*
Щylæ, jyщli *explorare* &c.

Paradigma VI. Bydæ *incepit*.

Praeteritum ut antecedens.

Fut. (S. Jybdæ, tybdæ, nybdæ
P. Jybdev, tybdev, nybdev.

Imperat. S. Ybdæ, Pl. Ybdev

Sic seq. Syvæ, jysvæ *valere* &c.

SEXTA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

143. Verba hujus classis, & cetera sequentium sunt Monosyllaba, ac possident tres consonas, quarum prima mota, & reliquae semper similes & quiescentes in fine. Huic clasli quatuor sunt Formae. Prima habet in praet. *a*, in fut. & imperat *o*; ut Damm, jdomm, domm *in unum colligere*. Secunda *a* in pr., & *y* in fut. & imp. ut Raɸɸ, jryɸɸ, ryɸɸ *tenuis fieri*. Tertia *e* in pr., & *y* in fut. & imp.; ut Mess, jmyss Myss *tangere*. Quarta *e* tam in pr. quam in fut. & imp. ut Temm, jtemm, temm *finire*.

Paradigma I. Damm *in unum collegit.*

Pr. (S. Damm, dammet, dammajt.
(P. Dammu *vel* dammav, dammajtu. dammajna.

Fut. (S. Jdomm, yddom (32), ndomm
(P. Jdommu, yddommu, ndommu'.

Imp. S. Domm, Pl. Dommu. Ita ſeq. Daфф, jdoфф *ſonare*, Чaфф, jщoфф *findere*, Zamm, jzomm *retinere*.

Paradigma II. Raфф *tenuis factus eſt*.

Praet. ut antecedens, & Fut. S. Jryфф, tryфф, yrryфф (33) P. Jryффu, tryффu, yrryффu. Imperat. S. Ryфф, P. Ryффu. Quae ſequuntur inflecti poſſunt per primam & ſecundam formam, quia juxta dialectos variantur.

Ȣaſs, jȣyſs		jȣoſs *perſentire*
Ȣazz, jȣyzz	vel	jȣozz *lineas ducere*
Ոadd, jոydd		jոodd *numerare* &c.

Paradigma III. Meſs *tetigit*.

Praet. ut antecedens, Fut. & Imp. ut II. & ita ſeq. Bell, jbyll *tingere*, Senn, jſynn

acuere, Ꮚemm, juɥymm *olfacere*, Zerr, jzyrr *elabi e manibus* &c.

SEPTIMA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

144. Septima Classis habet vocalem magnam post duas consonas ante finalem, & distinguitur in duas formas, prima cum â in praet. & y — â in fut. & imp., & secunda cum ŷ in praet. & ŷ—y in futuro.

Paradigma I. Ꝍtâr *elegit*.

P. S. Ꝍtâr, ꝍtâret, ꝍtart, Pl. Ꝍtâru, ꝍtartu, ꝍtarna. Fut. S. Jyꝍtâr, tyꝍtâr, nyꝍtâr. P. Jyꝍtâru, tyꝍtâru, nyꝍtâru.
Imp. S. Yꝍâr, P. Yꝍtâru.

Sic seq. Ꞩmâr, jyꞩmâr *rubeus fieri*.
Ɋsâr, jyɋsâr *abbreviari*
Ꝍdâr, jyꝍdâr *viridis fieri*
Rtâb, jyrtâb *mollis fieri* &c.

Paradigma II. Ꮚtŷɋ *desideravit*.

Pr. (S. Ꮚtŷɋ, ɥtŷɋet, ɥtyɋt
(P. Ꮚtŷɋu, ɥtyɋtu, ɥtyɋna.

Fut. (S. Jyuɥtŷȸ, tyuɥtŷȸ nyuɥtŷȸ
(P. Jyuɥtŷȸu, tyuɥtŷȸu, nyuɥtŷȸu.

Imperat. S. Yuɥtŷȸ, P. Yuɥtŷȸu. Sic

Blŷh, jyblŷh *fatuus fieri*

Djŷȸ, jydjŷȸ *angustus fieri*

Jbŷs, jyjbŷs *aridus fieri*

Krŷh, jykrŷh *deformis fieri*

Mlŷʀ, jymlŷʀ *salsus fieri*

Sbŷʀ, jysbŷʀ *pulcher fieri* &c.

OCTAVA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

145. Verba hujus classis formantur ex una vocali magna inter duas consonas: ejus formae sunt quatuor

I.	â	Târ, ĭ jtĭr, ĭ tĭr	*volare*
II.	ŷ	Mŷl, ĭ jmĭl, ĭ mĭl	*inclinari*
III.	ŷ	Kŷn, û jкûn, û kûn	*esse*
IV.	ô	Sôm, ŭ jsŭm, ŭ sŭm	*jejunare*

Paradigma I. Târ *volavit.*

Pr. (S. Târ, târet. tyrt
(P. Târu, tyrtu, tyrna.

Fut. (S. Jtĭr . yttĭr , ntĭr
P. Jtĭru , yttĭru , ntĭru .

Imp. S. Tĭr, Pl. Tĭru . Sic Sâr , jsĭr *fieri, ad maturitatem pervenire .*

Paradigma II. Mŷl *inclinatus est .*

Pr. S. Mŷl , mŷlet, mylt . P. Mŷlu, myltu, mylnæ .
F. S. Jmĭl , tmĭl , ymmĭl (33.) P. Jmĭlu , tmĭlu , ymmĭlu .
Imp. S. Mĭl , P. Mĭlu . Sic Bŷd , jbĭd *ovum facere .*
Bŷn , jbĭn *vendere* , Rŷd , jrĭd *velle* : Rŷz , jrĭz *foetere .*

Paradigma III. Kŷn *fuit .*

Pr. (Sing. Kŷn , kŷnet , kynt *vel* kont
Plur. Kŷnu , kyntu *vel* kontu , kynnæ *vel* konna .

Fut. (Sing. Jkûn , tkûn , nkûn
Plur. Jkûnu , tkûnu . nkûnu .

Imperat. S. Kûn . Pl. Kûnu . Sic seq.

Dŷb , jdûb *evanescere*
Dŷm , jdûm *tardare*

Mŷt, jmût *mori* &c. At in Praet. ſemper faciunt dybt, mytt, dymtu, myttu &c. & nunquam dobt, mott, dobtu, mottu. Kont enim, domt, κontu, domtu &c. Arabiſmi ſapiunt, & ab eis, qui bene loquuntur, minime audiatur haec affectata pronunciatio.

Paradigma IV. Sôm *jejunavit.*

Pr. (S. Sôm, sômet, ſomt
P. Sômu, ſomtu, ſomna.

Fut. (S. Jsŭm, yssŭm (32.), nsûm
P. Jsŭmu, yssŭmu, nsŭmu.

Imp. S. Sŭm. Pl. Sŭmu. Sic Dôr, jdŭr *converti*. Ꝗôm, jꝗŭm *ſurgere.*

NONA ET ULTIMA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

146. Verba hujus claſſis conſona & vocali magna conſtant, & per tres formas inflecti poſſunt.

Parad. I. Ra *vidit*. (40.)

Pr. S. Ra, rât, rajt. P. rav, rajtu, rajna.
F. S. Jâra, târa, nâra, Pl. jarav, tarav, narav.
Imperat, S. Âra, Pl. Arav.

Paradigma II. Ɣy *venit* (40).

Pr. S. Ɣy, rŷt, rejt. Pl. Ɣev, rejtu, rejna.
Fut. S. Jyri, tyri, nyri. Pl. Jyru, tyru, nyru.
Imp. S. Ejja *vel* ejjæ. Pl. Ejjev.
Praes. S. Ɣej, rejjæ. Pl. Ɣejjiŋ.

Paradigma III. Ta *dedit* (40).

Pr. S. Ta, tât, tajt. Pl. Tav, tajtu, tajna.
F. S. Jâti, tâti, nâti. Pl. Jâtu, tâtu, nâtu.
Imperat. S. Âti. Pl. Âtu.

DE VERBO RADICALI VAUUATO.

147. Quodque Verbum quod incipit a radicali V, Vauuatum voco, & ab aliis distinguimus, quia a generali regula defle-

ctit. Hujusmodi deflectio seu varietas consistit in deficientia radicalis litterae V tam in Futuro quam in Imperativo; ut Vasal, jasal *pervenire*. Vaφañ, jaφañ *cadere*. Vyret, jyret *hereditare*. Vyzen, jyzen *ponderare* pro Javsal, javφañ, jyvred, jyvzen &c.

Excipe Vauuata quae pertinent ad quartam & septimam classem, quae minime deflectunt; ut Verver, jverver *obvolvere*. Vtŷφ, jutŷφ *fortis fieri*. Vsŷn, jusŷn *latus fieri* &c. in quibus, uti in aliis Auctis V radicale non excidit.

CAPUT TERTIUM

De Verbo Aucto.

148. OMne Verbum Melitense, quum in radice crescat seu augeatur, AUCTUM dicitur. Auctio autem fieri potest quinque modis, nimirum *duplicatione* mediae radicalis, *mutatione* cujusdam litterae in aliam, *auctione* Characteristicarum T, Y N, S, *mutatione & auctione*, *ac duplicatione simul cum auctione*: ex quibus dimanant novem sequentes Verborum Auctum Species.

PRIMA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

149. Verba ſub hac prima Specie vel duplicant mediam radicalem, vel eandem (& hoc fit quando erit vocalis magna) convertunt in aliam, quae duplicatur. Sic Ꝗaſſam *diſtribuit* a radicali Ꝗaſam *diviſit*, Daoᴏal *introduxit*, *ingredi fecit* a Daoal *ingreſſus eſt*, Nyzzel *deſcendere fecit* a Nyzel *deſcendit*, Semmen *ſaginavit* a Symen *pinguis factus eſt*, Sajjar *coxit*, *maturavit* a Sâr *coctus eſt*, *ad maturitatem pervenit*, Tavval *prolongavit* a Tâl *prolongatus eſt*.

Exempla Aucti I. ſeu Primæ Speciei.

I. Ꝗaſſam *diſtribuit*.

Pr. (S. Ꝗaſſam, ꝗaſſmet, ꝗaſſamt.
(P. Ꝗaſſmu, ꝗaſſamtu, ꝗaſſamna.

F. (S. Jꝗaſſam, tꝗaſſam, nꝗaſſam
(P. Jꝗaſſmu, tꝗaſſmu, nꝗaſſmu.

Imperat. S. Ꝗaſſam, P. Ꝗaſſmu.

Aucta praeſenti proprio carent.

Sic Bakkar, jbakkar *mane ante tempus ſurgere*

Baʀʀar, jbaʀʀar *navigare*
Daɷɷan, jdaɷɷan *fumare*
Kattar, jкattar *augere*
Varrab, jvarrab *locum dare* &c.

II. Semmen *saginavit*.

Pr. (S. Semmen, semmnet, semmynt
P. Semmnu, semmyntu, semynnæ

F. (S. Jsemmen, ylsemmen (32.) nsemmen
P. Jsemmnu, ylsemmnu, nsemmnu.

Imp. S. Semmen. P Semmnu. Sic. seq.

Tellef, jtellef *perdere fecit*
Deffes, jdeffes *vi in angustum locum intrare fecit*
Demmel, jdemmel *stercorare terram*
Melles, jmelles *blandiri* &c.

Eodem mòdo conjugantur alia quae variant in vocalibus; ut Nyzzel, nyzzlet, nyzzylt: & pariter Byddel, jbyddel *mutare*. Fytteɰ, jfytteɰ *quaerere, procurare*. Ʇyddem, jʇyddem *morsicare*. Ita Фabbez, фabbzet, фabbyzt (19) *saltare fecit*. Ωarrel, jΩarrel *festinare*. Ωarreb, jΩarreb *mirabundum reddere*. Ωaɰɰeɰ, jΩaɰɰeɰ *nidificare, habitare*.

III Raꝗꝗaꝗ *tenuem effecit*.

Pr. (S. Raꝗꝗaꝗ, raꝗꝗꝗet, raꝗꝗaꝗt
(P. Raꝗꝗꝗu, raꝗꝗaꝗtu, raꝗꝗaꝗna.
F. (S. Jraꝗꝗaꝗ, traꝗꝗaꝗ, yrraꝗꝗaꝗ
(P. Jraꝗꝗꝗu, traꝗꝗꝗu, yrraꝗꝗꝗu.
Imp. S. Raꝗꝗaꝗ. P. Raꝗꝗꝗu. Sic
Sammam, jſammam *durum reddere*
Чaꝗꝗaꝗ, jчaꝗꝗaꝗ *ſulcare* &c.

IV. Sajjar *coxit*, *maturavit*.

Pr. (S. Sajjar, ſajret, ſajjart
(P. Sajru, ſajjartu, ſajjarna.
F. (S. Jſajjar, yſſajjar, nſajjar
(P. Jſajru, yſſajru, nſajru.
Imp. S. Sajjar. P. Sajru. Sic ſeq.
Tajjar, jtajjar *volare fecit*
Ոajjat, jոajjat *vociferare*
Φajjat, jφajjat *ſtricte ligare* &c.

V. Tavval *prolongavit*.

Pr. (S. Tavval, tavlet, tavvalt
(P. Tavlu, tavvaltu, tavvalna.
F. (S. Jtavval, yttavval, ntavval.
(P. Jtavlu, yttavlu, ntavlu.

Imp. S. Tavval. P. Tavlu. Sic
Davvar, jdavvar *vertere*
Savvam jsavvam *jejunare fecit*
Savvar, jsavvar *pingere*. Et pariter
Devvem, jdevvem *cunctari*
Nevvel, jnevvel *ferre manibus* &c.

SECUNDA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

150. Verba Aucta hujus speciei fiunt mutatione primae vocalis parvae in magnam; ut Φŷned *stare* seu *sedere fecit* a Φanad *stetit*, *sedit*. Vŷzen *aequilibravit* a Vyzen *ponderavit*. Φarar *confessionem audivit* a Φarr *confessus est*.

Exempla Aucti II. seu secundae speciei.

I. Bŷrek *benedixit*.

Pr. (S. Bŷrek, bŷrket, byrykt
P. Bŷrku, byryktu, byrykna.

F. (S. Jbŷrek, tbŷrek, nbŷrek
P. Jbŷrku, tbŷrku, nbŷrku.

Imp. S. Bŷrek. P. Bŷrku. Sic

Dŷrex , jdŷrex *mane ante tempus surgere*
Fŷhem , jfŷhem *persuadere*
Mŷhel , jmŷhel *retardare*
Vŷned, jvŷned *de die in diem promittere* &c.

II. Mŷræ *contradixit* .

Pr. (S. Mŷræ , myrŷt , myrejt
(P. Myrev , myrejtu , myrejnæ .

Fut. (S. Jmŷri , tmŷri , ymmŷri (33)
(P. Jmŷru , tmŷru , ymmŷru .

Imperat. S. Mŷri . P. Mŷru . Sic
Nŷdæ , jnŷdi *publicare* &c.

III. Môtal *retardavit , expectare fecit* .

Pr. (S. Môtal , môtlet *vel* môtlat , motalt & matalt
(P. Môtlu , motaltu *vel* mataltu , motalna *vel* matanna .

F. (S. Jmôtal , tmôtal , ymmôtal .
(P. Jmôtlu , tmôtlu , ymmôtlu (33) .

Imp. S. Môtal . Pl. Môtlu . Sic
Ꝗârar , jꝗârar *vel* ꝗôrar , jꝗôrar &c.

TERTIA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

151. Fit haec addendo N in principio verbi radicalis ; ut Nꝗaſam *diviſus eſt*, a ꝗaſam *diviſit*, Nnamel *factus eſt* a Ո amel *fecit*, Nnâd *dictus eſt* a Ոâd *dixit*, Mbŷn *venditus eſt* (33) a Bŷn *vendidit*. Verba hujùs ſpeciei, quae augentur per N, ut eorum radicalia conjungantur ; ſic

Pr. (S. Nꝗaſam , nꝗaſmet , nꝗſamt
(P. Nꝗaſmu , nꝗſamtu , nꝗſamna .

F. (S. Jynꝗaſam , tynꝗaſam , nynꝗaſam
(P. Jynꝗaſmu , tynꝗaſmu , nynꝗaſmu.

Imp. S. Ynꝗaſam . Pl Ynꝗaſmu . Sic cetera ſimilia , quae variant tantum juxta radicalis ſtructuram .

QUARTA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

152. Quarta ſpecies auctuum formatur additione T in principio Verbi radicalis, ut in antecedenti ſpecie per N . Aucta hujus ſpeciei plerumque formantur a Verbis radi-

calibus quartae classis (141); ut Tfyuqkel *impeditus est* a Fyuqkel *impedivit*, Yuqua-leb (32) *versatus est* a Чaqleb *versavit*. Pariter Aucta per T inflectuntur ut radicalia; ut

Pr. (S. Tfyuqkel, tfyuqklet, tfyuqkylt
(P. Tfyuqklu, tfyuqkyltu, tfyuqkynnæ.

F. (S. Jytfyuqkel, tytfyuqkel, nytfyuqkel
(P. Jytfyuqklu, tytfyuqklu, nytfuqklu,

Imp. S. Ytfyuqkel. P. Ytfyuqklu: sic cetera.

QUINTA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

153. Hujusce speciei Aucta augentur pariter per T, sed post primam radicalem; ut Rtebaʁ *victus est* a Rebaʁ *vicit*. Steraq *subreptus est* a Seraq *furatus est*, *subripuit*. Stamañ *auditus est* a Samañ *audivit*: Staqsa *interrogavit* a Saqsa *interrogavit*.

Item Aucta Secundæ Speciei quando per T augentur ad hanc speciem pertinebunt; ut Θtâbat *agitatus est*. Hæc Aucta per T similiter sequuntur eorum radicalia; ut

Pr. (S. Rtebaʁ, rtebʁet, rtbaʁt
(P. Rtebaʁu, rtbaʁtu, rtbaʁna.

Fut. (S. Jyrtebaʀ, tyrtebaʀ, nyrtebaʀ.
(P. Jyrtebʀu, tyrtebʀu, nyrtebʀu.
Imp. S. Yrtebaʀ. Pl. Yrtebʀu. Sic Steraɋ, ſterɋet &c. Jyſteraɋ &c. uti quoque Otâbat, otâbtet, otabatt &c. Jyotâbat &c.

SEXTA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

154. Haec eadem eſt ac prima ſpecies praefixo tantum T characteriſtico: ſic Tɋaſſam *diſtributus eſt* a Ɋaſſam *diſtribuit* (149.), quod a Ɋaſam *diviſit*. Tɋajjem *inſuperbivit ſe, in ſuperbiam elatus eſt* a Ɋajjem *ſurgere fecit*, quod a ɋôm *ſurrexit*: & ſic inflectitur.

Pr. (S. Tɋaſſam, tɋaſſmet, tɋaſſamt
(P. Tɋaſſmu, tɋaſſamtu, tɋaſſamna.

Fut. (S. Jytɋaſſam, tytɋaſſam, nytɋaſſam
(P. Jytɋaſſmu, tytɋaſſmu, nytɋaſſmu.
Ita Tɋajjem, tɋajmet &c. jytɋajjem.

SEPTIMA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

155. Septimae ſpeciei Aucta conſlantur a ſecunda ſpecie (150) & a T cha-

racteristico praefixo, uti antecedens fit a prima. Sic Tbŷrek *benedictus est* a bŷrek *benedixit* quod ab antiquo barek. Tmŷhel *retardatus est* a mŷhel *retardavit*, quod ab antiquo mehel. Tlŷnab *collusit* a lŷnab *ludere fecit* quod a lanab *lusit*. Tvŷled *natus est* a vŷled *nasci fecit* quod a vyled *parturivit*.

Pr. (S. Tbŷrek, tbŷrket, tbyrykt
P. Tbŷrku, tbyryktu, tbyryknæ.

F. (S. Jytbŷrek, tytbŷrek, nytbŷrek
P. Jytbŷrku, tytbŷrku, nytbŷrku.

Imp. S. Ytbŷrek. P. Ytbŷrku.

OCTAVA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

156. Formantur haec Verba a radicali praefixis characteristicis N T ut Ntnamel *factus est, maturus evasit* a namel *fecit*, Ntnâd *dictus est* a nâd *dixit*: & infleсtuntur ut radicalia.

Pr. (S. Ntnamel, ntnamlet, ntnamylt
P. Ntnamлu, ntnamyltu, ntnamynnæ.

Fut. (S. Jyntnamel, tyntnamel, nyntnamel
P. Jyntnamlu, tyntnamlu, nyntnamlu.

NONA ET ULTIMA VERBORUM AUCTUUM SPECIES.

157. Tandem nona species fit tam a radicali, quam ab aucto praefixis characteristicis S T; ut Stembeh *a somno excitatus est* a nebeh, a quo nebbeh *excitavit*. Stkerreh *abhorruit* a kerreh *deformavit*, quod a krŷh *deformis factus est*. Staωbæ *abditus est* a ωybæ *abdidit*. Staзna *dives factus est* a зynæ *divitem reddidit*. Stnân *adjutus est* a nân *adjuvit*. Staяjæ *recreatus est*, a яyjæ *recreavit* &c.

Exempla Ultimi Aucti.

I. Stembeh *expergefactus est*.

Pr. (S. Stembeh, ſtembhet, ſtembehr.
(P. Stembhu, ſtembehtu, ſtembehnæ.

F. (S. Jyſtembeh, tyſtembeh. nyſtembeh
(P. Jyſtembhu, tyſtembhu, nyſtembhu.

Imp. S. Yſtembeh. P. Yſtembhu. Sic Stkerreh, jyſtkerreh *abhorrere* &c.

II. Staωbæ *abſconditus eſt*.

Pr. (S. Staωbæ, ſtaωbŷt, ſtaωbejt
P. Staωbev, ſtaωbejtu, ſtaωbejna.

F. (S. Jyſtaωbæ, tyſtaωbæ, nyſtaωbæ
P. Jyſtaωbev, tyſtaωbev, nyſtaωbev.

Imp. S. Yſtaωbæ. P. yſtaωbev: Sic ſeq.

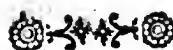
Staȣjæ, jyſtaȣjæ *recreari*
Staвnæ, jyſtaвnæ *dives fieri*

III. Stnân *adjutus eſt*.

Pr. (S. Stnân, ſtnânet, ſtnant
P. Stnânu, ſtnantu, ſtnanna.

F. (S. Jyſtnân, tyſtnân, nyſtnân
P. Jyſtnânu, tyſtnânu, nyſtnânu.

Imp. S. Yſtnân. P. yſtnânu.

CAPUT QUARTUM

De Verbis Anomalis, Defectivis & Peregrinis.

158. QUum tribus hisce Verborum qualitatibus Melitense Idioma parcum sit (exceptis Peregrinis abusu introductis); ideo in iis pauca, & quidem parce expendemus.

DE VERBO ANOMALO

159. Verba Anomala illa voco, quorum inflexio e regulis generalibus modo hanc modo illam aut nullam sequitur, & sunt

Kŷl *manducavit*.

Pr. (S. Kŷl, kŷlet, kylt
P. Kŷlu, kyltu, kylnæ.

F. (S. Jŷkel, tŷkel, nŷkel.
P. Jŷklu, tŷklu, nŷklu.

Imp. S. Kûl. P. Kûlu. Nonnulli loquendo

flectunt kolt, κoltu, konna, jŷκol, tŷκol, nŷkol; sed male.

Anomalitas Verbi kŷl consistit in Futuro & in Imperativo, quia regulariter conjugari debet Jkûl, tκûl, nκûl, jkûlu, tkûlu, nκûlu; ut a κŷn *fuit*, jκûn & non jŷκen: quod sequitur Imperativus, qui est regularis.

Mâr *abiit*, *ivit*.

Pr. (S. Mâr, marret, mort
P. Marru, mortu, morna.

F. (S. Jmûr, tmŭr, ymmŭr (33).
P. Jmorru, tmorru, ymmorru.

Imp. S. Mŭr. P. Morru.

Praes. Sejjer, sejræ. Pl. Sejrĭn.

Pro mâret, mâru, mŭru, *seu* marr, jmorr, tmorr, ymmor, morr.

Ꝏo *accepit*.

Pr. (S. Ꝏo, ꝏôdet, ꝏatt (34)
P. Ꝏôdu, ꝏattu, ꝏadna.

F. (S. Jŷꝏu, tŷꝏu, nŷꝏu
P. Jŷꝏdu, tŷꝏdu, nŷꝏdu.

Imp. S. Ꝏu. Pl. Ꝏŭdu.

Voces Ꝏo, & ꝏu pro ꝏôd, ꝏûd, & jŷꝏu tŷꝏu &c. pro jŷꝏod, tŷꝏod &c.

Гy quoad Imperativum est etiam anomalum, quia habet Ejjæ vel ejja. Plur. Ejjev.

160. Ex prædictis anomalis Kŷl & Ꝏo habentur Aucta yttŷkel *manducatus est*, yttŷꝏed *acceptus est*; sic

Pr. (S. Yttŷkel, yttŷklet, yttykylt
P. Yttŷklu, yttykyltu, yttykynnæ.

F. (S. Jyttŷkel, tyttŷkel, nyttŷkel
P. Jyttŷklu, tyttŷklu, nyttŷlu.

Similiter conjugatur Yttŷꝏed.

DE VERBO DEFECTIVO.

161. Defectiva Verba regulas aliorum generales sequuntur, sed deficiunt vocibus quibusdam; ut Ꝗâl *dixit* ille, ꝗalet *dixit* illa, nytt (34) *dixisti*, *dixi* pro ꝗolt. Ꝗâlu *dixerunt*, nyttu *dixistis* pro ꝗoltu, nydna *diximus* pro ꝗolna *seu* ꝗonna. Futur. S. Jnïd, tnïd, nnïd. P. Jnïdu, tnïdu, nnïdu pro jꝗŭl, tꝗŭl, jꝗŭlu, tꝗŭlu, nꝗŭlu. Imperativus S. Nïd *dic* pro ꝗŭl. P. Nïdu *dicite* pro ꝗŭlu.

Ambo, scil. Ꝗâl & nŷd conflant totum verbum *dicere*. Sed olim defectiva non

erant, nec ullas obsoletas voces habebant.

Habetur praeterea in hac lingua Verbum quoddam, quod tempus praesens, etsi futura forma, & imperativum possidet: estque Sing. Jôf *scit* ille, tôf *scit* illa vel *scis* tu, nôf *scio* ego. Pl. Jôfu *sciunt*, tôfu *scitis*, nôfu *scimus*.

Imperat. S. ôf *scito*. P. ôfu *scitote*.

Vel jâf, tâf, nâf, jâfu, tâfu, nâfu, âf, âfu.

DE VERBO PEREGRINO SEU BARBARO.

162. Peregrina Verba, seu ut ajunt Barbara illa jure vocamus, quorum radix seu origo non est Orientalis, videlicet Chaldaica, Phoenicia, Syriaca, Hebraica, Punica, Arabica, Aethiopica &c. sed ab hodiernis linguis trahitur. Haec Verba quum extera sint, Melitensi inflexione maltezzari solent: quocirca ea conjugare hic opus non est.

CAPUT QUINTUM

De Accidentibus Impropriis Verborum.

163. Inter Impropria Verborum Accidentia primum locum occupant Praeteritum Imperfectum, Praeteritum Plusquamperfectum, & saepe Praesens.

De Tempore Imperfecto.

164. Formatur Praeteritum Imperfectum a Futuro vel a Praesenti Verbi Principalis praeposito Praeterito Verbi Substantivi (145. Paradig. III) seu Auxiliaris Kŷn, vel raro, voce Dâri hoc modo:

Sing.
- Kŷn janmel *faciebat* ille
- Kŷnet tanmel *faciebat* illa.
- Kynt tanmel *faciebas*
- Kynt nanmel *faciebam*.

Plur.
- Kŷnu janmlu *faciebant*
- Kyntu tanmlu *faciebatis*
- Kyunæ nanmlu *faciebamus*.

165. Sic per particulam Dâri; ut Dâri janmel *faciebat*, dâri jyrn *veniebant*. Sed stricte loquendo Dâri vim habet Verbi *solere*; ut Dâri jyri koljùm *solebat venire quotidie*, Dâri nŷkol bosta, u ma kŷnuq jdorni: *solebam manducare multum*, *&* *non nocebat mihi*.

166. Imperfectum Intransitivorum a praesenti, & a verbo Kŷn formatur; ut

Sing. (Kŷn dŷoel / Kŷnet dŷolæ) *intrabat* ille / illa
(Kynt dŷoel / Kynt dŷolæ) *intrabas* vel *intrabam*

Plur. (Kŷnu dyolîn *intrabant* / Kyntu dyolîn *intrabatis* / Kŷnnæ dyolîn *intrabamus*.

167. Tandem tempus Imperfectum potest formari a Futuro Verbi Principalis ut supra, & ab Imperfecto auxiliari Verbi ꝗanad, quod est Kŷn ꝗŷned &c. ut Kŷn ꝗŷned jŷkel *manducabat*, kŷnu ꝗendîn jytbahardu *lusitabant*, *colludebant*.

168. Si vero inter Pronomen Personale & Verbum aderit Particula U, tunc indicat Verbum esse Imperfectum; ut ŷna u

naɋra *dum legebam*, ŷnti u taɋli *dum frigebas*, hua u ſejjeʒ *dum ibat* &c.

De Tempore Pluſquamperfecto.

169. Fit Pluſquamperfectum a duobus praeteritis, nempe a praeterito Verbi Principalis, & a praeterito Auxiliaris.

Sing.	Kŷn namel *fecerat* ille Kŷnet namlet *fecerat* illa Kynt namylt *feceras* vel *ram*.	
Plur.	Kŷnu namlu *fecerant* Kyntu namyltu *feceratis* Kynnæ namynna *feceramus*.	

De Praeſenti Tranſitivorum.

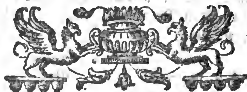
170. Tempns Praeſens in Verbis Tranſitivis formatur a Futuro Tranſitivi Principalis, & a Praeſenti proprio Verbi Ɋanad; ut Sing.

Ɋŷned	janmel	*facit*	ille
Ɋŷndæ	tanmel		illa
Ɋŷned	tanmel	*facis*	tu m.
Ɋŷndæ			tu f.

Φŷnɘd Φŷnɗæ	nanmel	*facio*	ego m. ego f.
	Plur.		
Φynɗĭn	janmlu	*faciunt*	
Φynɗĭn	tanmlu	*facitis*	
Φynɗĭn	nanmlu	*facimus*	

De Futuro Propinquo & Remoto.

171. Futurum apud nos passim pro Præsenti accipitur; ideoque non raro determinabitur vel a voce praesentis Sejjer indicante propinquitatem: ut Sejjer nanmel *facturus sum*, sejræ nanmel *factura sum*, sejrĭn nanmlu *facturi sumus*, sejjer ymmŭr *iturus sum*, sejræ naɸan *casura sum*: Vel a particula ñâd; ut ñâd nyri *veniam*, nâd jyru *venient* seu *venirent*, *venerint* &c.

CAPUT SEXTUM

De Modis.

172. MOdi apud nos proprie loquendo duo sunt, Indicativus, & Imperativus. Indicativo, qui est GENERALIS Modus, uti solemus pro indicandis ceteris Latinorum modis, quibus valemus respondere unico tantum Indicativo, & particulis Bŷuq *ut*, Jŷk *si*, *an*, Li *si*, Jalla *utinam*, Semæ *donec*, Ωauq, Kŷku, Narra (quaedam nostrae Particulae & expressiones nec latine nec italice per se exprimi possunt) Kallajamar &c. ut Fetar yl.ktŷb bŷuq jaqra: *aperuit librum ut legeret*. Resaq adejjæ bŷuq jkellymni: *appropinquavit ad me ut alloqueretur me*. Staqsŷni jŷk ymmorrŭuq mĭnu hem, ev nybqnu havn: *interrogavit me an abiremus secum ibi, vel maneremus hic*. Li kynt nôf fejn, kŷku fejt: *si agnovissem locum, equidem venissem*. Jalla jmŭr: *utinam iret*. Kùlu semæ tyuqbnu: *manducate donec saturemini*. Yrrìd li tmorru: *volo ut eatis*; & similes dicendi modi, qui cum

exteris linguis conveniunt, uti clarius diffusiusque demonstrabo in Grammatica Latina vernaculo idiomate ad usum juventutis Melitensis scripta, ubi omnes difficultates, quae adhuc occurrerunt, clara ac facillima methodo explanantur.

173. Praeterea Modi formantur absque ulla particula, & dignoscuntur ex ipsa phrasi & sensu; ut Rŷtt nâra *volui videre*. Bydæ jnïd *coepit dicere*; & hoc quia quodque tempus quod nulla interponente dictione aliud antecedens tempus habeat (exceptis Impropriis) modum Infinitum exprimit: Sic Γejt nzŭrek: *veni visitare te*, vel *ad visitandum te*.

174. Etiam Particula LI quando significat *quod*, seu *che* Italorum reddit plerumque Verbum æquivalens Infinito; ut Φâl li hŭa u sejjer mat-trïφ ltaφañ mal ʀallylïn, u ɷabtu ɴalïh, u nezznûh myn ĸolma kellu: *dixit se dum iret per viam obviam fecisse latronibus, & ipsos oppugnasse eum, ac expoliasse eum ab omnibus quae habebat*. Ʀat ma ɟrïd li jmŭt: *nemo vult mori*, seu *quod moriatur*.

175. Alios peculiares Modos habent Melitenses in interrogando ac negando. Hi formantur per litteras ɰ vel ɥ ver-

bo affixas ; ſed negatio diſtinguitur praefixione particulae negationis Ma vel La *non* ; ut

Interrogativus	Negativus
Гevщ ? *venerunt* ?	Ma гeuщ *non venerunt*
Ꙍôщ ? *accepit* ?	Ma ꙍôщ *non accepit*
Smajtŭщ ? *audiſtis* ?	Ma ſmajnŷщ *non audivimus*
Kylч ? *manducaſti* ?	Ma кylч *non manducavi*
Morч ? *iviſti* ?	Ma morч *non ivi* .

Sed ultima littera quum ч pro щ adhibeatur, vel excidit ; ut Kylч pro Kyltщ, vel in ч convertitur ; ut Ryчч ? *voluiſti* ?

176. Non raro ſolis affixis щ vel ч negatur omiſſa particula negativa Ma vel La, & tunc interrogationis ſignum non habet locum ; ut Toчtolщ *non occides*, Tyznĭщ *non moechaberis*, Tпĭч *non dices*, Tytкelmщ *non loqueris*, Tykelщ *non manducabis* . Sed reſpondendo negative nunquam щ vel ч omittitur v. g. Ma kŷl *non manducavit*, Ma mŷt *non mortuus eſt* &c. hoc enim erit *detractionis* Soloeciſmus maximus : quae tamen omiſſio licita eſt tantum in poeſi ob verſus definentiam ; ſed in tali caſu particula negans nequit omitti ; ut

ñâraſt yl rĭd li rytţli,
ñâd li bĭh ma nyttli.

pro Ma nyttlĭuŋ. *Cognovi bonum quod voluiſti mihi, etiamſi de eo nullum verbum feciſti mihi.*

CAPUT SEPTIMUM

De Significatione Verborum.

177. VErbi ſignificatio ſive radicalis ſive aucti tanquam fixa in ejusformis nequit conſiderari, quia in eadem forma aut ſpecie juxta varietatem verborum ſolet variari ſignificatio. Haec autem triplex eſt, Tranſitiva, Intranſitiva, & Neutra. Verbum Tranſitivum diſtinguitur in Activum; ut ɋatel *interfecit*, & Paſſivum; ut Nɋatel *interfectus eſt*. Intranſitivum vero habet actionem in ipſo Agente manentem; ut ɋanad *ſtetit*, raɋad *dormivit*. Neutrum tandem eſt Verbum Subſtantivum & Eſſentiale Kŷn *fuit*, & Sâr *factus eſt*, uti etiam Pronomen Perſonale tertiae perſonae

utriusque generis ac numeri, quando pro tempore praesenti Verbi *sum es* accipitur (209); & est = Hu, hi, hŭma = ut ŷnæ hu *ego sum* &c.

178. Verba per auctionem ex Intransitivis saepe fiunt Transitiva, & a Passivis Activa, ac viceversa; ut a Daωal *ingressus est* habetur Daωωal *intrare* vel *ingredi fecit, introduxit*, a Nazañ *expoliatus est* fit Nazzañ *expoliavit*, a Φasam *divisit* Nφasam *divisus est*.

179. Sed vanum est captandæ significationis regulas inquirere; ipsa enim in Verbo Melitensi fixa non est. Nam mutatur non solum mutatione seu transmigratione radicalis Verbi in auctum; sed etiam ipsa motionum mutatione; ut Ѡalaφ *creavit*, ωoloφ *creatus est*, Ʒaleb *abundavit*, ʒyleb *vicit*, ʒolob *macilentus factus est*.

180. Quoad Tempora saepe Futurum maxime Verborum transitivorum denotandae Praesentis significationi inservit; ut Nnallem *doceo*, tnallem *doces*, nykbru *crescimus* &c. Igitur significatio ex usu & Lexicis erit discenda.

PARS QUARTA

DE PARTICULIS.

181. SUb nomine Particulae complectimur Latinorum Adverbia, Conjunctiones, Praepositiones, & Interjectiones. Pars haec est indeclinabilis, & dividitur in Conjunctam, & Separatam.

CAPUT PRIMUM

De Particulis Conjunctis.

182. PArticularum Conjunctarum duae sunt species, Praefixae nempe & Affixae: hae in fine, illae in principio dictionum conjunguntur.

183. Praefixae sunt:

B vel Bi, *in*, *cum*, F vel Fy *in*
Ta vel Te italice *del dello della* &c.

Ƞal *pro*, *contra*, *ſuper*, *adverſus*.
L *ad*, vel ſignum Dativi. Ma *non*.
Mañ ſeu Mĭñ *cum*, *ſimul*.
Myn vel Mn *e*, *ex*, *a*, *ab*.
Sa vel Se *uſque*. Щ? *quid*? quo interrogamus; ut Щrybtli? *quid tuliſti ad me*? Cum praefixis hiſce adnumerari poteſt tanquam particula Articulus YL; ut Byl, tal, ſyl, myl (95) &c.

184. Affixae ſeu quae ſuffiguntur ſunt tantummodo Щ vel Ч, quae cum Verbo (175) modos interrogativum & negativum indicant. Saepe ſignificant *quid*, & non raro inveniuntur affixae aliis particulis; ut Bŷщ? *in quo*? *cum quo*? Mnŷщ *ex quo*, *unde*? His adde Ma *quod*; ut Kolma *omne quod* (104), licet ad Pronomen potius pertinere videatur.

CAPUT SECUNDUM

De Particulis Separatis.

185. Aktar *plus*, Aктaрщ *potius*, Anqas *minus*, Barra *extra*, *foris*, Barranet *extra omnino*, Bla vel Ble *abſque*, *ſine*,

Bejn *inter*, Bys *tantum*, *solum*, Bŷuɥ *ut*, Byzzejjed *ſat*, *ſatis*, Bnid *longe*, Boſta *multum*, Tabylʀaɋɋ *certe*, *proculdubio*; Taʀt *ſubtus*, Taʀnet *ſubtus omnino*, *funditus*, Dàrba *ſemel*, Darbtajn vel Darbtejn *bis*, Daɋɥejn *pauxillum*, Dment *dum*, Dlonк *ſaepe* Ev vel Jev *aut*, *vel*, *ſeu*; Evvyllæ vel Jevvyllæ *forſan*, *fortaſſe*. Ftĭt *aliquantulum*, *parum*. Fejn? *ubi*? *quo*? Fylli & *ecce*, Fʀal *ſicut*, *ut*, *velut*, Flaωωar *ultimo*, *poſtremo*; Flaωωarnet *tandem*, Foĭt *inter*, Fŭɋ *ſupra*, *ſuper*, Γevvæ *intra*, Havn *hic*, Hek *ita*, *ſic*, *pariter*, Heк uкol, *item*, *ſimiliter*, Heккem *vix*, Hynn *illic*, Ʀdej *prope*, *proxime*, Olŷf *praeter*, Ja vel Je *o*. Jankella, Jev *aut*, Jaɋav? *num*? *ne*? Jŷk *ſi*, *an*, Jŷкma *niſi*, ĭva *utique*, *vere*, ĭlu *olim*, ĭsa *age*, *agedum*, iſav? *agite*? Ռâd *nondum*, Ռatylli *licet*, *etſi*, Ռalŷɥ *quare*, *cur*? *quia*? Ynɋas *minus*, *nequaquam*, Ymmæ *ſed*, *vero*, *aſt*, Yrrŷnк *univerſim*, *nemine excepto*, Yĭſa *nunc*, Yzjed' *plus*, *amplius*, Ƨadæ *cras*, Pitaƨdæ *perendie*, Ƨajr *ſine*, *abſque*, Kem *quantum*, *quot*, Kĭf *quomodo*, Ɋabel *ante*, Ɋad *unquam*, Ɋajlæ *commode*, *ſenſim*, *cunctanter*, Ɋrĭb *prope*; Ladarba *quoniam*, Lbŷraʀ *heri*, Levlŷmes vel Levmŷmes *nudius tertius*, Le *non*, *minime*, *haud*, Levvelnet *primum*, *in primis*, Mmelæ, ymmelæ *ergo*, *igitur*, Mba-

nad *dein*, *postea*, *porro*, Metæ *quum*, *quando*, Myndaqqŷt *quandoque*, Nkella *aliter*, *secus*, Nnĭduarnæ *idest*, *videlicet*, Pral *velut*, Sahav *hactenus*, *adhuc usque*, Safejn *quousque* refert ad locum, Samyta *quousque* refert ad tempus, Sama *donec*, Sevvæ *aeque*, Syssa *adhuc*, *hactenus*, U *&*, *ac*, *atque*, Vara *post*, Vysq *admodum*, *nimis*, *valde*, Ukol *etiam*, *quoque* &c. Sed adhuc de Orationis Partibus, & nunc de earum Constructione agemus.

LIBRI SECUNDI FINIS.

GRAMMATICAE MELITENSIS

LIBER TERTIUS

DE DICTIONUM SYNTAXI, SEU DE PARTIUM CONSTRUCTIONE.

186. Uoniam Dictiones seu Orationis Partes, de quibus adhuc egimus, quum simpliciter per se sint, & inconstructae hominum sensa exprimere satis nequeant, eo quod non possint orationem texere; hac de caussa Grammatici in fine, Syntaxeos, idest Constructionis seu loquendi Fabricae tractatum solent instituere. Hujus autem Linguae Constructio in ore Melitensium naturaliter considerata est omnino ordinata, plana, ac Regularis parum dissimilis ab illa Chaldaeorum, & Hebraeorum in-

dicium valde clarum antiquitatis hujus Melitensium idiomatis: primariae enim, & veterrimae linguae in earum Constructione planae erant & Regulares; quia apud veteres, uti etiam apud hodiernos Melitenses non verbis sensa, sed his illa inserviebant, & loquendo longe minus de verbis, quam de rebus & factis sunt solliciti loquutores:

187. Quaeque Orationis pars Linguae Melitensis construi potest vel cum se ipsa, vel cum aliis partibus juxta statum suum. Status autem vel Absolutus erit vel Regiminis. Dictio dicitur in *statu regiminis* vel in *regimine* quando aliam dictionem regit; secus in *statu absoluto* appellatur.

CAPUT PRIMUM

De Constructione Nominis cum alio.

188. Substantivum post se Genitivum regit sive cum Articulo; ut Zmŷn yl ferȧ *tempus laetitiae*, Sĭd yd-dar *herus*

domi; ſive abſque Articulo, ut Byn oia *filius fratris mei* i. e. *nepos* Kejlæ zobbûr *menſura olivarum*.

189. Subſtantivum cum Adjectivo convenit in genere, & numero: ut Omm aanina *mater pietoſa*: quod ſi res ſecus erit, id eveniet vel ex quadam accidentium ſimilitudine (& tunc res aliter minime erit, ſed videbitur) vel ſignificationis cauſſa, quando ſcilicet nomen regens erit collectivum aut indeterminatum; vel tandem ob elegantiam. Quod de Adjectivo dicitur, de participio quoque, id eſt de Nomine Agentis & Patientis dici cenſendum est.

190. Nomina Numeralia a tribus ad decem concordant cum Nomine in Numero Plurali, & in ceteris ad centum uſque in Singulari. Praeterea numeralia minora praeire ſolent majoribus.

CAPUT SECUNDUM

De Constructione Verbi cum alio.

191. VErbum cum verbo convenit in genere, numero, & persona; ut Ωôdu jŷklu *ceperunt manducare*, Kŷnet marret *abierat* illa. Similiter quotq; verba habentur post primum cum eo colligata; ut Rŷd jmŭr jyuprob, u jarrañ jyri joq-nod fejn kŷn: *voluit ire ad bibendum, & redire ad standum, ubi erat.*

CAPUT TERTIUM

De Constructione Verborum cum Nominibus, & viceversa.

192. VErbum cum Nomine ac viceversa concordat in genere & numero. Nomen autem duale vult verbum plurale.

Nomen plurale aliquando elegantiae ergo exigit verbum singulare foemininum; ut Yl kbârât ma taʀsebuɥ syl foqra, nâd li tôf ylli myn ɜajrhem ma hi uɥejn: *nobiles* (proprie *Magnates* a kbĭr *magnus*) *nil cogitant de pauperibus*, *etiamsi sciant*, *quod sine illis nihil sint*: ubi verba taʀseb, tôf & hi, sunt singularia gen. foem. 3. personae. Yl ʀvejjer yt-tajba tynbŷn ʀĭn ble vaqt: *res bona venduntur hora absque momento* i.e. intra momentum. Yn-nŷs tyrri *homines currunt*; & similia exempla innumera.

193. Nominativum cum verbo easdem regulas habet, quas in aliis linguis. Verbum activum regit Accusativum cui praefigi saepe solet L vel Lyl signum non raro, ut diximus Accusativi: ut Yuɥ-uɥemuɥ yssaωωan lyl ωlejjaq: *sol calefacit creaturas*, vel non praefigitur L, sed articulus tantum; ut Yl ʀûtæ yl kbĭræ tŷkel yz-zɜĭra: *piscis magnus devorat parvum*.

194. Verbum aliquando subintelligitur, & prae ceteris Substantivum; quod tunc clarum plerumque redditur ex deficientia articuli nominis posterioris v. g. Alla kbĭr: *Deus* est *magnus*. Dâk bynhom: *ille* est *filius eorum*. Vel cum articulo: ut Yl bnŷdem mynnu maлkûs: *homo natura sua* est *imbecillis*.

CAPUT QUARTUM

De Constructione Pronominis cum aliis partibus.

195. PRonomen Personale concordat cum Nomine & Verbo in genere numero & persona. Pronomen vero Affixum seu Conjunctum, quod tum Nominibus, tum Verbis, tum quoque Particulis affigitur, habet suas peculiares regulas.

196. Prima quod Affixum primae personae post Verbum aut Particulam terminantem in N, ante I Affixionis (110) vult N; sic Sâbni *invenit me*, mynni *a me*.

197. Secunda quod H affixum dictionibus terminantibus in consonam, non raro in U convertitur; ut Φatlu *interfecit eum*, Sĭdu *herus ejus*.

198. Tertia, quod littera A vel Æ in fine, quum ei pronomen affigitur, in T vel in Y magnum mutatur; ut Masti *uxor mea*, Fdŷhæ *redemit eam*.

199. Quarta tandem quod N finale nominum dualium in affixione excidit; ut ſlajnejkem *oculi veſtri* pro ſlajnejnkem. Vydnejjæ *aures meae* pro Vydnejni.

De Affixis Nomini.

200. Sing. Dâr *domus*. Sic Dâri *domus mea*, Dârna *domus noſtra*, dârek *domus tua*, dârkem vel kom *domus veſtra*, dâru *domus ejus* maſc. dârha *domus ejus* foem. dârhem vel hom *domus eorum* vel *earum*. Plur. Djâr; ut Djâri, djârna, djârek, djarkem vel kom, djâru, djârha, diârhem vel hom: v. g. Dâri dâr tat-talb tĭni: *domus mea domus orationis meae*.

Sing. ſlajn *oculus*. ſlajni *oculus meus*, ſlajnna *oculus noſter*, ſlajnek *oculus tuus*, ſlajnkem vel kom *oculus veſter*, ſlajnu *oculus ejus* m. ſlajnhæ *oculus ejus* f. ſlajnhem vel hom *oculus eorum* vel *earum*. Dual ſlajnejn; ut ſlajnejja *oculi mei*, ſlajnejna *oculi noſtri*, ſlajnejk *oculi tui*. ſlajnejkem vel kom *oculi veſtri*, ſlajnejh *oculi ejus* m. ſlajnejhæ *oculi ejus* f. ſlajnejhem vel hom *oculi eorum* vel *earum*. Plur. Eſljûn *oculi, fontes*, Eſljunnæ *oculi noſtri*, *fontes noſtri*, eſljûni, eſljûnek &c.

Mulej *dominus* (*) : sic Mulejja *dominus meus*, mulejna *dominus noster*, mulejk *dominus meus*, mulejkem vel ʁom *dominus vester*, mulejh *dominus ejus* m. mulejhæ *dominus ejus* f. mulejhem vel hom *dominus eorum earum*.

Sic a Mara fit Marti *uxor mea*, martek *uxor tua*, martu *uxor ejus*; & a Zevr, Zevri *maritus meus*, Zevrek *maritus tuus*, Zevrhæ *maritus ejus*; a ʀabĭb *amicus*, ʀabĭbi *amicus meus*, ʀabĭbna *amicus noster*, ʀabĭbek *amicus tuus*, ʀabĭbkem vel kom *amicus vester*, ʀabĭbu *amicus ejus* m. ʀabĭbhæ *amicus ejus* f. ʀabĭbhem vel hom *amicus eorum earum*

(*) *Haec vox* Mulej *apud veteres Melitenses, ut* مولا *seu* مولى *apud Orientales, significabat* Dominatorem, principem nulli subditum, dominum, & possessorem rei absolutum *a nomine Phoenicio* Mŷl possessio; *ideoque ad praesens usque inveniuntur quaedam loca apud nos dicta* ʀalmûlæ ditio dominatoris *a* ʀâl ditio *&* Mâlæ dominator *seu* *αὐτοκράτωρ*, Burmula *idest* pratum dominatoris *seu* principis, *quia* Bŷr pratum *valet*. *Sed ab hodiernis Melitensibus nulli, nisi* DEO *tanquam supremo omnium Dominatori, cui soli tale nomen competit, datur*.

Levn *color*, Levni, levnna, levneк, levnкem, levnu, levnhæ, levnhem vel hom.

201. Multa nomina nolunt Possessivum-Affixum, & pro eo adhibent Pronomen Tĭni (111) *meus, a, m*. tĭnaк tĭneк *tuus, a, m* tĭnu &c. ut Alla tĭni *Deus meus*, Alla tĭnaк *Deus tuus*, & non aliter scil. Allâj, Allajк. Alia ăti possunt utroque; ut Ʀabĭbi & ʀabĭb tĭni *amicus meus*, ʀabĭbna & ʀabĭb tanna *amicus noster* &c. Alia tandem Affixum pro libito habere nequeunt; nam cum uno affixo rem, cum altero alteram, ac proinde sensum omnino diversum indicant; ut Ooti *soror mea*, oot tĭni *soror meae* i. e. *soror* uxoris *meae*: aliaque usu discenda.

De Affixis Verbo.

202. Ʀabb *amavit* ille.

Ʀabbni *amavit me*, ʀabbna *amavit nos*, ʀabbek *amavit te*, ʀabbкem vel kom *amavit vos*, ʀabbu *amavit eum*, ʀabbha *amavit eam*, ʀabbhem vel hom *amavit eos*.

Ʀabbet *amavit* illa.

Ʀabbytni *amavit me*, ʀabbytna *amavit nos*. ʀabbytek *amavit te*, ʀabbytkem vel кom

amavit vos, ꝛabbytu *amavit eum*, ꝛabbytha *amavit eam*, ꝛabbythem vel hom *amavit eos. eas*.

Ꝛabbejt *amavisti* & *amavi* (120).

Ꝛabbejtni *amavisti me*, ꝛabbejtna *amavisti nos*, ꝛabbejtek *amavi te*, ꝛabbejtkem vel hom *amavi vos*, ꝛabbejtu *amavi* vel *amavisti eum*, ꝛabbejtha *amavi*, vel *amavisti eam*, ꝛabbejthem vel hom *amavi* vel *amavisti eos eas*.

Ꝛabbejna *amavimus*.

Ꝛabbejnŷĸ *amavimus te*, ꝛabbejnŷĸem vel ĸom *amavimus vos*, ꝛabbejnŷh *amavimus eum*, ꝛabbejnŷha *amavimus eam*, ꝛabbejnŷhem vel hom *amavimus eos, eas*.

Ꝛabbejtu *amavistis*.

Ꝛabbejtŭni *amavistis me*, ꝛabbejtŭna *amavistis nos*, ꝛabbejtûh *amavistis eum*, ꝛabbejtŭha *amavistis eam*, ꝛabbejtŭhem vel hom *amavistis eos, eas*.

Ꝛabbev *amaverunt*.

Ꝛabbevni *amaverunt me*, ꝛabbevna *amaverunt nos*, ꝛabbevk *amaverunt te*, ꝛabbevĸem vel ĸom *amaverunt vos*, ꝛabbevh *amaverunt eum*, ꝛabbevha *amaverunt eam*, ꝛabbevhem vel hom *amaverunt eos eas*.

Jꝛobb *amat* vel *amabit* ille.

Jꝛobbni *amat me* vel *amabit*, jꝛobbna *amat*

nos . . . Jȣobbok *amat te* jȣobbkom *amat vos*. jȣobbu *amat eum*, jȣobbha *amat eam*, jȣob-bhom *amat eos*, *eas* .

Tȣobb *amat* vel *amabit* illa, ſeu *amas*, vel *amabis* tu .

Tȣobbni *amas* vel *amat me*, tȣobbna *amas* vel *amat nos*, tȣobbok *amat te*, tȣobbkom *amat vos*, tȣobbu *amas* vel *amat eum*, tȣob-bha *amas* vel *amat eam*, tȣobbhom *amas* vel *amat eos*. *eas*.

Nȣobb *amo* vel *amabo* .

Nȣobbok *amo te*, nȣobbkom *amo vos*, nȣobbu *amo eum*, nȣobbha *amo eam*, nȣob-bhom *amo eos*, *eas* .

Nȣobbu *amamus* vel *amabimus* .

Nȣobbŭk *amamus te*, nȣobbŭkom *amamus vos*, nȣobbŭh *amamus eum*, nȣobbŭha *ama-mus eam*, nȣobbŭhom *amamus eos*, *eas* .

Tȣobbu *amatis* vel *amabitis* .

Tȣobbŭni *amatis me*, tȣobbŭna *amatis nos*, tȣobbŭh *amatis eum*, tȣobbŭha *amatis eam*, tȣobbŭhom *amatis eos*, *eas* .

Jȣobbu *amant* vel *amabunt* .

Jȣobbŭni *amant me*, jȣobbŭna *amant nos*, jȣobbŭk *amant te*, jȣobbŭkom *amant vos*, jȣobbŭh *amant eum*, jȣobbŭha *amant eam*, jȣobbŭhom *amant eos*, *eas* .

Ȣobb *ama* .

Ȣobbni *ama me*, ȣobbna *ama nos*, ȣobbu

ama eum, ʀobbha *ama eam*, ʀobbhom *ama eos*, *eas*.

Rbbbu *amate*.

Robbŭni *amate me*, ʀobbŭna *amate nos*, ʀobbŭh *amate eum*, ʀobbŭha *amate eam*, ʀobbŭhom *amate eos*, *eas*.

Sic ɋasmni *divisit me*, ɋasamna *divisit nos*, ɋasmek *divisit te* &c. Jaɋsamni, jaɋsamna, jaɋsmek &c. uti pariter Rabbybni *reddidit me amicum*, ʀabbbek *reddidit te amicum* &c. Ωallymni *docuit me*, ɴallmek *docuit te*, ɴallymtek *docui te* &c.

203. Quae vero desinunt in vocalem sic affiguntur. ɋara *legit*, ɋrâni *legit me*, ɋrâna *legit nos*, ɋrâk *legit te*, ɋrâkom *legit vos*, ɋrâh *legit eum*, ɋrâha *legit eam*, ɋrâhom *legit eos* vel *eas*. Ita ɋarra *legere fecit*. ɋarrŷni *fecit me legere*, ɋarrŷna *fecit nos legere*, ɋarrŷk, ɋarrŷkem vel kom, ɋarrŷh, ɋarrŷha, ɋarrŷhem vel hom. Et eodem modo Bykæ *flevit*, Bkŷni *flevit me*, bkŷna, bkŷk, bkŷkom, bkŷh, bkŷhæ, bkŷhom vel hem. Jybki; ut jybkîni, jybkîna, jybkîk, jybkîkem vel kom, jybkîh, jybkîhæ, jybkîhem, vel hom. Ro; ut rôni, rôna. rôk . . , vel râni, râna, râk, râkom &c.

204. Sed in persona agenti in se sic dicitur (206) Rabb lîlu yn-nysfu *amavit se ipsum*, ʀabbet lîlha ynsyshæ *amavit se ipsam*,

ʀabbejt lilek yn-nyfsek *amavisti te ipsum*, ʀabbejt lili yn-nyfti *amavi me ipsum*, ʀabbejna linna nfûsna *amavimus nos metipsos*, ʀabbejtu lilkem nfûskem *amavisti vos met ipsos*, ʀabbev lilhem nfûshem *amaverunt semetipsos*: & reliqua similia.

De Affixis Particulae.

205. Myn *e, ex, a, ab* &c.

Mynni *a me*, nynnek *a te*, mynnu, *a se*, mynnha *a se, ex ipsa*, mynna *a nobis*, mynkem vel mynkom *a vobis*, mynhem vel mynhom *ab eis, ab illis, a se*. Sed Mynnu valet aliquando *vere, certe*, uti quoque *natura sua*; ut Dân mynnu? *hoc verum est*? mynnu *certe*. Mynnu mysɷût: *natura sua maledictus*.

Fi *in*.

Fia *in me*, fik *in te*, fih *in eo*, fiha *in ea*, fina *in nobis*, fikem vel fikom *in vobis* fihem vel fihom *in eis* vel *in se*.

Mañ vel Miñ *cum*.

Mini *mecum*, minak vel minek *tecum*, minu *secum* masc., maʀʀa (30) *secum* fœm., manna *nobiscum*, mankem vel mankom *vobiscum*, maʀʀem vel maʀʀom *cum eis*, Sic in ceteris.

CAPUT QUINTUM

De Phrasibus, & nonnullis peculiaribus dicendi modis a variis partibus constatis.

206. A Nomine Nyſs praefixo articulo, & a pronominibus perſonali & affixo fit Ynynnyſsi *egomet*, yntynnyſsek *tumet*, huynnyſsu *illemet* vel *ipſemet*, hiynſyſhæ *illamet* vel *ipſamet*. Aanaynſüſna *noſmet*, yntomynſüskom *voſmet*, humaynſüshom *ipſimet*, *ipſaemet*.

207. Pariter ex particula Nâd *nondum*, & ex Affixo habetur Nâdni *nondum ſum*, nâdek *nondum es*, nâdu *nondum eſt* ille, nâdha *nondum eſt* illa. Nâdna *nondum ſumus*, nâdkom *nondum eſtis*, nâdhom *nondum ſunt*.

208. Sic a nomine Najn *oculus*, a particula conjuncta F *in*, & a pronomine affixo formatur phraſis Fnajni *in oculo meo* eſt, ideſt *placet mihi*, fnajnek *in oculo tuo* eſt, i. e. *placet tibi*, fnajnu *in oculo ejus* eſt, i. e. *placet ei* maſc. fnajnha *in oculo ejus* eſt, i. e.

placet ei foem. Fnajnna *in oculo nostro* est, i. e. *placet nobis*, fnajnkem vel fnajnkom *in oculo vestro* est i. e. *placet vobis*, fnajnhem vel fnajnhom *in oculo eorum earum* est, i. e. *placet eis*. Eadem phrasis cum particula negandi Ma *non*, negat; ut Mafnajnîuq *non placet mihi*, Mafnajnekuq *non placet tibi*, Mafnajnûuq &c.

209. Similiter ex particula ſtand *apud*, & ex affixo conflatur tempus praesens verbi *habere*; sic

ſtandî *apud me* est	*habeo*
ſtandek *apud te* est	*habes*
ſtandu *apud illum* est	*habet*
ſtandhæ *apud illam* est. scil.	*habet*
ſtandna *apud nos* est	*habemus*
ſtandkom *apud vos* est	*habetis*
ſtandhom *apud illos* est	*habent*

Vel cum negatione hoc modo Manandîuq *non habeo*, manandekuq *non habes*, manandûuq &c.

210. Item ex praeterito kŷn *fuit*, ex particula Dativi L, & ab affixo formant Melitenses tempus praeteritum ejusdem verbi habere, mutando ŷ magnum in *e*, & *n* in *l*, i. e. Kelli *fuit mihi* pro Kŷn li, ut

Kelli *fuit mihi*			*habui*
Kellek *fuit tibi*			*habuisti*
Kellu *fuit ei* m.			*habuit*
Kelhæ *fuit ei* f.		idest	*habuit*
Kenna *fuit nobis*			*habuimus*
Kelkem *fuit vobis*			*habuistis*
Kelhem *fuit iis*			*habuerunt*

Unde formatur eodem modo Futurum jkolli *habebo*, jkollok *habebis*, jkollu *habebit ille*, jkolha *habebit* illa, jkonna *habebimus*, jkolkom *habebitis*. jkollhom *habebunt*; seu jkylli jkyllek jkyllu jkyllhæ jkynnæ jkylkem jkyllhem. Hinc per eandem phrasim nandi, & per praeteritum kŷn componitur Imperfectum *habendi*; ut kŷn nandi *apud me erat* seu *habebam*, kŷn nandek &c. Plusquam perfectum ab eodem Substantivo & a Kelli; ut Kŷn kelli *habueram* Kŷn kellek &c. Ma kelliuj *non habui*, ma kellekuj *non habuisti*, ma kellûuj *non habuit* ille, ma kellhŷuj *non habuit* illa &c. Ma jkolliuj *non habebo*, ma jkollokuj *non habebis*, ma jkollûuj &c.

211. Sic etiam quia apud nos tempus praesens Verbi Substantivi proprie non invenitur ideo in eo exprimendo utimur, uti Arabes, Pronomine Personali tertiae personae

Hu, Hi cum aliis Pronominibus personalibus; ut

Ynæ hu *ego sum* m., ynæ hi *ego sum* f.
Ynti hu *tu es* m., ynti hi *tu es* f.
Dân hu *hic est*, dĭn hi *haec est*.
Dak hu *ille est*, dĭk hi *illa est*.
Asna hŭmà *nos sumus* com., Yntom hŭmâ *vos estis* c. Davn hŭma *hi* vel *hae sunt*. Davk hŭma *illi* vel *illae sunt*. Ex quo emergunt Interrogationis, Affirmationis, & Negationis modi in tempore praesenti.

Interrog.	Affirm.	Negat.
Hûuq? *est?* m.	Hu *est*.	Ma hûuq *non est*.
Hĭuq? est? f.	Hi *est*.	Ma hĭuq *non est*.
Yntĭuq? *es?*	Yn *sum*.	Mynŷuq *non sum*.
Ynŷuq? *sum?*	Ynt *es*.	Myntĭuq *non es*.

Humŷuq? *sunt?* Hŭma *sunt*. Mahumŷuq vel Mumŷuq *non sunt*. Yntomuq *estis?* Asna *sumus*, masnŷuq *non sumus* Asnŷuq? *sumus?* yntom *estis*, myntomuq *non estis*.

• 212. Tandem ex particula B, & affixo fit verbum *habendi* ὄρεξιν seu *appetitum* manducandi, bibendi, aut *voluntatem* aliquid aliud faciendi; sic

Bĭa vel Bĭni *in me* eſt
Bĭk *in te* eſt
Bĭh *in illo* eſt
Bĭhæ *in illa* eſt
Bĭna *in nobis* eſt
Bixen vel kom *in vobis* eſt
Bĭhem vel hom *in illis* eſt;

ut Bĭa vel Bĭhi yl rûa *in me eſt famis*, ideſt *eſurio*, Bĭæ yl naųų *in me eſt ſitis*, ideſt *habeo ſitim*, *ſitio*, Bĭæ yn-nnàs *in me eſt ſomnus*, ſcil. *volo dormire*. Et cum negatione Ma *non*; ut Ma binĭuų naųų *non eſt in me ſitis*, *non habeo ſitim*, Ma binĭuų rûa *non eſt in me fames*, *non ſentio famem*, *non eſurio*, Mabĭkuų, mabĭauų, mabihŷuų, mabinŷuų &c. cum innumeris aliis Phraſibus, ac ſimilibus dicendi modis, de quibus fuſius opportuniuſque agemus in noſtro Dictionario.

FINIS GRAMMATICAE MELITENSIS.

PRAXIS

Post traditam Grammaticam visum est subjungere Praxim, quam elapso anno pro lectionis exercitatione edidimus in nostro Alphabeto vernaculo. In eo enim continentur primum exempla Elementorum, & postea quaedam praecepta breviter tractata, ut Lectores ea legendo, si Melitenses sunt, & familiare idioma excolere cupiunt, paucis hisce exemplis, & praeceptis uti valeant, si exteri se exercere possint. Antequam vero ad lectionem a Tyronibus peragendam veniamus sciendum est, quod litterae L M N & R quando quiescunt in principio dictionis ante unam vel duas consonas legi debent, ac si essent motae a vocali Y, licet reapse Y minime habeatur; ut Ltaqañ *obviam occurrit*, msyster *explicatus*, ntnata *datus est*, rtmŷt *projecta est*; quae & similia exempla, licet hoc modo = yltaqañ, ymsyster, yntnata, yrtmŷt = scripta non sint, in iis tamen proferendis nonnihil ex sono litterae y habent, quamvis ipsum y scribendum non est.

TAΩRIΓ FYL ΦARI MALTI.

i. e. *Exercitatio in lectione Melitensi.*

JYnkytbu byl B davn yl kelmŷt = Barka, berфa, bydel, bir, bosta, bubaфra = u ωrajn.

Hek byt-T, pxal Tajr, temm, tyben, tini, torok, tûba.

Byd-D, pxal Davl, demm, dyneb, dîn, donni, dûr.

Byl F, pxal Fart, fenek, fysed, fik, foфra, jfûr.

Byl Γ, pxal Γavhar, rebel, ryrŷn, rir, robon, tûx.

Byч-Ч, pxal Чaflis, чenчel, чyкчûn, mfyччîn, чorom.

Byl H, pxal Havn, hem, hyn, hi, mohor, hûma.

Byl X, pxal Xabib, vŷxed, xysrem, xîn, xorma, xût.

Byl Ω, pxal Ωajta, ωlevni, ωymed, ωît, ωôdni, ωûdu.

Byl Ͳ, pxal Ͳamŷma, Ͳendûs, Ͳydbæ, Ͳzîræ, Ͳoзз, ͲemͲûm.

Byl З, pxal Зarbŷl, зmejjem, зŷlt, jзît, зodos, зûbu.

Byl Ŋ, pxal Ŋamel, meŋer, ŋyrel, ŋîdli, ŋɔrob, ŋûdæ.

Byl J, paal Jarmi, mejjet, jŷkel, rejjĭn, baljôl, jumejn,

Byl K, paal Kafra, kelma, kĭf, kollu, kùl.

Byl Ф, paal Фamar, fŷфes, фŷned, фĭma, фorob, фŭmu.

Byl-L, paal Labra. lejl, flŷli, lonob, lĭlu, ltaabu.

Byl M, paal Mara, mera, mynni, mĭn, mormi, munфôr, mberbaф.

Byn-N, paal Narav, nemmen, nysæ, nhĭb, noфnod, nŭru, nrybet, nvyſſi.

Byl P, paal Чappas, peſpûs, pĭpa, pont, pŭr.

Byr-R, paal Raфad, remel, ryſes, rĭa, romol, rûa, rtbaat.

Bys-S, paal Salĭb, ſema, ſyrф, sĭbu, ſomt, sŭф.

Byщ-Щ, paal Щarba, щemuщ, щyref, щini, щorob, щûщæ.

Byl V, paal Vaфt, verфa, vysф, фavvi, vôset, jфavvŭna.

Byl, W, paal Wâwu, wenwen, twenvĭn, wôpi.

Byz-Z, paal Zabbâr, zejt, zŷmel, zĭzi, zomm, zŭl.

Byʒ-Ʒ, paal Ʒakak, ʒelʒŷræ, ʒĭʒi, ʒokk, ʒkŭk.

Ô hek yl kelmŷt kolha tal-lsŷn yl Mâlti, lĭ фendĭn nyktbu.

Kolmîn yssa jyuɥtŷɋ jkûn jâf jaɋra u jyкteb tajjeb, u bl'ebdæ ɜylt, baɋanlu jytnallem tlyt ʀvejjer. Levvel ʀâra nandu jâf ylli yl B, yd-D, yl Γ, yl H, yl Ω, yl Ɜ, u yz-Z'f' tarf yl кelma jynɋrav dejjem uɥortoωra mylli jynɋrav meta jkûnu fyl bydu, ev fnofs yl кelma; nalŷuɥ nnidûhom u naɋravhom pʀal кŷкu кŷnuP, T, Ч, Я (yl H, u yl Ω), Ф u S (19). Γarrabhom vaʀda vaʀda, u yssîb li hu hek, pʀal = Bŷb, jynnâd, zevr, fîh, zrîn, fŷraɜ, ωobz.

Yzjed yl B meta tyltaɋañ mat-T, ev mal K, ev mal Ф, ev mas-S, jev mauɥ-Щ tynɋara dejjem P, nâd li tкùn fyl bydu tal кelma ev fyn-nofs, fʀal uɥʀin kŷku tkûn fyt-tarf; hek nnîdu=Nybtet, bkejna, bɋajna, lybsîn, buɥâra.

Ymma yl H fyt-tarf muuɥ dejjem tbyddel lʀynha, nauɥ meta ma tkûnuɥ myn bydel l'Ysem, tybɋañ fyl ɋari tynnâd H pʀalma hi, u le Я, pʀal uɥʀîn nnîdu = Belleh, rŷh, kerreh, krŷh, blŷh, ykreh, ybleh.

Yl Ω ukol revaɋt fyt-tarf tysket, u tybɋañ ωŷmdæ u mbŷkkmæ, u ma naɋravha uɥejn, nâd li fejn jmysshæ jysʀʀoɋɋylha tynkyteb. Ymma byuɥ tynʀaraf li ma tynɋàrâuɥ jkolha fŭɋha dân yl ʀazz hek (ñ), u hek fyl kelmŷt=Baɋañ, bɋlañ, ta-

lañ, laʠañ, mañ, ſatañ, ſamañ, stamañ, ɰabañ, vaʠañ, zarañ = u f' vysʠ oorajn psalhom fejn jaatyrylha tẙnkyteb.

Yt-tŷni ѫâra bŷɰ ma nyзyltûɰ hi, li ʠad ma nandna noaltu l'Y mañ l'I, yl Ꞩ mal Ф, yl Ω mal З, u yl K mal ʠ; u nalhek nandna dejjem nfyʮʮu naaarfŭhom myn ѫoshom, u myn daʠʠhom, bŷɰ fyl ktĭb nanzlŭhom mynuɰyluɰĭn, u ma noaltuhomuɰ u noabblŭhom vaѫda mañ l'oora (18). Jŷk li le, naʠrav u nyktbu ѫazĭn, u nytʠarʠu dlonk, bylli nyfhmu ev nfŷhmu ѫâra b'oora; psal f' davn yl kelmŷt = Dŷʠ u Dĭʠ, Rŷѫ u Rĭѫ, Ꞩajt u Фajt, Ωazel u Зazel, Jkattar u Jʠattar = u hek oorajn li btybdĭlæ ta ɰejn jytoabblu.

Yt-tŷlet u l'aooar ѫâra myt-tlŷtæ li ſemmejna hi, ylli yl kelmŷt li nandhom revvæ fĭhom l'â, ŷ, ĭ, ô, û, ŭ, hek myktubĭn u mnalmĭn myn fŭʠ psalma tarâhom, ɰѫĭn naʠravhom, nandna nnidŭhom ymhel myn metæ ma jkunûɰ mnalmæ: u bhek nanzlu kelma mn' oora li tkûn tydher taʠbel u tyɰɰŷbeh, nâd li ma tkûnɰ hek, psal = Bys u Bŷs, Щyref u Щŷref, Nyzel u Nŷzel, Tajjar u Tajjâr, Jynʠos u Jynʠôs = (39) u yl bʠĭa, li maz zmŷn byl ʠari u yl ktib nanarfŭhom, u nytnalmŭhom.

LYL MALTI LI ⱷYΠED JAⱷRA

i e. *Lectori Melitensi*.

VAra li ynti toarryrt dân yl ftit fyl ⱷari by lsŷnek, u vara li tytoarrer ftĭt ŷoor fdavn, yl kelmtejn, nandi nvyſsĭk ⱷabel ɰejn ylli, bŷɰ ma tynsŷɰ dâk li tkûn tnallymt, jaᴚtŷrlek ⱷad ma toalli yl ⱷari u yl ktĭb, u nalhek koldaⱷⱷa jyſtᴚoⱷⱷlok toarrer lĭlek yn-nyfsek bylli taⱷra u tykteb ɰy ᴚâra, jŷk muuɰ koljûm, nallenⱷas darbtejn fyl rymmna. Trâkek ymmela yssa fy zmŷn ⱷasĭr u myn ɜajr tbatĭa tnallymt, u tyſtañ tytnallem dâk li oorajn ⱷablek fy zmŷn tvĭl tassnĭn yl kbâr ma ſetnûɰ le jyfhmu u lenⱷas jytnallmu.

Mbanad li vŷᴚed tnallem jaⱷra u jykteb by lsŷnu, jŷk jrĭd jnaddi lⱷoddŷm fyl nyrf, ev jyɰthi jkûn jâf ylſna oora barranĭn, jaᴚtŷrlu jŷbdæ jytnallem jaⱷra bdâk yl lsŷn li jyɰtŷⱷ jytnallem; nnĭdu aᴚna byl-Latĭn, byt-Taljân, jev by lsŷn ŷoor. Dân nandu vŷᴚed janmlu bylli jŷou jaⱷra kotba mfyſsrĭn byl Mâlti, ev bylli nallenⱷas jfyſsyrhom, bŷɰ jyfhymhom; u hek jyf hem ɰjaⱷra u ɰjykteb. Nkellæ ſemæ vŷᴚed jytnallem ᴚâra jkollu jbâti vysⱷ, fᴚalma batav mn' yſsa l'ŭra oorajn myntanna, u jen-

taꝗ bŷuɥ naid hek yl naraꝗ tad-demm, u ak-taruɥ jybꝗañ ma jâf uɥejn. Myn davn yl kotba byl Mâlti, ev mfyſsræ fîh, byl naj-nŭna t'Alla jybdev jsîru, u vara li ktybtlek dân yl Mylsen li f'jdejk, li hu yl Trammatika tanna mfyſsræ byl-Latîn, ꝗŷned yſsa naodem u nynſer oorajn nal-Latîn, u naɂ-Tal-jân mfyſsrîn byl Mâlti kîf jyri mynnu; u ꝗŷned nanmel uкol yl ktŷb tal Klŷm, li jkûn maꝗsûm fy tlyt kotba. Levvel vŷɂed jkûn Mâlti Latîn u Taljân, yt-tŷni Latîn, u Mâlti, yt - tŷlet Taliân u Mâlti, Myn ɜajr davn yl kotba li jynɂtŷru pɂal oobɂ nal mîn jrîd jytnarref, u jnaddi lꝗod-dŷm, ma tyſtañ tanmel uɥejn, u dak li nandek tytnallem revva arbañ ſnîn, ma tytnallmûɥ fnouɥrîn ſena tɂavtel u tyshar kem tyshar; u ꝗad ma tytnallem u tkûn tâf ɂâra ſevvæ; u vysꝗ ɂvejjer jydhyrlek li tkûn tâfhom, u ynti tкûn enꝗas nâdek ſellym-tylhom bys. Dîn yl oydma heк kbîra u ꝗav-vîa nauɥ levlynîa toaffef lyl mîn jyri vrajja, bylli jsîb yt-trîꝗ mybdîæ u myftŭɂa; u ak-tar ma jnaddi lꝗoddŷm yl кtîb byl Mâlti, yzjed tanlîmna joyff u jyꝗsâr; u aktar ma jonꝗosuɥ mîn janmlynna kotba oora, li naɂ-tyrŭhom f' vysꝗ ɂvejjer.

TARF YL KTŶB, U L'ALLA ΓŶH.

i. e. *Finis operis, & Deo gloria.*

INDEX

RERUM PRINCIPALIUM

Affinitas Linguae Melitensis cum Aethiopica Pag. 19
Cum Arabica seu Saracaenica 17 seq.
Cum Aramaea seu Syriaca 8 seq.
Cum Chaldaica, quae est Mater veterum linguarum Orientalium 7
Cum Hebraica 11
Cum Samaritica dialectu 13
Antiquissima origo linguae Melitensis 3 seq. & 25
Arabicae dictiones apud Melitenses selectissimae 16. 17
Bar *filius*, & Barr *campus*, *ager*, *sylva* 48
Barbarus proprie *agrestis*, *rusticus*, *ruricola* ibid.
Cadmus i. e. *antiquus* vel *primus* 47
Cananaeorum & Phoenicorum lingua eadem 5
Causae quibus lingua Melitensis adulterata evasit, & hodie neglecta 32. 33
Character simpliciter latinus pro describenda lingua Melitensi non sufficit 61

Characteres veterum Melitensium 62
Constructio linguae Melitensis est Regularis 2 [illegible]
Contractio vocalium 99
Convenientia & ἀναλογία linguae Melitensis cum primariis orientalibus linguis, & cum dialectis a Chaldaica ortis 20 seq.
Copia & ἔμφασις maxime in familiari loquutione 29. 30
Cyfrae in hac nova Orthographia sunt XXXIII. 79
Degeneratio linguae Phoeniciae 15
Dialecti Melitensium 27. & 159
Dictiones veteres per Melitensem linguam commentari ac determinari possunt 43
Dignitas ac praestantia hujus linguae 35
Dualis numerus in nominibus tantum invenitur 113
Elementa linguae Melitensis sunt XXXIII. pag. 79.
Epitaphium filii regis Batti 41
Futurum pro praesenti saepe utitur 154. 207
Habere verbum quomodo conflatur 226
Hebraica a Phoenicia dialectu distinguebatur 6
Ignorantes qualitates linguae Melitensis eam negligunt 34
Lingua materna excolenda 49. 50

Lingua Melitensis Poesi aptissima, & synonymis plena 32
Ejus naturalis harmonia & varietas affectus res & actiones vivide exprimentes 30. 31
Ejus cultura a multis optata 36. 37
Litterae L M N & R in principio dictionis ante consonam legendae yl, ym, yn, yr ac si y haberent 230
Mammona proprie *ex repositione* 46
Melitenses in loquendo potius de rebus & factis, quam de verbis solliciti 213
Modus Indicativus est modus *Generalis* 203
Monumenta Phoenicorum & Poenorum, nec non alia vetera per Melitensem linguam facile interpretantur 38 seq.
Mulejja a Mulæ vel Mulej *dominus* 219
Mysterium a verbo Satar 47
Necessitas excolendæ linguae Melitensis 49
Nomen plurale saepe cum verbo singulari convenit 216
Opiniones circa linguam Melitensem 23
Orthographiae claritas, facilitas & perfectio unde petendae? 60
Phoenices Melitae habitatores 5
Eorum idioma floruit per multa saecula 14
Pronomen inservit vitandae nominum repetitioni 145

Raca eſt contemptus, qui fit alicui ex- puendo 45
Radicales voces Orientalium, etiam cum eo- rum inflexionibus in linguam Arabicam migrarunt, & conſervantur 26
Ratio inſtitutionis novae ſcripturae a p. 59 ad 63.
Significatio verbi regulas grammaticales fi- xas non reſpicit, ſed uſum. 206
Sonus ſimplex ſimplici cyfra deſcribendus pag. 63.
Vauuatum Verbum quod incipit a U radi- cali 182
Verbum Melitenſe vel Radicale vel Auctum pag. 150
Vocales Parvae & Magnae 67. 68
Utilitas linguae Melitenſis 22. 38 ſeq.
Yl eſt unicus Melitenſium Articulus 138

